

Brüssel, **XXX**
[...](2021) **XXX** draft

SENSITIVE*
UNTIL ADOPTION

KOMISJONI TEATIS

Kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaalase riigiabi suunised alates aastast 2022

* Distribution only on a 'Need to know' basis - Do not read or carry openly in public places. Must be stored securely and encrypted in storage and transmission. Destroy copies by shredding or secure deletion. Full handling instructions <https://europa.eu/db43PX>

KOMISJONI TEATIS

Kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaalase riigiabi suunised alates aastast 2022

1.	SISSEJUHATUS.....	6
2.	KOHALDAMISALA JA MÕISTED.....	7
2.1	Kohaldamisala.....	7
2.2	Käesolevate suunistega hõlmatud abimeetmed	9
2.3	Suuniste ülesehitus.....	10
2.4	Mõisted	10
3.	SISSETURUGA KOKKUSOBIVUSE HINDAMINE ALUSLEPINGU ARTIKLI 107 LÕIKE 3 PUNKTI C ALUSEL	24
3.1	Positiivne tingimus: abi peab soodustama teatava majandustegevuse arengut ...	25
3.1.1	Meetme abil soodustatav majandustegevus, positiivne mõju kogu ühiskonnale ja asjakohasel juhul olulisus liidu konkreetse poliitika seisukohast	25
3.1.2	Ergutav mõju	25
3.1.3	Asjakohaste liidu õigusnormide rikkumise puudumine	26
3.2	Negatiivne tingimus: abimeede ei tohi mõjutada ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega	27
3.2.1	Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine.....	27
3.2.1.1	Abi vajalikkus	27
3.2.1.2	Asjakohasus.....	28
3.2.1.2.1	Asjakohasus võrreldes alternatiivsete poliitikavahenditega	29
3.2.1.2.2	Asjakohasus võrreldes teiste abivahenditega	29
3.2.1.3	Proportsionaalsus	30
3.2.1.3.1	Kumuleerimine.....	31
3.2.1.4	Läbipaistvus	32
3.2.2	Konkurentile ja kaubandusele avalduva põhjendamatult negatiivse mõju vältimine.....	33
3.3	Abi positiivse mõju ning konkurentile ja kaubandusele avalduva negatiivse mõju kaalumine	34
4.	ABI LIIGID	35
4.1	Abi kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks ja sidumiseks, sealhulgas taastuvenergia toetamise kaudu	35
4.1.1	Abi põhjendatus.....	35
4.1.2	Kohaldamisala ja toetatav tegevus	36
4.1.3	Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine.....	36
4.1.3.1	Abi vajalikkus	36
4.1.3.2	Asjakohasus.....	37

4.1.3.3	Abikõlblikkus	37
4.1.3.4	Avalik konsultatsioon.....	38
4.1.3.5	Proportsionaalsus	40
4.1.4	Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatute negatiivse mõju vältimine ning tasakaalustamine	41
4.2	Abi hoonete energiatõhususe ja keskkonnatoime parandamiseks	45
4.2.1	Abi põhjendatus.....	45
4.2.2	Kohaldamisala ja toetatav tegevus	45
4.2.3	Ergutav mõju	46
4.2.4	Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine.....	46
4.2.4.1	Asjakohasus.....	46
4.2.4.2	Proportsionaalsus	46
4.2.5	Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatute negatiivse mõju vältimine ning tasakaalustamine	47
4.3	Abi keskkonnasõbralikele liikuvusele	48
4.3.1	Abi keskkonnasõbralike sõidukite ja keskkonnasõbralike teenindusseadmete soetamiseks ja rentimiseks ning sõidukite moderniseerimiseks	48
4.3.1.1	Abi põhjendatus.....	48
4.3.1.2	Kohaldamisala ja toetatav tegevus	49
4.3.1.3	Ergutav mõju	49
4.3.1.4	Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine.....	50
4.3.1.4.1	Asjakohasus.....	50
4.3.1.4.2	Proportsionaalsus	50
4.3.1.5	Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatute negatiivse mõju vältimine ning tasakaalustamine	52
4.3.2	Abi laadimis- või tankimistaristu kasutuselevõtuks.....	53
4.3.2.1	Abi põhjendatus.....	53
4.3.2.2	Kohaldamisala ja toetatav tegevus	54
4.3.2.3	Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine.....	54
4.3.2.3.1	Abi vajalikkus	54
4.3.2.3.2	Asjakohasus.....	54
4.3.2.3.3	Proportsionaalsus	54
4.3.2.4	Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatute negatiivse mõju vältimine ning tasakaalustamine	56
4.4	Abi ressursitõhususe suurendamiseks ja ringmajandusele ülemineku toetamiseks	57
4.4.1	Abi põhjendatus.....	57
4.4.2	Kohaldamisala ja toetatav tegevus	58
4.4.3	Ergutav mõju	59
4.4.4	Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine.....	60
4.4.4.1	Abi vajalikkus	60

4.4.4.2	Asjakohasus.....	60
4.4.4.3	Proportsionaalsus	60
4.4.5	Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine.....	62
4.5	Abi muu kui kasvuhoonegaasidest tuleneva saastamise vältimiseks või vähendamiseks	63
4.5.1	Abi põhjendatus.....	63
4.5.2	Kohaldamisala ja toetatav tegevus	64
4.5.3	Ergutav mõju	64
4.5.4	Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine.....	64
4.5.4.1	Abi vajalikkus	64
4.5.4.2	Proportsionaalsus	65
4.5.5	Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine.....	66
4.6	Abi saastatud alade tervendamiseks, looduslike elupaikade ja ökosüsteemide taastamiseks ning elurikkuse ja looduspõhiste lahenduste toetamiseks	67
4.6.1	Abi põhjendatus.....	67
4.6.2	Kohaldamisala ja toetatav tegevus	67
4.6.3	Ergutav mõju	68
4.6.4	Proportsionaalsus	69
4.7	Abi, mida antakse maksude või maksutaoliste tasude vähendamise vormis	69
4.7.1	Abi, mida antakse keskkonnamaksude ja maksutaoliste tasude vähendamise vormis.....	69
4.7.1.1	Abi põhjendatus.....	69
4.7.1.2	Kohaldamisala ja toetatav tegevus	70
4.7.1.3	Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine.....	70
4.7.1.3.1	Vajalikkus.....	70
4.7.1.3.2	Asjakohasus.....	71
4.7.1.3.3	Proportsionaalsus	71
4.7.2	Abi, mida antakse keskkonnakaitse eesmärgil maksude või maksutaoliste tasude vähendamise vormis.....	72
4.7.2.1	Abi põhjendatus.....	72
4.7.2.2	Kohaldamisala ja toetatav tegevus	72
4.7.2.3	Ergutav mõju	72
4.7.2.4	Proportsionaalsus	72
4.7.2.5	Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine.....	73
4.8	Abi elektrivarustuskindluse tagamiseks.....	73
4.8.1	Abi põhjendatus.....	73
4.8.2	Kohaldamisala ja toetatav tegevus	73
4.8.3	Abi peab soodustama teatava majandustegevuse arengut.....	74
4.8.3.1	Teatava majandustegevuse arengu soodustamine	74

4.8.3.2	Ergutav mõju	74
4.8.4	Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine.....	74
4.8.4.1	Vajalikkus.....	74
4.8.4.2	Asjakohasus.....	76
4.8.4.3	Abikõlblikkus	76
4.8.4.4	Avalik konsultatsioon.....	76
4.8.4.5	Proportsionaalsus	78
4.8.5	Konkurentside ja kaubandusele avalduva põhjendamatute negatiivse mõju vältimine ning tasakaalustamine	78
4.9	Abi energiataristule	80
4.9.1	Abi põhjendatus.....	80
4.9.2	Kohaldamisala	81
4.9.3	Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine.....	82
4.9.3.1	Vajalikkus ja asjakohasus.....	82
4.9.3.2	Abi proportsionaalsus.....	83
4.9.4	Konkurentside ja kaubandusele avalduva põhjendamatute negatiivse mõju vältimine ning tasakaalustamine	83
4.10	Abi kaugkütteks või -jahutuseks	83
4.10.1	Abi põhjendatus.....	83
4.10.2	Kohaldamisala ja toetatav tegevus	84
4.10.3	Vajalikkus ja asjakohasus.....	84
4.10.4	Abimeetme proportsionaalsus	84
4.10.5	Konkurentside ja kaubandusele avalduva põhjendamatute negatiivse mõju vältimine ning tasakaalustamine	84
4.11	Abi, mida antakse energia suurtarbijatele elektrimaksude vähendamise vormis	85
4.11.1	Abi põhjendatus.....	85
4.11.2	Kohaldamisala: maksud, mille suhtes võib kohaldada vähendusi	86
4.11.3	Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine.....	87
4.11.3.1	Abikõlblikkus	87
4.11.3.2	Abimeetme proportsionaalsus	87
4.11.3.3	Riigiabi vorm.....	88
4.11.3.4	Energiaauditid ja -juhtimissüsteemid	88
4.11.3.5	Üleminekueeskirjad.....	88
4.12	Abi söe-, turba- ja põlevkivitööstuse sulgemiseks.....	89
4.12.1	Abi ennetähtaegseks lõpetamiseks	89
4.12.1.1	Abi põhjendatus.....	89
4.12.1.2	Kohaldamisala ja toetatav tegevus	89
4.12.1.3	Ergutav mõju	89
4.12.1.4	Vajalikkus ja asjakohasus.....	90
4.12.1.5	Proportsionaalsus	90

4.12.1.6	Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine.....	91
4.12.2	Abi erakorraliste kulude katmiseks	91
4.12.2.1	Abi põhjendatus.....	91
4.12.2.2	Kohaldamisala ja toetatav tegevus	91
4.12.2.3	Vajalikkus ja asjakohasus.....	91
4.12.2.4	Ergutav mõju ja proportsionaalsus	92
4.12.2.5	Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine.....	93
4.13	Abi keskkonnakaitse- ja energiaalasteks uuringuteks või nõustamisteenusteks..	93
4.13.1	Kohaldamisala ja toetatav tegevus	93
4.13.2	Ergutav mõju	93
4.13.3	Proportsionaalsus	93
5.	HINDAMINE.....	93
6.	ARUANDLUS JA JÄRELEVALVE.....	95
7.	KOHALDAMINE.....	95
8.	LÄBIVAATAMINE	96

1. SISSEJUHATUS

1. Komisjon on seadnud Euroopa rohelise kokkuleppe üheks peamiseks poliitiliseks prioriteediks, et muuta liit õiglaseks ja jõukaks ühiskonnaks, millel on kaasaegne, ressursitõhus ja konkurentsivõimeline majandus ning kus kedagi ei jäeta kõrvale. Komisjoni kliimaeesmärgi tugevdati 2019. aastal rohelise kokkuleppe teatisega,¹ milles seati eesmärk saavutada 2050. aastaks kasvuhoonegaaside netoheite nulltase. Selleks et EL liiguks tasakaalustatult, realistlikult ja vastutustundlikult 2050. aastaks kliimaneutraalsuse saavutamise poole, on komisjon teinud ka ettepaneku vähendada kasvuhoonegaaside heidet 2030. aastaks vähemalt 55 % võrreldes 1990. aasta tasemega². Need ambitsioonikad eesmärgid on sätestatud Euroopa kliimaseaduses³.
2. Pärast seda, kui Euroopa Ülemkogu oli 2030. aastaks seatud 55 % vähendamise eesmärgi 2020. aasta detsembris heaks kiitnud,⁴ võttis komisjon 2021. aasta [juulis] vastu seadusandlike ettepanekute paketi „Eesmärk 55“, et toetada selle vahe-eesmärgi saavutamist⁵ ja tagada ELi liikumine 2050. aastaks kliimaneutraalsuse saavutamise suunas.
3. Keskkonناسäästlikule majandusele üleminekuga kaasnevate kliimaneutraalsuse, kliimamuutustega kohanemise, ressursitõhususe ning eelkõige energiatõhususe, ringluse, nullsaaste ja elurikkuse taastamise eesmärkide saavutamine nõuab märkimisväärsed jõupingutusi ja piisavat toetust. Rohelise kokkuleppe teatises seatud eesmärgi saavutamiseks tuleb teha märkimisväärsed investeeringuid, sealhulgas taastuvatesse energiaallikatesse. Komisjoni hinnangul on hiljuti suurendatud 2030. aasta kliima-, energia- ja transpordieesmärkide saavutamiseks vaja igal aastal 2011.–2020. aasta tasemega võrreldes 350 miljardi euro ulatuses täiendavaid investeeringuid, millele muude keskkonnaeesmärkide jaoks lisandub varem prognoositud 130 miljardit eurot aastas⁶. Investeeringuvajaduse ulatus eeldab nii era- kui ka avaliku sektori vahendite kulutõhusat kasutamist. See mõjutab kõiki sektoreid ja seega liidu majandust tervikuna.
4. Konkurentsipoliitikal ja eelkõige riigiabi eeskirjadel on oluline roll selles, et võimaldada ja aidata liidul saavutada rohelise kokkuleppe eesmärgid. Euroopa rohelise kokkuleppe teatisega on konkreetselt ette nähtud riigiabi eeskirjade läbivaatamine, et kajastada kõnealuseid poliitikaeesmärke, toetada kulutõhusat ja õiglast üleminekut kliimaneutraalsusele ning soodustada fossiilkütuste, eelkõige kõige saastavamate fossiilkütuste järkjärgulist kasutuselt kõrvaldamist, tagades samal ajal siseturul võrdsed tingimused. Käesolevad suunised on selle läbivaatamise tulemus.
5. Selleks et riigiabi ei moonutaks ega ähvardaks moonutada konkurentsi siseturul ega mõjutaks liikmesriikidevahelist kaubandust, on Euroopa Liidu toimimise lepingu

¹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa roheline kokkulepe“ (COM(2019) 640 final).

² Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa 2030. aasta kliimaeesmärgi suurendamine: investeerimine kliimaneutraalsesse tulevikku meie inimeste hüvanguks“ (COM(2020) 562 final).

³ [Viide õigussätele lisatakse siis, kui kaasseadusandjad on akti vastu võtnud]

⁴ <https://www.consilium.europa.eu/media/47296/1011-12-20-euco-conclusions-en.pdf>.

⁵ [Viide lisatakse siis, kui kolleegium on paketi vastu võtnud]

⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020SC0098&from=EN>

artikli 107 lõikes 1 sätestatud põhimõte, et riigiabi on keelatud. Teatavatel juhtudel võib sellist abi pidada siiski aluslepingu artikli 107 lõigete 2 ja 3 alusel siseturuga kokkusobivaks.

6. Liikmesriigid peavad vastavalt aluslepingu artikli 108 lõikele 3 teatama teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antavast abist, välja arvatud meetmetest, mis vastavad komisjoni poolt nõukogu määruse (EL) 1588/2015⁷ artikli 1 kohaselt vastu võetud grupierandi määruuses sätestatud tingimustele.
7. Käesolevates suunistes antakse juhiseid selle kohta, kuidas komisjon hindab nende keskkonnakaitse-, sealhulgas kliimakaitse- ja energiaalaste abimeetmete kokkusobivust siseturuga, mille suhtes kohaldatakse aluslepingu artikli 107 lõike 3 punktist c tulenevat teatamiskohustust. Käesolevates suunistes sisalduvaid viiteid keskkonnakaitsele tuleks käsitada nii, et need hõlmavad ka kliimakaitset.
8. Aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohaselt võib abimeedet pidada siseturuga kokkusobivaks, kui on täidetud kaks tingimust, millest üks on positiivne ja teine negatiivne. Positiivse tingimusena peab abi soodustama teatava majandustegevuse arengut. Negatiivse tingimuse kohaselt ei tohi abi kaubandustingimusi mõjutada ebasoovitavalt määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega.
9. Hoolimata üldisest arusaamast, et konkurentsipõhised turud tagavad tavaliselt hindade, toodangu ja ressursikasutuse osas tõhusaid tulemusi, võib riigi sekkumine olla vajalik, et soodustada teatava majandustegevuse arengut, mis abi puudumisel ei areneks või ei areneks sama kiiresti või samadel tingimustel. Seega aitab sekkumine kaasa arukale, kestlikule ja kaasavale majanduskasvule.
10. Keskkonnakaitse kontekstis põhjustavad keskkonnaga seotud välismõjud, teabe puudulikkus ja koordineerimise puudumine selle, et vaatamata regulatiivsetele sekkumistele ei pruugi turuosalisel võtta tarbimise, investeeringute ja tootmise üle otsustamisel täielikult arvesse majandustegevuse kulusid ja tulusid. Need turutõrked, s.t olukorrad, kus omapead tegutsevad turud tõenäoliselt ei taga tõhusaid tulemusi, võivad tähendada seda, et ei saavutata tarbijate ja kogu ühiskonna optimaalset heaolu, kuna riigi toetuse puudumise korral on keskkonnakaitse majandustegevuse elluviimisel ebapiisav.

2. KOHALDAMISALA JA MÕISTED

2.1 Kohaldamisala

11. Käesolevaid suuniseid kohaldatakse riigiabi suhtes, mida antakse majandustegevuse arengu soodustamiseks viisil, mis parandab keskkonnakaitset, ning aluslepinguga reguleeritud energeetikasektori tegevuse suhtes niivõrd, kuivõrd abimeetmed on hõlmatud suuniste jaoga 2.2. Seega kohaldatakse käesolevaid suuniseid ka nende sektorite suhtes, mille puhul kohaldatakse riigiabi käsitlevaid liidu erieeskirju, välja arvatud juhul, kui sellistes erieeskirjades on sätestatud teisiti või kui need eeskirjad

⁷ Nõukogu 13. juuli 2015. aasta määrus (EL) 2015/1588, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist teatavate horisontaalse riigiabi liikide suhtes (ELT L 248, 24.9.2015, lk 1).

sisaldavad sätteid keskkonnakaitseks antava abi või energeetikasektoris antava abi kohta, mis on kohaldatavad sama meetme suhtes; sellisel juhul on sektoripõhised eeskirjad ülimuslikud. Käesolevad suunised on ülimuslikud lennunduse valdkonnas antava riigiabi suuniste⁸ punkti 17 alapunkti b suhtes, mis käsitleb keskkonnakaitseks antavat abi suurtele lennujaamadele, mida läbib aastas üle 5 miljoni reisija, ilma et see piiraks kõnealuste suuniste edaspidist muutmist.

12. Käesolevaid suuniseid ei kohaldata järgmiste valdkondade suhtes:
- (a) keskkonnasõbralike toodete, vähem loodusvarasid kulutavate masinate ja sõidukite projekteerimine ja tootmine ning tehaste ja muude tootmisüksuste tegevus ohutuse või hügieeni parandamisel⁹;
 - (b) teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antav riigiabi, mille suhtes kohaldatakse eeskirju, mis on sätestatud komisjoni teatises teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi raamistiku kohta¹⁰;
 - (c) elurikkuse suurendamiseks antav riigiabi, mis on hõlmatud muude riigiabi eeskirjadega (täpsemalt üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamist,¹¹ põllumajandus- ja metsandussektoris antavat riigiabi¹² või kalandus- ja vesiviljelustoodete esmatootmise sektorites antavat riigiabi käsitlevate eeskirjadega¹³);
 - (d) tuumaenergiale antav riigiabi.
13. Keskkonnakaitse- ja energiaalast abi ei tohi anda raskustes olevatele ettevõtjatele, nagu need on määratletud komisjoni suunistes raskustes olevate mittefinantsettevõtjate päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta¹⁴.
14. Kui komisjon hindab abi ettevõtjale, kellele ta oma eelneva otsuse alusel, millega abi on tunnistatud ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks, on esitanud seni

⁸ Komisjoni teatis „Suunised lennujaamadele ja -ettevõtjatele antava riigiabi kohta“ (ELT C 99, 4.4.2014, lk 3).

⁹ Keskkonnakaitseks antav riigiabi on üldiselt vähem moonutav ja tõhusam, kui seda antakse keskkonnasõbraliku toote tootja asemel selliste toodete tarbijatele/kasutajatele. See ei piira liikmesriikide võimalust anda ettevõtjatele keskkonnavalast abi, mille eesmärk on parandada nende ettevõtjate tootmistevõimet keskkonnakaitset.

¹⁰ Komisjoni teatis „Teadus- ja arendustegevuseks antava riigiabi raamistik“ (ELT C 198, 27.6.2014, lk 1).

¹¹ Komisjoni teatis „Euroopa Liidu raamistik riigiabi jaoks, mida antakse avalike teenuste eest makstava hüvitisena“ (ELT C 8, 11.1.2012, lk 15).

¹² Euroopa Liidu suunised riigiabi kohta põllumajandus- ja metsandussektoris ning maapiirkondades aastateks 2014–2020 (ELT C 204, 1.7.2014, lk 1).

¹³ Komisjoni teatis „Kalandus- ja vesiviljelussektoris antava riigiabi kontrollimise suunised“ (ELT C 217, 2.7.2015, lk 1).

¹⁴ Komisjoni teatis „Suunised raskustes olevate mittefinantsettevõtjate päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta“ (ELT C 249, 31.7.2014, lk 1).

täitmata korralduse abi tagasimaksmiseks, võtab ta arvesse tagasimaksmata abisummat¹⁵.

2.2 Käesolevate suunistega hõlmatud abimeetmed

15. Komisjon on kindlaks määranud mitu keskkonnakaitse- ja energeetikameetmete kategooriat, mille puhul riigiabi võib teatavatel tingimustel olla siseturuga kokkusobiv aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel:
- (a) abi kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks ja sidumiseks, sealhulgas taastuenergia toetamise kaudu;
 - (b) abi hoonete energiatõhususe ja keskkonnatoime parandamiseks;
 - (c) abi keskkonnasõbralike sõidukite (mida kasutatakse reisijate ja kauba õhu-, maantee-, raudtee-, sisevee-, mere- ja rannalähedaseks veoks) soetamiseks ja rentimiseks, abi sõidukite moderniseerimiseks, et neid saaks käsitada keskkonnasõbralike sõidukitena, ning abi keskkonnasõbralike teenindusseadmete jaoks;
 - (d) abi heiteta ja keskkonnasõbralike sõidukite laadimis- või tankimistaristu kasutuselevõtuks;
 - (e) abi ressursitõhususe suurendamiseks ja ringmajandusele ülemineku toetamiseks;
 - (f) abi muu kui kasvuhoonegaasidest tuleneva saastamise vältimiseks või vähendamiseks;
 - (g) abi saastatud alade tervendamiseks, looduslike elupaikade ja ökosüsteemide taastamiseks, elurikkuse kaitsmiseks või taastamiseks ning looduspõhiste lahenduste abil kliimamuutustega kohanemiseks;
 - (h) abi, mida antakse maksude või maksutaoliste tasude vähendamise vormis;
 - (i) abi elektrivarustuskindluse tagamiseks;
 - (j) abi energiataristule;
 - (k) abi kaugkütteks ja -jahutuseks;
 - (l) abi, mida antakse energia suurtarbijatele elektrimaksude vähendamise vormis;
 - (m) abi söe-, turba- ja põlevkivitööstuse sulgemiseks;
 - (n) abi keskkonnakaitse- ja energiaalasteks uuringuteks või nõustamisteenusteks.

¹⁵ Vt kohtuotsus, Esimese Astme Kohus, 13. september 1995, TWD vs. komisjon, liidetud kohtuasjad T-244/93 ja T-486/93, ECLI:EU:T:1995:160, punkt 56. Vt ka komisjoni teatis ebaseadusliku ja siseturuga kokkusobimatu riigiabi tagasinõudmise kohta, C/2019/5396 (ELT C 247, 23.7.2019, lk 1).

2.3 Suuniste ülesehitus

16. Suuniste 3. peatükis on esitatud siseturuga kokkusobivuse kriteeriumid, mida üldiselt kohaldatakse käesolevate suunistega hõlmatud erinevate abiliikide suhtes. Kumuleerimist käsitlevat jagu 3.2.1.3.1 kohaldatakse kõikide käesolevate suunistega hõlmatud abiliikide suhtes. 4. peatükis on esitatud siseturuga kokkusobivuse erikriteeriumid, mida kohaldatakse selle peatüki eri jagudes käsitletud abimeetmete suhtes. 3. peatükis esitatud kokkusobivuskriteeriume kohaldatakse juhul, kui 4. peatüki asjaomastes jagudes ei nähta ette konkreetsemaid kriteeriume.
17. Käesolevates suunistes esitatud tingimusi kohaldatakse abikavade ja nii abikava alusel kui ka sihtotstarbeliselt antava üksikabi suhtes, kui ei ole märgitud teisiti.

2.4 Mõisted

18. Käesolevates suunistes kasutatakse järgmisi mõisteid:
- (1) „sihtotstarbeline üksikabi“ – abi, mida ei anta abikava alusel;
 - (2) „abi osakaal“ – abi kogusumma, mis on väljendatud protsendina abikõlblikest kuludest. Arvutamise aluseks tuleb võtta näitajad enne maksude või muude tasude mahaarvamist. Kui abi antakse muus vormis kui toetusena, on abi suuruseks abi brutotoetusekvivalent. Mitmes osas makstava abi väärtus tuleb arvutada selle andmise aja väärtuse kohaselt. Diskonteerimisel ja sooduslaenus sisalduva abisumma arvutamisel tuleb intressimäärana kasutada abi andmise ajal kehtinud viitemäära. Abi osakaal arvutatakse ühe abisaaja kohta;
 - (3) „abi saavad piirkonnad“ – piirkonnad, mis on abi andmise ajal aluslepingu artikli 107 lõike 3 punktide a ja c kohaselt kindlaks määratud heakskiidetud regionaalabi kaardil;
 - (4) „tasakaalustamine“ (elektrienergia puhul) – Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/943¹⁶ artikli 2 punktis 10 sätestatud määratlusele vastav tasakaalustamine;
 - (5) „tasakaaluhaldur“ – määruse (EL) 2019/943 artikli 2 punktis 14 sätestatud määratlusele vastav tasakaaluhaldur;
 - (6) „elurikkus“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852¹⁷ artikli 2 punktis 15 sätestatud määratlusele vastav elurikkus;
 - (7) „biokütused“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2018/2001¹⁸ artikli 2 punktis 33 sätestatud määratlusele vastavad biokütused;

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/943, milles käsitletakse elektrienergia siseturgu (ELT L 158, 14.6.2019, lk 54).

¹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2020. aasta määrus (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.6.2020, lk 13).

- (8) „biogaas“ – direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 2 punktis 28 sätestatud määratlusele vastav biogaas;
- (9) „vedelad biokütused“ – direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 2 punktis 32 sätestatud määratlusele vastavad vedelad biokütused;
- (10) „biomass“ – direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 2 punktis 24 sätestatud määratlusele vastav bioloogilise päritoluga toodete, jäätmete ja jääkide biolagunev fraktsioon;
- (11) „biomasskütused“ – direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 2 punktis 27 sätestatud määratlusele vastavad biomasskütused;
- (12) „reservvõimsuse mehhanism“ – määruses (EL) 2019/943 sätestatud määratlusele vastav elektrivarustuskindluse tagamise meede;
- (13) „CO₂ kogumine ja säilitamine“ – tehnoloogilised lahendused fossiilkütustel või biomassil põhinevatest tööstusrajatistest, sealhulgas elektrijaamadest ja energia tootmiseks jäätmeid kasutavatest rajatistest, eralduva süsinikdioksiidi (CO₂) kogumiseks [või välisõhust eemaldamiseks], hoidlasse transportimiseks ja püsiva säilitamise eesmärgil sobivasse maa-alusesse geoloogilisse formatsiooni juhtimiseks;
- (14) „CO₂ kogumine ja kasutamine“ – tehnoloogilised lahendused fossiilkütustel või biomassil põhinevatest tööstusrajatistest, sealhulgas elektrijaamadest ja energia tootmiseks jäätmeid kasutavatest rajatistest, eralduva CO₂ kogumiseks [või välisõhust eemaldamiseks] ja tarbimis- või kasutusk kohta transportimiseks;
- (15) „CO₂-ekvivalent“ – meetermõõdustiku mõõtühik, mida kasutatakse eri kasvahoonegaaside heitkoguste võrdlemiseks nende globaalse soojendamise potentsiaali¹⁹ alusel, teisendades muude gaaside kogused samaväärseks süsinikdioksiidi koguseks, millel on sama globaalse soojendamise potentsiaal;
- (16) „CO₂ sidumine“ – inimtegevus, mille tulemusena CO₂ eemaldatakse atmosfäärist ja seda säilitatakse püsivalt geoloogilistes, maismaa- või ookeanireservuaarides või toodetes. Selle hulka kuuluvad bioloogiliste või geokeemiliste sidujate olemasolev ja võimalik tõhustamine inimtegevuse tulemusena ning CO₂ välisõhust eemaldamine ja säilitamine, kuid mitte looduslik sidumine, mis ei ole otseselt põhjustatud inimtegevusest;
- (17) „sertifikaatide kava“ või „tarnija kohustuse kava“ – kava, mille raames luuakse väärtust kaupade tarnimiseks või teenuste osutamiseks, sertifitseerides neid kaupu või teenuseid ning pannes tarnijatele või tarbijatele kohustuse osta sertifikaate;
- (18) „keskkonnasõbralikud maapealse teeninduse seadmed“ – seadmed, mida kasutatakse lennutranspordiga seotud teenindustegevuses ja millel puudub otsene (väljalasketoru) CO₂-heide;

¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 328, 21.12.2018, lk 82).

¹⁹ Nagu on määratletud valitsustevahelise kliimamuutuste rühma viimases hindamisaruandes.

- (19) „keskkonnasõbralikud terminaliseadmed“ – seadmed, mida kasutatakse kauba ja ühendveo-laadimisüksuste peale-, maha- ja ümberlaadimiseks ning kauba veoks terminali piirkonnas ja millel puudub otsene (väljalasketoru) CO₂-heide;
- (20) „keskkonnasõbralik sõiduk“ –
- (a) M1-, M2- või N1-kategooria maantesõiduk, mis vastab Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/1161²⁰ artikli 4 punkti 4 alapunktis a sätestatud keskkonnasõbraliku sõiduki määratlusele;
 - (b) M3-, N2- või N3-kategooria maantesõiduk, mis vastab järgmistele määratlustele:
 - kuni 31. detsembrini 2025 sõidukite puhul, mis on hõlmatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2019/1242²¹: vähese heitega raskeveoki määratlus, mis on sätestatud kõnealuse määruse artikli 3 punktis 12;
 - kuni 31. detsembrini 2025 sõidukite puhul, mis ei ole hõlmatud määrusega (EL) 2019/1242: keskkonnasõbraliku sõiduki määratlus, mis on sätestatud direktiivi (EL) 2019/1161 artikli 4 punkti 4 alapunktis b;
 - alates 1. jaanuarist 2026: heiteta raskesõiduki määratlus, mis on sätestatud direktiivi (EL) 2019/1161 artikli 4 punktis 5;
 - (c) L-kategooria sõiduk (kahe-, kolme- või neljarattaline sõiduk), mille väljalasketoru CO₂-heide on 0 g CO₂e/km, arvatuna vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 168/2013²² artiklis 4 sätestatud heitekatsele;
 - (d) reisijate- või kaubaveoks ette nähtud siseveelaev, millel puudub otsene (väljalasketoru) CO₂-heide; või kuni 31. detsembrini 2025:
 - (i) kaubaveoks kasutatav siseveelaev, mille otsene (väljalasketoru) CO₂-heide tonnkilomeetri kohta (gCO₂/tkm), arvatuna (või uute laevade puhul prognoosituna) energiatõhususe näitaja²³ abil, on 50 % väiksem kui määruse (EL) 2019/1242 artikli 11 kohaselt raskeveokite (sõidukite

²⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1161, millega muudetakse direktiivi 2009/33/EÜ keskkonnasõbralike ja energiatõhusate maantesõidukite edendamise kohta (ELT L 188, 12.7.2019, lk 116).

²¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/1242, millega kehtestatakse uute raskeveokite CO₂-heite normid ning muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 595/2009 ja (EL) 2018/956 ning nõukogu direktiivi 96/53/EÜ (ELT L 198, 25.7.2019, lk 202).

²² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. jaanuari 2013. aasta määrus (EL) nr 168/2013 kahe-, kolme- ja neljarattaliste sõidukite kinnituse ja turujärelevalve kohta (ELT L 60, 2.3.2013, lk 52).

²³ Energiatõhususe näitaja on määratletud kui CO₂-heite mass transporditöö ühiku kohta. See on laeva käitamise energiatõhususe tüüpiline väärtus järjepideva ajavahemiku jooksul, mis kajastab laeva üldist kaubaveo struktuuri. Juhised selle näitaja arvutamiseks on esitatud Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni dokumendis MEPC.1/Circ. 684.

allrühm 5-LH) puhul kindlaks määratud keskmine CO₂-võrdlusheite väärtus;

- (ii) reisijateveoks kasutatav siseveelaev hübriid- või kaherežiimilise mootoriga, mille tavatingimustes käitamise korral kasutatakse vähemalt 50 % ulatuses kütust, millel puudub otsene (väljalasketoru) CO₂-heide, või elektrienergiat;
- (e) reisijate- või kaubaveoks kasutatav mere- ja rannikulaev ning sadamatoiminguteks või abitegevusteks kasutatav laev, millel puudub otsene (väljalasketoru) CO₂-heide; või kuni 31. detsembrini 2025:
 - (i) millel on hübriid- või kaherežiimiline mootor ja mille tavapäraseks käitamiseks merel ja sadamates kasutatakse vähemalt 25 % ulatuses kütust, millel puudub otsene (väljalasketoru) CO₂-heide, või elektrienergiat;
 - (ii) mille energiatõhususe indeks (EEDI) on 1. aprilli 2022. aasta seisuga kohaldatavates EEDI nõuetes²⁴ ette nähtust 10 % madalam ja mida on võimalik käitada otsese (väljalasketoru) CO₂-heiteta kütustega või taastuvatest energiaallikatest toodetud kütustega;
- (f) kaubaveoks ette nähtud mere- ja rannikulaev, mida kasutatakse üksnes ranniku- ja lähimereveoteenuste osutamiseks, mille eesmärk on võimaldada praegu maismaad mööda veetava kauba ümbersuunamist merele, ning mille otsene (väljalasketoru) CO₂-heide on Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni (IMO) energiatõhususe indeksi (EEDI)²⁵ alusel arvatuna 50 % väiksem kui määruse (EL) 2019/1242 artikli 11 kohaselt raskeveokite (veokite allrühm 5-LH) puhul kindlaks määratud keskmine CO₂-võrdlusheite väärtus;
- (g) veerem, millel puudub otsene (väljalasketoru) CO₂-heide; või veerem, millel puudub otsene väljalasketoru CO₂-heide, kui seda käitatakse vajaliku taristuga rööbasteel, ja see töötab tavapärase mootoriga, kui selline taristu pole kättesaadav (bimodaalne);
- (h) õhusõiduk, mille meetermõõdustiku kohane sertifitseeritud väärtus ületab vähemalt 10 % võrra Chicago konventsiooni²⁶ 16. lisas esitatud Rahvusvahelise Tsiviillennunduse Organisatsiooni (ICAO) keskkonnakaitse standardeid, sealhulgas uut tüüpi õhusõidukite CO₂-heite meetermõõdustiku

²⁴ Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni merekeskkonna kaitse komitee 75. istungjärgul kokku lepitud EEDI nõuded. Laevade puhul, mis kuuluvad rahvusvahelise laevade põhjustatava merereostuse vältimise konventsiooni (MARPOL) konventsiooni VI lisa 2. reeglis sätestatud laevatüüpide hulka, aga mida ei käsitata selle reegli kohaselt uute laevadena, võib esitada EEDI väärtuse, mis on vabatahtlikult arvatud MARPOLi konventsiooni VI lisa 4. peatüki kohaselt, ja lasta neid arvutusi kontrollida kooskõlas konventsiooni VI lisa 2. peatükiga.

²⁵ Energiatõhususe indeks: <http://www.imo.org/fr/MediaCentre/HotTopics/GHG/Pages/EEDI.aspx>).

²⁶ Rahvusvahelise tsiviillennunduse konventsioon, alla kirjutatud Chicagos 7. detsembril 1944.

kohased väärtused, nagu on osutatud määruse (EL) 2018/1139²⁷ artikli 9 lõikes 2; või sellise õhusõiduki asendamise korral, mille keskkonnastandardid on juba rangemad uut tüüpi õhusõidukite uusimatest müra- ja heitealastest ICAO keskkonnastandarditest, mis on sätestatud Chicago konventsiooni 16. lisas ja millele on osutatud määruse (EL) 2018/1139 artikli 9 lõikes 2, õhusõiduk, mis tagab asendatava õhusõidukiga võrreldes keskkonnakaitse taseme paranemise vähemalt 10 % võrra;

- (21) „keskkonnasõbralikud teenindusseadmed“ – keskkonnasõbralikud terminaliseadmed ja keskkonnasõbralikud maapealse teeninduse seadmed;
- (22) „koostootmine“ või „soojus- ja elektrienergia koostootmine“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2012/27²⁸ artikli 2 punktis 30 sätestatud määratlusele vastav koostootmine;
- (23) „saastunud ala“ – ala, kus inimtegevuse tõttu on materjalide või ainete kinnitatud sisaldus selline, et see ala kujutab endast märkimisväärset ohtu inimeste tervisele või keskkonnale, kui võtta arvesse maa praegust ja heakskiidetud tulevast kasutusviisi;
- (24) „näidisprojekt“ – projekt, millega tutvustatakse esimest omataolist tehnoloogiat liidus ja mis kätkeb endas märkimisväärset innovatsiooni, mis ületab oluliselt senist kaubanduslikku tehnika taset;
- (25) „digiteerimine“ – elektroonilistel seadmetel ja/või süsteemidel põhineva tehnoloogia kasutuselevõtt, mis võimaldab suurendada toodete funktsionaalsust, välja töötada internetipõhiseid teenuseid, ajakohastada protsesse või minna kaupade tootmisel ja teenuste pakkumisel üle vahendajateta ärimudelitele ning millel on lõppkokkuvõttes ümberkujundav mõju;
- (26) „kõrvaldamine“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/98/EÜ²⁹ artikli 3 punktis 19 sätestatud määratlusele vastav kõrvaldamine;
- (27) „jaotusvõrguettevõtja“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/944 artikli 2 punktis 29 sätestatud määratlusele vastav jaotusvõrguettevõtja;

²⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2018. aasta määrus (EL) 2018/1139, mis käsitleb tsiviillennunduse valdkonna ühisnorme ja millega luuakse Euroopa Liidu Lennundusohutusamet ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 2111/2005, (EÜ) nr 1008/2008, (EL) nr 996/2010, (EL) nr 376/2014 ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 2014/30/EL ning 2014/53/EL ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrused (EÜ) nr 552/2004 ja (EÜ) nr 216/2008 ning nõukogu määrus (EMÜ) nr 3922/91.

²⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiiv 2012/27/EL, milles käsitletakse energiatõhusust, muudetakse direktiive 2009/125/EÜ ja 2010/30/EL ning tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2004/8/EÜ ja 2006/32/EÜ (ELT L 315, 14.11.2012, lk 1), muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiviga (EL) 2018/2002.

²⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid (ELT L 312, 22.11.2008, lk 3).

- (28) „kaugküte“ või „kaugjahutus“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2010/31 artikli 2 punktis 19 sätestatud määratlusele vastav kaugküte või kaugjahutus;
- (29) „kaugkütte- ja kaugjahutussüsteemid“ – soojatootmisrajatised (kütte- ja jahutusjaamad), kütte/jahutuse salvestus- ja jaotusvõrk (nii esmane ehk ülekandevõrk kui ka teisene torustik, et varustada tarbijaid soojusega). Viidet kaugküttele tuleb tõlgendada kui viidet kaugkütte- ja/või kaugjahutussüsteemidele, sõltuvalt sellest, kas võrkude abil varustatakse tarbijaid kütte või jahutusega koos või eraldi;
- (30) „ökoinnovatsioon“ – kõik uuendustegevuse vormid, sealhulgas uued tootmisprotsessid, uued tooted või teenused ning uued juhtimis- ja ärimetodid, mille tulemus või eesmärk on keskkonnakaitse oluline paranemine ja saastamise keskkonnamõju oluline vähenemine. Selle määratluse tähenduses ei loeta innovatsiooniks järgmist:
- (a) tegevused, mis toovad kaasa üksnes väiksemaid muutusi või parandusi keskkonnakaitstes;
 - (b) tootmise või teenuste osutamise suutlikkuse suurenemine selliste tootmis- või logistikasüsteemide lisamise kaudu, mis on väga sarnased juba kasutusel olevate süsteemidega;
 - (c) äritavade, töökorralduse või välissuhete muudatused, mis põhinevad ettevõttes juba kasutatavatel organisatsioonilistel meetoditel;
 - (d) muudatused juhtimisstrateegias;
 - (e) ühinemised ja omandamised;
 - (f) protsessi kasutamise lõpetamine;
 - (g) lihtne kapitali asendamine või suurendamine;
 - (h) muutused, mis tulenevad üksnes ressursihindade muutustest, kohandamisest, regulaarsetest hooajalistest ja muudest tsüklilistest muutustest;
 - (i) kauplemine uute või oluliselt täiustatud toodetega;
- (31) „ökosüsteem“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852 artikli 2 punktis 13 sätestatud määratlusele vastav ökosüsteem;
- (32) „energiatõhusus“ – töö, teenuse, kauba või energiaväljundi ja energiasisendi vaheline suhe;
- (33) „energiatõhus kaugküte ja -jahutus“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/27/EL artikli 2 punktis 41 sätestatud määratlusele vastav kaugküte ja -

jahutus, nagu on osutatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2018/2001³⁰ artikli 2 punktis 20;

- (34) „taastuvatest energiaallikatest toodetud energia“ – üksnes direktiivi (EL) 2018/2001³¹ artikli 2 punktis 1 määratletud taastuvaid energiaallikaid kasutavates elektrijaamades toodetud energia ja sellistes hübriidelektrijaamades taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kütteväärtuse osakaal, kus kasutatakse ka traditsioonilisi energiaallikaid, sealhulgas taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia, mida kasutatakse kohapealsete salvestussüsteemide täitmiseks (paigaldatud koos või taastuvenegiarajatise lisana), kuid välja arvatud salvestussüsteemide tulemusena toodetud elektrienergia;
- (35) „energiataristu“ – füüsilised seadmed või rajatised, mis asuvad liidus või ühendavad liitu ja üht või mitut kolmandat riiki ning kuuluvad järgmistesse kategooriatesse:
- (a) elekter:
- (i) ülekande- ja jaotusvõrgud, kus ülekanne tähendab elektrienergia transporti vastastikku ühendatud ülikõrgepinge- ja kõrgepingevõrkudes eesmärgiga edastada see lõpptarbijatele või jaotajatele, kuid ei hõlma tarnimist, ning jaotus tähendab elektrienergia transporti kõrgepinge-, keskpinge- ja madalpingejaotusvõrkudes eesmärgiga edastada see tarbijatele, kuid ei hõlma tarnimist;
 - (ii) kõik seadmed või paigaldised, mis on vajalikud alapunktis i osutatud süsteemide ohutuks, turvaliseks ja tõhusaks toimimiseks, sealhulgas kaitse-, seire- ja kontrollisüsteemid kõigil pingetasemetel ja alajaamades;
 - (iii) täielikult integreeritud võrgukomponendid – Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/944³² artikli 2 punktis 51 sätestatud määratlusele vastavad täielikult integreeritud võrgukomponendid;
 - (iv) arukad võrgud, s.t süsteemid ja komponendid, mis ühendavad info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat toimivate digitaalsete platvormide, kontrollisüsteemide ja anduritehnoloogia kaudu nii ülekande- kui ka jaotustasandil ning mille eesmärk on tõhusam ja arukam elektrienergia ülekande- ja jaotusvõrk, suurem võimsus uute tootmis-, salvestamis- ja tarbimisvormide integreerimiseks ning uute ärimudelite ja turustruktuuride soodustamine;

³⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiiv 2012/27/EL, milles käsitletakse energiatõhusust, muudetakse direktiive 2009/125/EÜ ja 2010/30/EL ning tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2004/8/EÜ ja 2006/32/EÜ (ELT L 315, 14.11.2012, lk 1), muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiviga (EL) 2018/2002.

³¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 328, 21.12.2018, lk 82).

³² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/944 elektrienergia siseturu ühiste normide kohta ja millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL (ELT L 158, 14.6.2019, lk 125).

- (v) avamere elektrivõrgud, s.t kõik alapunktis i nimetatud ülekande- või jaotustaristu seadmed või paigaldised, millel on topelfunktsioon: taastuvatest energiaallikatest avamerel toodetud elektrienergia võrku ühendamine ja ülekandmine või jaotamine avamere tootmiskohtadest kahte või enamasse riiki. Siia kuuluvad ka kõik avamerel asuvad külgnevad seadmed või paigaldised, mis on vajalikud ohutuks, turvaliseks ja tõhusaks toimimiseks, sealhulgas kaitse-, seire- ja kontrollisüsteemid, ning vajalikud alajaamad, kui need tagavad tehnoloogia koostalitlusvõime, muu hulgas eri tehnoloogiat kasutavate liideste ühilduvuse;
- (b) gaas:
- (i) võrgu osaks olevad ülekande- ja jaotustorustikud maagaasi, biogaasi ja taastuvatest energiaallikatest toodetud mittebioloogilist päritolu gaaside transpordiks, välja arvatud maagaasi tootmisetapis kasutatavad kõrgsurvetorustikud;
 - (ii) alapunktis i nimetatud kõrgsurvetorustikega ühendatud maa-alused gaasihoidlad;
 - (iii) veeldatud või surumaagaasi vastuvõtu, hoiustamise ja taasgaasistamise või dekompressiooni rajatised;
 - (iv) süsteemi ohutuks, kindlaks ja tõhusaks tööks või kahesuunaliste voogude läbilaske võimsuse tagamiseks vajalikud seadmed või paigaldised, sh kompressorjaamad;
 - (v) arukad gaasivõrgud, s.t järgmised seadmed või paigaldised, mille eesmärk on võimaldada ja hõlbustada taastuvatest energiaallikatest toodetud gaaside ja vähese CO₂-heitega gaaside (sealhulgas biometaan või vesiniku) integreerimist võrku: digitaalsed süsteemid ja komponendid, mis ühendavad info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat, kontrollisüsteeme ja anduritehnoloogiat, et võimaldada gaasivõrgus gaasi tootmise, ülekandmise, jaotamise ja tarbimise interaktiivset ja arukat seiret, mõõtmist, kvaliteedikontrolli ja juhtimist. Lisaks võivad arukad võrgud hõlmata ka seadmeid, mis võimaldavad vastassuunavoogusid jaotustasandilt ülekandetasandile ja selleks vajalikke olemasoleva võrgu uuendusi;
- (c) vesinik:
- (i) vesiniku kõrgsurvetranspordiks kasutatavad ülekandetorustikud ja vesiniku kohalikuks jaotamiseks kasutatavad jaotustorustikud, mille puhul on läbipaistvatel ja mittediskrimineerivatel alustel tagatud juurdepääs paljudele võrgukasutajatele;
 - (ii) alapunktis i nimetatud kõrgsurve ülekande- või jaotustorustikega ühendatud maa-alused hoidlad;

- (iii) vesiniku või muudes keemilistes ainetes sisalduva vesiniku edastamis-, vastuvõtu-, hoiustamis-, taasgaasistamis- või dekompressiooniseadmed, mille eesmärk on vesiniku juhtimine võrku;
- (iv) kõik seadmed või paigaldised, sh kompressorjaamad, mis on vajalikud vesinikusüsteemi ohutuks, kindlaks ja tõhusaks tööks või kahesuunaliste voogude läbilaske võimsuse tagamiseks.

Alapunktides i, ii, iii ja iv loetletud varad võivad olla uued ehitatud varad või maagaasist vesiniku jaoks kasutamiseks ümber kujundatud (uue sihtotstarbega) varad või nende kahe kombinatsioon.

Alapunktides i, ii, iii ja iv loetletud varad, millele kolmandatel isikutel on juurdepääs, kvalifitseeruvad energiataristuks.

(d) süsinikdioksiid:

- (i) torustikud, välja arvatud tootmisetapi torustikud, mida kasutatakse süsinikdioksiidi transportimiseks rohkem kui ühest allikast, s.t tööstusrajatistest (sh elektrijaamad), kus põlemise või muude fossiilsete või mittefossiilsete süsinikku sisaldavate ühenditega seotud keemiliste reaktsioonide tagajärjel tekib süsinikdioksiid, kas püsivaks geoloogiliseks säilitamiseks vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/31/EÜ³³ artiklile 3 või lähteainena kasutamiseks või bioloogiliste protsesside tootluse suurendamiseks;
- (ii) rajatised süsinikdioksiidi veeldamiseks ja puhverladustamiseks enne selle edasist transporti;
- (iii) geoloogilises formatsioonis paiknev taristu, mida kasutatakse süsinikdioksiidi püsivaks geoloogiliseks säilitamiseks vastavalt direktiivi 2009/31/EÜ artiklile 3, ning seonduvad maapealsed rajatised ja sissejuhtimisseadmed;
- (iv) kõnealuse süsteemi nõuetekohaseks, kindlaks ja tõhusaks toimimiseks vajalikud seadmed või paigaldised, sh kaitse-, seire- ja kontrollisüsteemid.

Alapunktides i, ii, iii ja iv loetletud varad, millele kolmandatel isikutel on juurdepääs, kvalifitseeruvad energiataristuks.

- (e) taristu, mida kasutatakse mitme tootja/kasutaja soojuse/auru/jahutuse ülekandmiseks või jaotamiseks ning mis põhineb heiteta/vähese CO₂-heiteta soojuse/auru või tööstusrakenduste heitsoojuse kasutamisel;

³³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta direktiiv 2009/31/EÜ, milles käsitletakse süsinikdioksiidi geoloogilist säilitamist ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 85/337/EMÜ ja direktiive 2000/60/EÜ, 2001/80/EÜ, 2004/35/EÜ, 2006/12/EÜ, 2008/1/EÜ ning määrust (EÜ) nr 1013/2006 (ELT L 140, 5.6.2009, lk 114).

- (f) ühishuviprojektid või vastastikust huvi pakkuvad projektid, mis on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 347/2013³⁴ artiklis 2 ja ELi toimimise lepingu artiklis 170;
- (g) muud taristukategooriad, mille hulka kuulub taristu, mis võimaldab heiteta või vähese CO₂-heitega energia tootjate ja kasutajate füüsilist või juhtmeta ühendust mitmest juurdepääsu- ja väljundpunktist ning millele on juurdepääs kolmandatel isikutel, kes ei ole taristu omanikust/haldajast ettevõtjad;

Alapunktides a–g loetletud varad, mis ehitatakse ühe kasutaja jaoks või väikese eelnevalt kindlaksmääratud kasutajate rühma jaoks ja mis on kohandatud vastavalt nende vajadustele (eriotstarbeline taristu), ei kvalifitseeru energiataristuks;

- (36) „hoone energiatõhusus“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/31/EL³⁵ artikli 2 punktis 4 sätestatud määratlusele vastav hoone energiatõhusus;
- (37) „energiasääst“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/27/EL³⁶ artikli 2 punktis 5 sätestatud määratlusele vastav energiasääst;
- (38) „keskkonnakaitse“ – tegevus, mille eesmärk on heastada või ennetada inimtegevusest tulenevat reostust või muud kahju füüsilisele keskkonnale, ökosüsteemidele või loodusvaradele, sealhulgas leevendada kliimamuutusi, vähendada sellise kahju tekkimise ohtu, kaitsta ja taastada elurikkust või saavutada loodusvarade tõhusam kasutamine, sealhulgas energia säästmise meetmed ja taastuvate energiaallikate kasutamine ning muud meetodid kasvuhoonegaaside heitkoguste ja muude saasteainete vähendamiseks, samuti üleminek ringmajanduse mudelitele, et vähendada esmaste materjalide kasutamist ja suurendada tõhusust. See mõiste hõlmab ka meetmeid, mis tugevdavad kohanemisvõimet ja vähendavad haavatavust kliimamõjude suhtes;
- (39) „keskkonnamaks“ – maks, mille maksubaasil on selgelt negatiivne mõju keskkonnale, või mille eesmärk on maksustada teatavat tegevust või teatavaid kaupu või teenuseid selleks, et nende hinna sisse arvestataks keskkonnakulud, või selleks, et tootjad ja tarbijad oleksid orienteeritud keskkonda säästvamale tegevusele;
- (40) „ressursside piisavus“ – tootmisvõimsuse tase, mida peetakse piisavaks, et vastata liikmesriigi nõudluse tasemele teataval perioodil, ja mille aluseks on tavapärane statistiline näitaja, mida kasutavad organisatsioonid, nt Euroopa elektri

³⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2013. aasta määrus (EL) nr 347/2013 üleeuroopalise energiataristu suuniste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1364/2006/EÜ ning muudetakse määrusi (EÜ) nr 713/2009, (EÜ) nr 714/2009 ja (EÜ) nr 715/2009 (ELT L 115, 25.4.2013, lk 39).

³⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. mai 2010. aasta direktiiv 2010/31/EL hoonete energiatõhususe kohta (ELT L 153, 18.6.2010, lk 13).

³⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2010/31/EL, milles käsitletakse energiatõhusust, muudetakse direktiive 2009/125/EÜ ja 2010/30/EL ning tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2004/8/EÜ ja 2006/32/EÜ (ELT L 315, 14.11.2012, lk 1).

põhivõrguettevõtjate võrgustik, mille olulist rolli ühtse elektrituru loomisel tunnustavad liidu institutsioonid;

- (41) „tootja“ – ettevõtja, kes toodab elektrienergiat kommertseesmärkidel;
- (42) „tõhus koostootmine“ – direktiivi 2012/27/EL artikli 2 punktis 34 sätestatud määratlusele vastav tõhus koostootmine;
- (43) „tasakaalustamatus“ – tootmise, tarbimise ja tasakaaluhalduri kommertstehingute vahelised hälbed teataval tasakaalustamisperioodil;
- (44) „tasakaaluarveldus“ – finantsarveldusmehhanism, mille eesmärk on katta tasakaaluhaldurite tasakaalustamatuse tasakaalustamise kulud;
- (45) „tasakaaluarveldusperiood“ – määruse (EL) 2019/943 artikli 2 punktis 15 sätestatud määratlusele vastav tasakaaluarveldusperiood;
- (46) „üksikabi“ – sihtotstarbeline üksikabi ja abikava alusel antav abi, millest tuleb teatada;
- (47) „katkestamiskava“ – elektrivarustuskindluse tagamise meede, mille eesmärk on tagada elektrisüsteemis stabiilne sagedus või lahendada lühiajalisi varustuskindluse probleeme, sealhulgas koormuse katkestamise teel;
- (48) „looduspõhine lahendus“ – looduslike või muudetud ökosüsteemide kaitsmise, säästva haldamise ja taastamise meede, millega lahendatakse ühiskonna ees seisvaid küsimusi tõhusalt ja kohanemisvõimeliselt ning mis toob samal ajal kasu inimeste heaolu ja elurikkuse mõttes;
- (49) „võrgureserv“ – elektrivarustuskindluse tagamise meede, mille eesmärk on korvata elektrienergia ülekande- või jaotusvõrgu süsteemset ja pikaajalist ebapiisavust;
- (50) „saasteaine“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852 artikli 2 punktis 10 sätestatud määratlusele vastav saasteaine;
- (51) „saastaja“ – isik, kes otseselt või kaudselt kahjustab keskkonda või loob tingimused niisuguse kahju tekkimiseks³⁷;
- (52) „saastamine“ – direktiivi 2010/75/EL³⁸ artikli 3 punktis 2 sätestatud määratlusele vastav saastamine;
- (53) „põhimõte „saastaja maksab““ – põhimõte, mille kohaselt saastuse põhjustanud saastaja peaks kandma saaste likvideerimise meetmete kulud;

³⁷ Nõukogu 3. märtsi 1975. aasta soovitus kulude arvestamise ja riigiasutuste keskkonnaküsimuste alase tegevuse kohta (EÜT L 194, 25.7.1975, lk 1).

³⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta direktiiv 2010/75/EL tööstusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll) (ELT L 334, 17.12.2010, lk 17).

- (54) „korduskasutamiseks ettevalmistamine“ – direktiivi 2008/98/EÜ artikli 3 punktis 16 sätestatud määratlusele vastav korduskasutamiseks ettevalmistamine;
- (55) „laadimistaristu“ – paikne või liikuv taristu, mis varustab sõidukeid või keskkonnasõbralikke teenindusseadmeid elektriga;
- (56) „taaskasutamine“ – direktiivi 2008/98/EÜ artikli 3 punktis 15 sätestatud määratlusele vastav taaskasutamine;
- (57) „ringlussevõtt“ – direktiivi 2008/98/EÜ artikli 3 punktis 17 sätestatud määratlusele vastav ringlussevõtt;
- (58) „võrdlusprojekt“ – näidisprojekt, mis esindab keskmist projekti abikava tingimustele vastavate abisaajate kategoorias;
- (59) „tankimistaristu“ – paikne või liikuv taristu, mis võimaldab tankida keskkonnasõbralikke või heiteta sõidukeid või keskkonnasõbralikke teenindusseadmeid direktiivi 2014/94/EL artiklites 5 ja 6 osutatud alternatiivkütustega;
- (60) „taastamine“ – haldamismeetmed, et taastada halvenenud seisundiga aladel ökosüsteemi toimimise teatav tase ning mille eesmärk on ökosüsteemi teenuste pakkumise uuendamine ja jätkumine, mitte määratletud loodusliku või poolloodusliku võrdlusökosüsteemi elurikkus ja terviklikkus;
- (61) „tervendamine“ – haldamistegevus, näiteks detoksifitseerimine või saasteainete või liigsete toitainete eemaldamine mullast ja veest, eesmärgiga kõrvaldada seisundi halvenemise allikad;
- (62) „taastuvad energiaallikad“ – direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 2 punktis 1 sätestatud määratlusele vastav taastuvatest energiaallikatest toodetud energia;
- (63) „muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest toodetud gaasilised transpordikütused“ – direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 2 punktis 36 sätestatud määratlusele vastavad muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest toodetud gaasilised transpordikütused;
- (64) „ressursitõhusus“ – toodanguühiku tootmiseks vajalike sisendite koguse vähendamine või esmaste sisendite asendamine teisest sisenditega;
- (65) „ennistamine“ – protsess, millega aidatakse kaasa ökosüsteemi taastumisele elurikkuse ja ökosüsteemi vastupanuvõime säilitamise eesmärgil. Ökosüsteemide ennistamine hõlmab ökosüsteemi seisundi parandamise ja ökosüsteemi taasloomise või taastamise meetmeid, kui see seisund on kadunud;
- (66) „korduskasutamine“ – direktiivi 2008/98/EÜ artikli 3 punktis 13 sätestatud määratlusele vastav korduskasutamine;

- (67) „väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad (VKE)“ – ettevõtjad, mis vastavad tingimustele, mis on sätestatud komisjoni soovitusel mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate määratlemise kohta³⁹;
- (68) „väike keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja“ – ettevõtja, mis ei ole VKE ja mille töötajate arv ei ületa 499, arvatuna vastavalt komisjoni määruse (EL) nr 651/2014⁴⁰ I lisa artiklitele 3–6, ning mille aastakäive ei ületa 100 miljonit eurot või mille aastabilanss ei ületa 86 miljonit eurot. Mitut üksust käsitatakse ühe ettevõtjana, kui on täidetud mõni määruse (EL) nr 651/2014 I lisa artikli 3 punktis 3 loetletud tingimustest;
- (69) „nutivalmidus“ – hoonete (või hoone osade) võime kohandada oma talitlust kasutaja vajadustega (sealhulgas optimeerida energiatõhusust ja üldist tõhusust) ja kohandada oma talitlust vastavalt võrgusignaalidele;
- (70) „standardne bilansivastutus“ – tehnoloogiaharude lõikes mittediskrimineeriv bilansivastutus, mis ei vabasta vastutusest ühtegi elektritootjat, nagu on sätestatud määruse (EL) 2019/943 artiklis 5;
- (71) „tööde alustamine“ – esimene siduv kohustus (nt tellida seadmeid või alustada ehitustöid), mis muudab investeringu pöördumatuks. Maa ostmist ega ettevalmistustöid, nagu lubade hankimine ja esialgsete teostatavusuuringute tegemine, ei käsitata tööde alustamisena. Ülevõtmiste puhul tähendab tööde alustamine omandatud ettevõttega vahetult seotud vara omandamise hetke;
- (72) „strateegiline reserv“ – elektrivarustuskindluse tagamise meede, mille puhul elektrivõimsust (näiteks tootmine, salvestamine või tarbimiskaja) hoitakse väljaspool elektriturgu ja see võetakse kasutusele ainult teatavatel asjaoludel;
- (73) „omamise kogukulu“ – sõiduki soetamise ja omamise kogukulu sõiduki kasutajaja jaoks, sealhulgas sõiduki soetamise või rentimise kulud, kütusekulud, hooldus- ja remondikulud, kindlustuskulud, rahastamiskulud ja maksud;
- (74) „põhivõrguettevõtja“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/944 artikli 2 punktis 35 sätestatud määratlusele vastav põhivõrguettevõtja;
- (75) „sõiduk“ – mis tahes järgmine sõiduk:
- (a) M1-, M2-, N1-, M3-, N2-, N3- või L-kategooria maanteesõiduk;
 - (b) reisijate- või kaubaveoks kasutatav sisevee- või mere- ja rannikulaev;
 - (c) veerem või

³⁹ Komisjoni 6. mai 2003. aasta soovitus mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate määratlemise kohta (ELT L 124, 20.5.2003, lk 36).

⁴⁰ Komisjoni 17. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 651/2014 aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.6.2014, lk 1).

- (d) õhusõiduk;
- (76) „töötlemine“ – direktiivi 2008/98/EÜ artikli 3 punktis 14 sätestatud määratlusele vastav töötlemine;
- (77) „liidu madalaim maksustamistase“ – liidu õiguses sätestatud madalaim maksustamistase. Energiatoodete ja elektrienergia puhul on liidu madalaim maksustamistase nõukogu direktiivi 2003/96/EÜ⁴¹ I lisas sätestatud madalaim maksustamistase;
- (78) „liidu standard“ –
- (a) kohustuslik liidu standard, millega nähakse ette keskkonnakaitse tase, mille ettevõtjad peavad saavutama, välja arvatud liidu tasandil kehtestatud standardid või eesmärgid, mis on siduvad liikmesriikidele, kuid mitte üksikutele ettevõtjatele;
 - (b) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2010/75/EL⁴² ette nähtud kohustus kasutada parimat võimalikku tehnikat ning tagada, et saasteainete heitkogused ei ole suuremad kui juhul, kui kasutatakse parimat võimalikku tehnikat; juhul kui parima võimaliku tehnikaga seotud heitetasemed on kindlaks määratud direktiivi 2010/75/EL alusel vastu võetud rakendusaktides, kohaldatakse käesolevate suuniste kohaldamisel neid tasemeid; kui selliseid tasemeid väljendatakse vahemikuna, kohaldatakse piirmäära, mis vastab parima võimaliku tehnika saavutamise kõige madalamale tasemele;
- (79) „jäätmekäitlus“ – direktiivi 2008/98/EÜ artikli 3 punktis 1 sätestatud määratlusele vastavad jäätmekäitlused;
- (80) „heiteta sõiduk“ –
- (a) M1-, M2- või N1-kategooria sõiduk, mille väljalasketoru heide võrdub nulliga, nagu on kindlaks määratud vastavalt komisjoni määrusele (EL) 2017/1151⁴³;
 - (b) M3-, N2- või N3-kategooria sõiduk, mis vastab heiteta raskeveoki määratlusele, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2019/1242⁴⁴;

⁴¹ Nõukogu 27. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/96/EÜ, millega korraldatakse ümber energiatoote ja elektrienergia maksustamise ühenduse raamistik (ELT L 283, 31.10.2003, lk 51).

⁴² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta direktiiv 2010/75/EL tööstusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll) (ELT L 334, 17.12.2010, lk 17).

⁴³ Komisjoni 1. juuni 2017. aasta määrus (EL) 2017/1151, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 715/2007, mis käsitleb mootorsõidukite tüübikinnitust seoses väikeste sõiduautode ja kommertsveokite heitmetega (Euro 5 ja Euro 6) ning sõidukite remondi- ja hooldusteabe kättesaadavust, ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2007/46/EÜ ning komisjoni määrust (EÜ) nr 692/2008 ja komisjoni määrust (EL) nr 1230/2012 ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 692/2008 (ELT L 175, 7.7.2017, lk 1).

- (c) määruse (EL) nr 168/2013 artiklis 4 määratletud L-kategooria sõiduk (kahe-, kolme- või neljarattaline sõiduk), mille väljalasketoru CO₂-heide on 0 g CO₂e/km, arvutatuna vastavalt kõnealusel määruses sätestatud heitekatsele;
- (d) reisijate- või kaubaveoks mõeldud sisevee-, mere- või rannasõidulaev, millel puudub otsene (väljalasketoru) CO₂-heide;
- (e) veerem, millel puudub otsene (väljalasketoru) CO₂-heide;
- (f) õhusõiduk, millel puudub otsene (väljalasketoru) CO₂-heide.

3. SISETURUGA KOKKUSOBIVUSE HINDAMINE ALUSLEPINGU ARTIKLI 107 LÕIKE 3 PUNKTI C ALUSEL

19. Käesolevates suunistes esitatakse aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohased siseturuga kokkusobivuse kriteeriumid kliima- ja keskkonnakaitse- ning energiaeesmärkidega seotud abimeetmete puhul, millest tuleb vastavalt aluslepingu artikli 108 lõikele 3 komisjonile teatada.
20. Vastavalt aluslepingu artikli 107 lõike 3 punktile c võib komisjon pidada siseturuga kokkusobivaks riigiabi, millega soodustatakse teatava majandustegevuse arengut Euroopa Liidus (positiivne tingimus), kui see abi ei mõjuta ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega (negatiivne tingimus).
21. Punktis 20 osutatud abi puhul hindab komisjon, kas seda võib pidada siseturuga kokkusobivaks, analüüsides järgmisi aspekte.
 - (a) Esimene (positiivne) tingimus: **keskkonnakaitse- ja energiaalane abi soodustab teatava majandustegevuse arengut:**
 - (i) meetme abil soodustatav majandustegevus, positiivne mõju kogu ühiskonnale ja asjakohasel juhul olulisus liidu konkreetse poliitika seisukohast (vt jagu 3.1.1);
 - (ii) abi ergutav mõju (vt jagu 3.1.2) ning
 - (iii) asjakohaste liidu õigusnormide rikkumise puudumine (vt jagu 3.1.3).
 - (b) Teine (negatiivne) tingimus: **keskkonnakaitse- ja energiaalane abi ei mõjuta põhjendamatult kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega:**
 - (i) vajadus riigi sekkumise järele (vt jagu 3.2.1.1);
 - (ii) abi asjakohasus (vt jagu 3.2.1.2);

⁴⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/1242, millega kehtestatakse uute raskeveokite CO₂-heite normid ning muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 595/2009 ja (EL) 2018/956 ning nõukogu direktiivi 96/53/EÜ (ELT L 198, 25.7.2019, lk 202).

- (iii) abi proportsionaalsus (abi piirdub abi eesmärgi saavutamiseks minimaalselt vajalikuga), sealhulgas abi kumuleerumine (vt jagu 3.2.1.3);
- (iv) abi läbipaistvus (vt jagu 3.2.1.4);
- (v) abi tõttu konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine (vt jagu 3.2.2) ning
- (vi) abi positiivse ja negatiivse mõju kaalumine (vt jagu 3.3).

3.1 Positiivne tingimus: abi peab soodustama teatava majandustegevuse arengut

3.1.1 Meetme abil soodustatav majandustegevus, positiivne mõju kogu ühiskonnale ja asjakohasel juhul olulisus liidu konkreetse poliitika seisukohast

- 22. Abist teatamisel peavad liikmesriigid määratlema majandustegevuse, mida abi tulemusel soodustatakse, ja selle, kuidas kõnealuse majandustegevuse arengut toetatakse.
- 23. Abi, mille eesmärk on ennetada või vähendada majandustegevuse negatiivset mõju kliimale või keskkonnale, võib soodustada majandustegevuse arengut asjaomase majandustegevuse jätkusuutlikkuse parandamise kaudu. Abi võib ka tagada, et see tegevus võib tulevikus jätkuda, tekitamata vastuvõetamatut keskkonnakahju, ning toetada uute majandustegevuste ja teenuste loomist (toetades rohemajanduse arengut).
- 24. Samuti peavad liikmesriigid kirjeldama, kas ja kuidas aitab abi kaasa liidu kliima-, keskkonna- ja energiapoliitika eesmärkide saavutamisele, ning täpsemalt abi eeldatavat kasulikkust seoses olulise panusega keskkonnakaitse, sealhulgas kliimamuutuste leevendamisse, või energia siseturu tõhusasse toimimisse.

3.1.2 Ergutav mõju

- 25. Abi saab pidada majandustegevust soodustavaks üksnes juhul, kui sellel on ergutav mõju. Ergutav mõju tekib siis, kui abi ajendab abisaajat muutma oma käitumist ning tegelema täiendava majandustegevusega või keskkonnasõbralikuma majandustegevusega, mida ta ilma abita ellu ei viiks või viiks ellu väiksemas ulatuses või teistsugusel viisil.
- 26. Abiga ei tohi toetada tegevusega seotud kulusid, mida abisaaja igal juhul kannaks, ega hüvitada majandustegevuse tavalist äririski⁴⁵.
- 27. Ergutava mõju tõendamiseks tuleb määratleda abi andmist hõlmav stsenaarium ja tõenäoline vastupidine stsenaarium, kus abi ei anta. Komisjon lähtub selle uurimisel jaos 3.2.1.3 osutatud kvantifitseerimisest.
- 28. Komisjon leiab, et abil ei ole abisaajale ergutavat mõju, kui projekti või tegevusega seotud töid alustatakse enne, kui abisaaja esitab riiklikule ametiasutusele kirjaliku

⁴⁵ Vt kohtuotsus, Euroopa Kohus, 13. juuni 2013, HGA jt vs. komisjon, liidetud kohtuasjad C-630/11 P kuni C-633/11 P, ECLI:EU:C:2013:387, punkt 104.

abitaotluse. Juhtudel, kui abisaaja alustab projekti elluviimist enne abi taotlemist, ei loeta selle projekti jaoks antud abi põhimõtteliselt siseturuga kokkusobivaks.

29. Abi võidakse taotleda mitmesugustes vormides, sealhulgas näiteks konkurentsipõhises pakkumismenetluses pakkumuse esitamisega. Taotlus peab sisaldama vähemalt taotleja nime, projekti või tegevuse kirjeldust, sealhulgas selle asukohta, ja elluviimiseks vajalikku abisummat.
30. Teatavatel erandjuhtudel võib abil olla ergutav mõju ka projektide puhul, mille elluviimist alustati enne abitaotluse esitamist. Eelkõige loetakse, et abil on ergutav mõju järgmistes olukordades:
 - (a) abi antakse automaatselt vastavalt objektiivsetele ja mittediskrimineerivatele kriteeriumidele ning ilma liikmesriigi täiendava kaalutusõigusega ning meede on vastu võetud ja jõustunud enne abi saava projekti või tegevusega seotud tööde alustamist, välja arvatud maksumeetme kava järglaskavade puhul juhul, kui tegevus sisaldus juba eelnevates maksusoodustuste kavades;
 - (b) enne tööde alustamist on riiklikud ametiasutused avaldanud teatise oma kavatsuse kohta kehtestada kavandatav abimeede tingimused, et komisjon kiidab vastavalt aluslepingu artikli 108 lõikele 3 meetme heaks. Kõnealune teatis tuleb teha kättesaadavaks avalikul veebisaidil või muu avalikult kättesaadava teavitusvahendi abil, millele on võrdlemisi laialdane ja lihtne juurdepääs, ning selles tuleb selgelt märkida, millist liiki projekte liikmesriik kavatseb käsitada abikõlblikena ja alates millisest ajahetkest selliseid projekte käsitatakse abikõlblikena. Kavandatud abikõlblikkust ei tohi põhjendamatult piirata. Abisaaja peab olema enne tööde alustamist abi andvale asutusele teatanud, et kavandatud abimeedet peeti tehtud investeerimisotsuste eeltingimuseks. Kui liikmesriik tugineb ergutava mõju tõendamisel sellisele teatisele, peab ta riigiabi teatele lisama vastava teatise koopia ja lingi veebisaidile, kus see avaldati, või tõendid selle kohta, et teatis on avalikkusele kättesaadav;
 - (c) tegemist on tegevusabiga, mida antakse olemasolevatele käitistele keskkonnasõbraliku tootmise eesmärgil, ja tööde alustamise hetk puudub, kuna märkimisväärsed uusi investeeringuid ei tehta. Sellistel juhtudel võib ergutavat mõju tõendada muutus käitise käitamisest keskkonnasõbralikul viisil odavamaks ja keskkonda vähem säästva käitamisviisi asemel.
31. Komisjon leiab, et abil, mida antakse üksnes liidu standarditega kohandumise kulude katmiseks, ei ole põhimõtteliselt ergutavat mõju. Üldreegli kohaselt võib ergutav mõju olla ainult abil, mida antakse selleks, et järgida liidu standarditest rangemaid standardeid. Kui aga asjakohane liidu standard on juba vastu võetud, kuid ei ole veel jõustunud, võib abil olla ergutav mõju, kui see stimuleerib investeeringu tegemist enne standardi jõustumist (vt jaod 4.2.3 ja 4.5.3).

3.1.3 Asjakohaste liidu õigusnormide rikkumise puudumine

32. Kui toetatavast tegevusest või abimeetmest või sellega seotud tingimustest (sh selle rahastamise viisist, kui see on meetme lahutamatu osa) tuleneb liidu asjakohase õigusnormi rikkumine, ei saa sellist abi pidada siseturuga kokkusobivaks. Nii võib see

olla näiteks juhul, kui abi suhtes kohaldatakse klausleid, millega otseselt või kaudselt seatakse abi andmise eeltingimuseks toodete või seadmete päritolu, näiteks nõue, et abisaaja ostaks omamaiseid tooteid.

3.2 Negatiivne tingimus: abimeede ei tohi mõjutada ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega

3.2.1 Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine

3.2.1.1 Abi vajalikkus

33. Kavandatav riigiabimeede peab olema suunatud olukorrale, kus abi tulemuseks võib olla oluline areng, mida turg üksi ei suudaks esile kutsuda, näiteks turutõrgete kõrvaldamine seoses projektide või tegevusega, mille jaoks abi antakse. Hoolimata üldisest arusaamast, et konkurentsipõhised turud tagavad tavaliselt tõhusaid tulemusi majandustegevuse arengu, hindade, toodangu ja ressursikasutuse osas, võib turutõrgete korral riiklik sekkumine riigiabi vormis parandada turgude tõhusat toimimist ja seega aidata kaasa majandustegevuse arengule, kui turg üksi ei suuda saavutada tõhusat tulemust. Liikmesriik peaks kindlaks tegema turutõrked, mis takistavad keskkonnakaitse piisava taseme või energia siseturu tõhusa toimimise saavutamist. Peamised keskkonnakaitse ja energiaga seotud turutõrked, mis võivad takistada optimaalse tulemuse saavutamist ja viia ebatõhusa tulemuseni, on järgmised.

- (a) Negatiivsed välismõjud: need on kõige tavalisemad keskkonnavalaste abimeetmete puhul ja tekivad juhul, kui saastamisel ei ole piisavat hinda, s.t asjaomane ettevõtja ei pea maksma saastamise eest täishinda. Sellisel juhul ei pruugi enda huvides tegutsevatel ettevõtjatel olla piisavalt stiimuleid, et võtta konkreetse tehnoloogia valimisel või tootmismahu üle otsustamisel arvesse oma majandustegevusest tulenevaid negatiivseid välismõjusid. Teisisõnu tähendab see, et ettevõtja kantavad kulud ei kajasta täielikult tarbijate ja kogu ühiskonna kantavaid kulusid. Seetõttu puudub ettevõtjatel tavaliselt piisav stiimul saastamise vähendamiseks või keskkonnakaitse eesmärgil individuaalsete meetmete võtmiseks.
- (b) Positiivsed välismõjud: asjaolu, et osa investeringust tulenevast kasust saavad muud turuosalised kui investor, võib viia selleni, et ettevõtjad investeerivad liiga vähe. Positiivsed välismõjud võivad ilmneda näiteks ökoinnovatsiooni, süsteemide stabiilsusesse, uutesse ja innovaatilistesse taastuenergiaga seotud tehnoloogilistesse lahendustesse ning innovaatilistesse nõudlusele reageerimise meetmetesse investeerimise puhul või paljudele liikmesriikidele või laiemale hulgale tarbijatele kasulike energiataristute või elektrivarustuskindluse tagamise meetmete puhul.
- (c) Asümmeetriline teave: see esineb tavaliselt turgudel, kus turu ühel ja teisel poolel kättesaadava teabe vahel on lahknevused. See võib esineda näiteks juhul, kui välistel investoritel puudub teave projekti tõenäoliste tulemuste ja projektiga kaasnevate riskide kohta. Samuti võib see esineda piiriülese taristuga seotud koostöö puhul, kus üks koostööpartner on teabe osas teise partneriga võrreldes ebasoodsamas olukorras. Kuigi risk või ebakindlus iseenesest ei too kaasa turutõrget, on asümmeetrilise teabe probleem siiski seotud sellise riski ja

ebakindluse tasemega. Mõlemad kipuvad olema kõrgemad keskkonnaga seotud investeeringute puhul, millel on tavaliselt pikem amortisatsiooniperiood; seetõttu keskendutakse rohkem lühiajalisele perspektiivile ja seda võivad süvendada selliste investeeringute rahastamistingimused, eelkõige VKEde puhul.

- (d) Kooskõlastamisega seotud turutõrked: need võivad takistada projekti arendamist või tõhusat kavandamist investorite huvide ja motiivide erinevuste (huvide lahknemise), töövõtuga või vastutuskindlustusega seotud kulude, koostöö tulemusi puudutava ebaselguse ja võrguefekti tõttu (nt seoses katkematu elektrivarustusega). Sellised kooskõlastamisega seotud tõrked võivad tekkida näiteks hoone omaniku ja üürniku vahelistes suhetes seoses energiatõhusate lahendustega. Kooskõlastamisega seotud turutõrkeid võivad veelgi süvendada teabeprobleemid, eelkõige need, mis on seotud asümmeetrilise teabega. Kooskõlastamisega seotud turutõrked võivad tuleneda ka vajadusest saavutada teatav kriitiline mass, enne kui projekti alustamine on majanduslikult atraktiivne; see võib olla eriti oluline (piiriüleste) taristuprojektide puhul.
34. Ainuüksi turutõrgete olemasolu teatavas kontekstis ei ole siiski riigiabi vajalikkuse tõendamiseks piisav. Tuvastatud turutõrgete leevendamiseks võib juba olla kehtestatud muu poliitika või võetud muid meetmeid. Näiteks võib tuua valdkondliku reguleerimise, kohustuslikud liidu saastennormid, tarnekohustused, hinnakujundusmehhanismid, nagu liidu heitkogustega kauplemise süsteem (HKS) ja CO₂-maksud. Täiendavad meetmed, sealhulgas riigiabi, võivad olla suunatud üksnes allesjäänud turutõrgetele, s.t neile, mida juba kehtestatud poliitika ja meetmetega ei õnnestu kõrvaldada. Samuti on oluline näidata, kuidas riigiabi tugevdab juba kehtestatud poliitikat ja meetmeid, mille eesmärk on samade turutõrgete kõrvaldamine. Vajadus riigiabi järele on seega vähem põhjendatud, kui see töötab vastu muule, samade turutõrgete kõrvaldamiseks kavandatud poliitikale. Seepärast peaks liikmesriik kirjeldama ka võimalikku olemasolevat poliitikat ja olemasolevaid meetmeid, mis on juba suunatud asjaomaste regulatiivsete tõrgete või turutõrgete kõrvaldamisele.
35. Komisjon loeb abi vajalikuks, kui liikmesriik tõendab, et see on tõhusalt suunatud allesjäänud turutõrgete kõrvaldamisele, võttes arvesse ka võimalikku muud poliitikat ja meetmeid, mis on juba kehtestatud mõne tuvastatud turutõrke kõrvaldamiseks.
36. Kui riigiabi antakse projektidele või tegevustele, mis oma tehnoloogilise sisu, riskitaseme ja ulatuse poolest sarnanevad liidus turutingimustel juba elluviidavatele projektidele või tegevustele, eeldab komisjon põhimõtteliselt, et turutõrkeid ei esine, ning nõuab täiendavaid tõendeid ja põhjendusi riigiabi vajalikkuse kohta.
37. Abi vajalikkuse tõendamiseks peab liikmesriik tõendama, et projekti või (kavade puhul) võrdlusprojekti ei viidaks ellu ilma abita. Komisjon lähtub selle hindamisel jaos 3.2.1.3 osutatud kvantifitseerimisest või liikmesriigi esitatud konkreetsest tõenditel põhinevast analüüsist, mis näitab abi vajalikkust.

3.2.1.2 Asjakohasus

38. Kavandatav abimeede peab olema abi kavandatud eesmärgi saavutamiseks asjakohane poliitikavahend, mis tähendab, et samu tulemusi ei tohi olla võimalik saavutada vähem moonutava poliitika- ja abimeetmega.

3.2.1.2.1 Asjakohasus võrreldes alternatiivsete poliitikavahenditega

39. Riigiabi ei ole ainus liikmesriikide käsutuses olev poliitikavahend keskkonnakaitse taseme tõstmiseks või energia siseturu tõhusa toimimise tagamiseks. Liikmesriigil võib olla võimalik kasutada muid, asjakohasemaid vahendeid, nagu turupõhised vahendid või nõudlusega seotud meetmed, mille hulka kuuluvad reguleerimine, riigihanked või standardimine, samuti avaliku taristu rahastamise suurendamine ja üldised fiskaalmeetmed. Leebetel vahenditel, nagu vabatahtlikud ökomärgised ja keskkonnasõbralike tehnoloogiliste lahenduste levitamine, võib samuti olla oluline roll keskkonnakaitse kõrgema taseme saavutamisel⁴⁶.
40. Eri meetmed sama turutõrke leevendamiseks võivad üksteisele vastu töötada. Nii on see juhul, kui välismõjude probleemiga tegelemiseks on loodud tõhus turupõhine mehhanism, nagu näiteks liidu HKS. On oht, et samale turutõrkele suunatud täiendav abimeede võib vähendada turupõhise mehhanismi tõhusust. Seega, kui abikava eesmärk on kõrvaldada allesjäänud turutõrked, tuleb abikava kavandada nii, et see ei kahjustaks turupõhise mehhanismi tõhusust.
41. Keskkonnavalaste õigusaktide kaudu põhimõtte „saastaja maksab“ järgimise eesmärk on tagada negatiivsete välismõjudega seotud turutõrgete kõrvaldamine. Seepärast ei ole riigiabi sobiv vahend ja riigiabi ei saa anda, kui abisaajat saab kehtivate liidu või siseriiklike õigusaktide alusel pidada saastamise eest vastutavaks.

3.2.1.2.2 Asjakohasus võrreldes teiste abivahenditega

42. Keskkonnakaitse ja energiaga seotud riigiabi saab anda mitmes vormis. Liikmesriik peaks siiski tagama, et abi antakse vormis, mis kaubandust ja konkurentsi tõenäoliselt kõige vähem moonutab.
43. Sellega seoses peab liikmesriik näitama, miks muud potentsiaalselt vähem moonutavad abivormid, nagu tagastatavad ettemaksed võrreldes otsetoetustega, maksu ümberarvutus võrreldes maksuvähendusega või finantsinstrumentidel põhinevad abivormid, nagu võlainstrumentid võrreldes omakapitaliinstrumentidega, sealhulgas näiteks madala intressiga laenud ja intressitoetused, riigigarantiid või alternatiivne finantseerimine soodsatel tingimustel, on vähem asjakohased.
44. Abivahendi valik peaks olema turutõrke kõrvaldamiseks asjakohane. Kui tegelikud tulud ei ole kindlad, näiteks energiasäästumeetmete puhul, võib tagastatav ettemakse olla kõige sobivam vahend.

⁴⁶ Keskkonnamärgiste ja toodete kohta esitatavate väidete kasutamine võib olla veel üks vahend, mis aitab tarbijatel/kasutajatel teha teadlikke ostuotsuseid ja võimaldab suurendada nõudlust keskkonnasõbralike toodete järele. Kui sellised märgised ja väited on tugevad, tõesed ja hästi kavandatud ning tarbijad neid tunnustavad, mõistavad, usaldavad ja peavad oluliseks, võivad need olla mõjukas vahend, mille abil suunata ja kujundada (tarbijate) käitumist keskkonnasõbralikumate valikute suunas. Selgetel kriteeriumidel põhineva ja (kolmandate isikute poolse) väliskontrolliga hõlmatud märgistamis-/sertifitseerimiskava kasutamine on ettevõtja jaoks üks kõige paremaid võimalusi tarbijatele ja sidusrühmadele näidata, et ta täidab rangeid keskkonnanõudeid. Seda silmas pidades ei käsitle komisjon käesolevates suunistes erieeskirju keskkonnasõbralike toodete kavandamiseks ja tootmiseks antava abi kohta.

45. Liikmesriik peab tõendama, et abi ja selle ülesehitus on asjakohased selle eesmärgi saavutamiseks, millele abi on suunatud.

3.2.1.3 Proportsionaalsus

46. Abi peetakse proportsionaalseks, kui abisumma abisaaja kohta piirdub abi saava tegevuse või projekti elluviimiseks vajaliku miinimumiga.
47. Üldpõhimõtte kohaselt loetakse, et abi piirdub abi saava tegevuse või projekti elluviimiseks vajaliku miinimumiga, kui abisumma vastab abimeetme eesmärgi saavutamiseks vajalikule netolisakulule (rahastamispuudujäägile) võrreldes vastupidise stsenaariumiga, kus abi ei anta. Netolisakulu määratakse kindlaks abi saava projekti ning abi puudumise korral usutavalt teostatava alternatiivse projekti majanduslike tulude ja kulude (sealhulgas investeerimis- ja tegevuskulude) erinevuse kaudu.
48. Netolisakulu ei ole vaja üksikasjalikult hinnata, kui abisummad määratakse kindlaks konkurentsipõhise pakkumismenetluse kaudu, sest see annab usaldusväärse hinnangu võimalikele abisaajatele vajaliku minimaalse abi kohta. Seetõttu leiab komisjon, et abi proportsionaalsus on tagatud, kui on täidetud järgmised kriteeriumid:
- (a) pakkumismenetlus on konkurentsipõhine, nimelt: see on avatud, selge, läbipaistev ja mittediskrimineeriv, põhineb objektiivsetel kriteeriumidel, mis on eelnevalt kindlaks määratud vastavalt meetme eesmärgile ja minimeerides strateegilise pakkumise riski;
 - (b) need kriteeriumid avaldatakse piisavalt aegsasti enne taotluste esitamise tähtaega, et võimaldada tõhusat konkurentsi⁴⁷;
 - (c) pakkumismenetlusega seotud eelarve või maht on siduv piirang, kuna võib eeldada, et mitte kõik pakkujad ei saa abi;
 - (d) eeldatav pakkuja arv on tõhusa konkurentsi tagamiseks piisav; kui kava rakendamise ajal läbiviidavates pakkumismenetlustes on liiga vähe pakkujaid, parandatakse pakkumismenetluste korraldust, et tagada tõhus konkurents järgnevates pakkumismenetlustes või võimalikult kiiresti;
 - (e) välditakse pakkumismenetluse tulemuste tagantjärele kohandamist (nt hilisemad läbiraakimised pakkumise tulemuste üle või normeerimine), sest need võivad vähendada menetluse tulemuse tõhusust.
49. Konkurentsipõhise pakkumismenetluse valikukriteeriumid peaksid üldjuhul põhinema taotleja taotletud abisummal, mis on otseselt või kaudselt seotud panusega meetme eesmärgi saavutamisse (kasutades näiteks keskkonnakaitse ühikut või energiaühikut). Mõnel erandjuhul võib olla asjakohane lisada muid, hinnaga mitteseotud valikukriteeriume (nt täiendavad keskkonnaalased, tehnoloogilised või sotsiaalsed kriteeriumid). Niisugustel juhtudel ei tohi selliste muude kriteeriumide osakaal olla

⁴⁷ Tavaliselt piisab kuuest nädalast. Eriti keerukate või uudsete menetluste puhul võib see aeg olla pikem. Põhjendatud juhtudel, näiteks lihtsate või korrapärase/korduvate menetluste puhul, võib olla asjakohane lühem kestus.

suurem kui 25 % kõigi valikukriteeriumide kaalust. Liikmesriik peab kavandatud lähenemisviisi põhjendama ja tagama, et see on taotletava eesmärgi saavutamiseks sobiv.

50. Kui abi ei anta konkurentsipõhise pakkumismenetluse kaudu, tuleb netolisakulu kindlaks määrata abi andmise stsenaariumi ja vastupidise stsenaariumi kasumlikkuse võrdlemise teel. Rahastamispuudujäägi kindlaksmääramiseks sellistel juhtudel peab liikmesriik esitama abi andmise stsenaariumi ja usutava vastupidise stsenaariumi puhul kvantifitseeritud andmed kõigi peamiste kulude ja tulude kohta, abisaajate kapitali kaalutud keskmise hinna kohta (tulevaste rahavoogude diskonteerimiseks) ning projekti nüüdispuhasväärtuse kohta nii abi andmise stsenaariumi kui ka vastupidise stsenaariumi korral projekti kestuse ajal. Liikmesriik peab põhjendama kvantifitseerimise iga aspekti puhul kasutatud eeldusi ning selgitama ja põhjendama kasutatud meetodeid. Tüüpilise netolisakulu võib kindlaks määrata nüüdispuhasväärtuste vahena abi andmise stsenaariumi ja vastupidise stsenaariumi korral võrdlusprojekti kestuse ajal. Üksikabi puhul tuleb need arvutused esitada projekti üksikasjaliku äriplaani tasandil ja abikava puhul ühe või mitme võrdlusprojekti alusel.
51. Vastupidine stsenaarium võib mõnikord seisneda selles, et abisaaja ei vii tegevust või investeringut ellu või jätkab oma äritegevust muutusteta. Kui tõendid kinnitavad, et see on kõige tõenäolisem vastupidine stsenaarium, võib netolisakulu võrdsustada abi andmise stsenaariumi projekti negatiivse nüüdispuhasväärtusega juhul, kui projekti kestuse ajal abi ei saada (seega kaudselt eeldades, et vastupidise stsenaariumi korral on nüüdispuhasväärtus null). Eelkõige võib see nii olla taristuprojektide puhul.
52. Teatavate asjaolude korral võib olla keeruline abisaaja tulusid ja kulusid täies ulatuses kindlaks teha ning seega nüüdispuhasväärtust abi andmise stsenaariumis ja vastupidises stsenaariumis kvantifitseerida. Sellistel juhtudel võib kasutada 4. peatükis konkreetsete abiliikide puhul kirjeldatud alternatiivseid lähenemisviise, näiteks võimaldada abi üksnes abikõlblike kulude piiratud osa, s.t abi osakaalu ulatuses.
53. Kui konkurentsipõhist pakkumismenetlust ei kasutata ning edaspidised kulud ja tulud on väga ebakindlad ja teave on väga asümmeetriline, võidakse liikmesriigilt nõuda, et ta kasutaks rahastamismudeleid, mis ei ole täielikult eelnevalt kindlaks määratud. Need on pigem eelneva ja tagantjärele rahastamise kombinatsioon või näevad ette tagastamismehhanismi või kulude jälgimise mehhanismi, kuid säilitavad samal ajal abisaajate stiimulid kulude minimeerimiseks ja äritegevuse tõhusaks arendamiseks.

3.2.1.3.1 Kumuleerimine

54. Abi võib anda samaaegselt mitme abikava alusel või kumuleerida samade abikõlblike kulude katmiseks antava sihtotstarbelise või vähese tähtsusega abiga, tingimusel et tegevusele või projektile antava abi kogusumma ei põhjusta ülerahastamist ega ületa käesolevate suuniste kohast lubatud maksimaalset abisummat. Kui liikmesriik lubab ühe meetme kohast abi kumuleerida teiste meetmete kohase abiga, peab ta iga meetme puhul kirjeldama meetodit, mida kasutatakse käesolevas punktis sätestatud tingimuste täitmise tagamiseks.

55. Kesksest hallatavad liidu rahalised vahendid, mis ei ole otseselt ega kaudselt liikmesriigi kontrolli all, ei kujuta endast riigiabi. Kui selliseid liidu rahalisi vahendeid kombineeritakse riigiabiga, tuleb tagada, et samade abikõlblike kuludega seoses võimaldatavate avaliku sektori rahaliste vahendite kogusumma ei põhjusta ülerahastamist.

3.2.1.4 Läbipaistvus

56. Selleks et vähendada negatiivset mõju, tagades konkurentidele juurdepääsu asjakohasele teabele toetatava tegevuse kohta, peab asjaomane liikmesriik tagama, et komisjoni läbipaistvusmoodulis⁴⁸ või riigi või piirkondliku tasandi kõikehõlmaval riigiabi veebisaidil avaldatakse järgmine teave:
- (a) heakskiidetud abikava või üksikabi andmiseks vastu võetud otsuse ja selle rakendussätete täistekst või link sellele;
 - (b) teave iga üksikabi kohta, mida antakse sihtotstarbeliselt või käesolevate suuniste alusel heakskiidetud abikava alusel ja mis ületab 100 000 eurot.
57. Liikmesriigid peavad looma ülevaatliku riigiabi veebisaidi, kus tuleb avaldada käesolevas jao kohaselt nõutav teave viisil, mis tagab teabele lihtsa juurdepääsu. Teave tuleb avaldada omandiõiguseta (näiteks CSV- või XML-vormingus) tabeli vormis, mis võimaldab andmeid tulemuslikult otsida, neist väljavõtteid teha, neid alla laadida ja neid hõlpsalt internetis avaldada. Üldsusel peab olema veebisaidile piiranguteta juurdepääs. Veebisaidile juurdepääsuks ei tohi nõuda kasutaja eelnevat registreerimist.
58. Maksusoodustuste või maksutaoliste tasudega seotud soodustuste vormis antava abi kavade puhul loetakse punktis 56(b) esitatud tingimused täidetuks, kui liikmesriik avaldab nõutava teabe üksikabi summade kohta järgmistes vahemikes (miljonites eurodes):
- 0,1–0,5;
 - 0,5-1;
 - 1–2;
 - 2–5;
 - 5–10;
 - 10–30;
 - 30–60;
 - 60–100;
 - 100–250;
 - 250 ja rohkem.

⁴⁸

Riigiabi läbipaistvusmooduli avalik otsing, kättesaadav aadressil:
<https://webgate.ec.europa.eu/competition/transparency/public?lang=et>

59. Punktis 56(b) osutatud teave tuleb avaldada 6 kuu jooksul alates abi andmise kuupäevast või maksusoodustusena antava abi puhul ühe aasta jooksul alates maksudeklaratsiooni esitamise tähtpäevast⁴⁹. Ebaseadusliku, kuid siseturuga kokkusobiva abi korral peavad liikmesriigid tagama selle teabe avaldamise tagantjärele, 6 kuu jooksul alates kuupäevast, mil komisjon tegi otsuse, millega abi tunnistati siseturuga kokkusobivaks. Selleks et tagada riigiabi eeskirjade täitmine vastavalt aluslepingule, peab see teave olema kättesaadav vähemalt 10 aasta jooksul alates abi andmise kuupäevast.
60. Komisjon avaldab punktis 57 osutatud riigiabi veebisaitide lingid oma veebisaidil.

3.2.2 Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine

61. Aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohaselt võib komisjon tunnistada siseturuga kokkusobivaks abi teatud majandustegevuse või teatud majanduspiirkondade arengu soodustamiseks, kuid üksnes juhul, „kui niisugune abi ei mõjuta ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega“.
62. Selle negatiivse tingimuse kohaldamiseks tuleb kõigepealt hinnata kõnealuse abi moonutavat mõju kaubandustingimustele. Juba oma olemusest tulenevalt moonutab igasugune abimeede konkurentsi ja mõjutab liikmesriikidevahelist kaubandust, kuna tugevdab abisaajate konkurentsipositsiooni, isegi kui abimeede on vajalik, asjakohane, proportsionaalne ja läbipaistev.
63. Keskkonnanäesmärkidel antav abi kaldub olemuslikult soosima keskkonnasõbralikke tooteid ja tehnoloogilisi lahendusi teiste, saastavamate toodete ja tehnoloogiliste lahenduste arvelt ning seda abi mõju ei peeta põhimõtteliselt põhjendamatuks konkurentsimoontuseks, kuna see on suunatud selliste turutõrgete kõrvaldamisele, mis muudavad abi vajalikuks. Lisaks aitab kliimasõbralike toodete ja tehnoloogiliste lahenduste toetamine saavutada Euroopa kliimaseaduse eesmärgi 2030. ja 2050. aastaks. Keskkonnakaitsega seotud meetmete puhul kaalub komisjon seetõttu moonutavat mõju konkurentidele, kes tegutsevad samuti keskkonnasõbralikult – ka ilma abita.
64. Komisjon leiab, et kavadel, mis on avatud laiemale võimalike abisaajate ringile, on väiksem konkurentsi moonutav mõju kui üksnes piiratud arvule konkreetsetele abisaajatele suunatud toetustel, eelkõige juhul, kui abimeetme kohaldamisalasse kuuluvad kõik konkurendid, kes soovivad pakkuda sama teenust, toodet või hüve.
65. Keskkonna- ja energiaeesmärkide saavutamiseks antaval riigiabil võib olla soovimatu mõju, mis seisneb selles, et turg ei premeeri kõige tõhusamaid ja innovaatilisemaid tootjaid ega avalda kõige väiksema tõhususega tootjatele survet, et nad oma tegevust parendaksid, viiks läbi restruktureerimise või väljuksid turult. See võib kaasa tuua ka tõkked potentsiaalsete tõhusamate või innovaatilisemate konkurentide turule sisenemisele. Pikas perspektiivis võivad sellised moonutused pärssida innovatsiooni, tõhusust ja puhtama tehnoloogia kasutuselevõttu. Selline moonutav mõju võib olla eriti

⁴⁹ Kui ei ole nõuet esitada igal aastal deklaratsioon, käsitatakse kodeerimisel abi andmise kuupäevana selle aasta 31. detsembrit, milleks abi anti.

oluline juhul, kui abi suunatakse projektidele, mis annavad mõningast ajutist kasu, kuid pikemas perspektiivis välistavad keskkonnasõbralikuma tehnoloogia kasutuselevõtu, sealhulgas sellise tehnoloogia kasutuselevõtu, mis on vajalik Euroopa kliimaseaduses sätestatud keskpika perioodi ja pikaajaliste kliimaeesmärkide saavutamiseks. Nii võib näiteks juhtuda siis, kui toetatakse teatavaid fossiilkütustel põhinevaid tegevusi, mis vähendavad kasvuhoonegaaside heitkoguseid kohe, kuid pikas perspektiivis aeglustavad heite vähenemist. Kui kõik muud asjaolud on võrdsed, siis mida lähemal on abi saav investeering asjaomasele tähtajale, seda suurem on tõenäosus, et keskkonnasõbralikuma tehnoloogia võimalikud negatiivsed mõjud kaaluvad üles sellest tuleneva ajutise kasu. Seepärast võtab komisjon hindamisel arvesse neid võimalikke lühi- ja pikaajalisi negatiivseid mõjusid konkurentsile ja kaubandusele.

66. Abi võib moonutada konkurentsi ka abisaaja märkimisväärse turujõu tugevdamise või säilitamise kaudu. Ka siis, kui abi ei suurenda märkimisväärset turujõudu otseselt, võib ta teha seda kaudselt, takistades olemasolevate konkurentide laienemist või ajendades neid turult lahkuma või muutes uute konkurentide turuletuleku keeruliseks. Seda tuleb arvesse võtta eelkõige siis, kui toetusmeede on suunatud piiratud arvule konkreetsetele abisaajatele või kui turgu valitsevad ettevõtjad omandasid turuvõimu enne turu liberaliseerimist, nagu mõnikord juhtub näiteks energiaturgudel. Samuti on see aspekt oluline konkurentsipõhiste pakkumismenetluste korral tähtsaval turgudel, kui on oht, et tugeva turupositsiooniga ettevõtja võidab enamiku pakkumismenetlustest ja takistab uute ettevõtjate jõulist turuletulekut.
67. Lisaks tooteturgude moonutustele võib abi mõjutada ka kaubandust ja asukohavalikut. Need moonutused võivad tekkida kõigis liikmesriikides, kui ettevõtjad konkureerivad piiriülel või kaaluvad erinevaid investeerimiskohti. Abi, mille eesmärk on majandustegevuse säilitamine ühes piirkonnas või selle ligimeelitamine teistest siseturu piirkondadest, võib viia tegevuse või investeeringud ühest piirkonnast teise ilma igasuguse netomõjuta keskkonnale. Komisjon kontrollib, et abi ei avaldaks konkurentsile ja kaubandusele ilmselgelt negatiivset mõju. Näiteks ei loeta siseturuga kokkusobivaks keskkonna- ja energiaalaste eesmärkide saavutamiseks antavat abi, mis muudab üksnes majandustegevuse asukohta ega tõsta keskkonnakaitse taset liikmesriikides.

3.3 Abi positiivse mõju ning konkurentsile ja kaubandusele avalduva negatiivse mõju kaalumine

68. Viimase sammuna võrdleb komisjon abimeetme kindlakstehtud negatiivset mõju konkurentsile ja kaubandustingimustele kavandatava abi positiivse mõjuga toetatavale majandustegevusele, sealhulgas panusega keskkonnakaitsele ja energiapoliitika eesmärkidesse ning eelkõige üleminekusse keskkonnasäästlikule majandustegevusele ja Euroopa kliimaseadusest tulenevate õiguslikult siduvate eesmärkide saavutamisse.
69. Võrdlemisel pöörab komisjon erilist tähelepanu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852⁵⁰ artiklile 3, sealhulgas olulise kahju ärahoidmise põhimõttele,

⁵⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2020. aasta määrus (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.6.2020, lk 13).

või muudele võrreldavatele meetoditele. Lisaks võib komisjon konkurentsile ja kaubandusele avalduva negatiivse mõju hindamisel võtta asjakohasel juhul arvesse abi saava tegevuse negatiivseid välismõjusid, kui need välismõjud kahjustavad konkurentsi ja liikmesriikidevahelist kaubandust määral, mis on vastuolus ühiste huvidega ning põhjustavad või süvendavad turu ebatõhusust, sealhulgas eelkõige välismõjusid, mis võivad takistada liidu õiguses sätestatud kliimaeesmärkide saavutamist⁵¹.

70. Komisjon loeb abimeetme siseturuga kokkusobivaks üksnes juhul, kui positiivne mõju kaalub üles negatiivse mõju. Kui kavandatud abimeetmega ei kõrvaldata selgelt kindlaks määratud turutõrget asjakohasel ja proportsionaalsel viisil, näiteks kasu ajutisuse ja abiga kaasnevate pikaajaliste moonutuste tõttu, nagu on kirjeldatud punktis 65, kaalub komisjon avalduv negatiivne moonutav mõju enamasti üles meetme positiivse mõju. Seetõttu teeb komisjon tõenäoliselt järelduse, et kavandatud abimeede ei ole siseturuga kokkusobiv.
71. Meetmed, mis otseselt või kaudselt hõlmavad fossiilkütuste, eelkõige kõige saastavamate fossiilkütuste toetamist, ei avalda tõenäoliselt positiivset keskkonnamõju ja neil on sageli oluline negatiivne mõju, sest need võivad suurendada negatiivseid keskkonnaga seotud välismõjusid turul. Sama kehtib ka meetmete kohta, mis hõlmavad uusi investeeringuid maagaasi, välja arvatud juhul, kui tõendatakse, et puudub seotuse efekt. Põhimõtteliselt on selliste meetmete positiivne kogumõju ebatõenäoline, nagu on üksikasjalikumalt selgitatud 4. peatükis.
72. Teatavatel juhtudel tuleb teatavat liiki abikavade kogumõju kindlaksmääramisel võtta arvesse veel järgmisi tegureid:
 - (a) järeelhindamise nõue, mida kirjeldatakse 5. peatükis; sellistel juhtudel võib komisjon piirata kõnealuste kavade kestust (tavaliselt kuni nelja aastaga) ja anda võimaluse nende pikendamisest hiljem uuesti teatada;
 - (b) konkurentsipõhise pakkumismenetluse puudumisel nõue teatada igast teatava suurusega või teatavate omadustega toetatavast projektist eraldi;
 - (c) nõue, et abimeetmed peavad olema ajaliselt piiratud.

4. ABI LIIGID

4.1 Abi kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks ja sidumiseks, sealhulgas taastuvenergia toetamise kaudu

4.1.1 Abi põhjendatus

73. Liit on kehtestanud õigusaktides 2030. ja 2050. aastaks siduvad ja ambitsioonikad kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise eesmärgid. [viide Euroopa kliimaseadusele, kui see on vastu võetud]. Riigiabi võib olla vajalik, et aidata kaasa kõnealuste liidu eesmärkide ja nendega seotud riiklike eesmärkide saavutamisele.

⁵¹ Nii võib see olla ka juhul, kui abi kahjustab selliste negatiivsete välismõjude arvessevõtmiseks loodud majanduslike instrumentide toimimist (nt mõjutades liidu HKS-i või muu sarnase vahendi antavaid hinnasignaale).

4.1.2 Kohaldamisala ja toetatav tegevus

74. Käesolevas jaos on esitatud siseturuga kokkusobivuse eeskirjad abimeetmete puhul, mille peamine eesmärk on kasvuhoonegaaside heite vähendamine, sealhulgas järgmiste abi liikide puhul: abi taastuenergia ja vähese CO₂-heitega energia tootmiseks, abi energiatõhususe suurendamiseks, sealhulgas tõhusaks koostootmiseks; abi CO₂ kogumiseks, säilitamiseks ja kasutamiseks ning abi tööstusprotsessidest tulenevate heitkoguste vähendamiseks või vältimiseks. See jagu hõlmab ka toetust kasvuhoonegaaside sidumisele keskkonnast. Käesolevat jagu ei kohaldata meetmete suhtes, mille esmane eesmärk ei ole kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine või sidumine. Kui meede aitab kaasa nii kasvuhoonegaaside heite vähendamisele kui ka muu saastamise kui kasvuhoonegaaside heite vältimisele või vähendamisele, hinnatakse meetme kokkusobivust siseturuga kas käesoleva jao või jao 4.5 alusel, olenevalt sellest, kumb neist kahest eesmärgist on ülekaalukas.
75. Käesolev jagu hõlmab ka spetsiaalseid taristuprojekte (sealhulgas vesiniku ja muude vähesaastavate gaasidega seotud ning CO₂ kogumise ja säilitamise/CO₂ kogumise ja kasutamise projektid), mis ei kuulu energiataristu määratluse alla.
76. Biokütustele, vedelatele biokütustele, biogaasile ja biomasskütustele antava abi võib heaks kiita üksnes sel määral, mil abi saavad kütused vastavad säästlikkuse ja kasvuhoonegaaside heite vähendamise kriteeriumidele, mis on sätestatud direktiivis (EL) 2018/2001 ning selle alusel vastu võetud rakendusaktides või delegeeritud õigusaktides.
77. Kui biokütuste, vedelate biokütuste ja biomasskütuste tootmiseks kasutatavate põllukultuuride kasvatamine asendab toidu- ja söödakultuuride tootmise, leiab aset kaudne maakasutuse muutus. Selline lisanõudlus suurendab maale avaldatavat survet ja võib tuua kaasa põllumajandusmaa laienemise suure süsinikuvaruga maale, nagu metsad, märgalad ja turbaalad, ning see põhjustab kasvuhoonegaaside lisaheidet. Seepärast piiratakse direktiiviga (EL) 2018/2001 toidu- ja söödakultuuridel põhinevate biokütuste, vedelate biokütuste ja biomasskütuste tootmist. Komisjon leiab, et teatavad abimeetmed võivad kaudseid negatiivseid välismõjusid süvendada. Seetõttu leiab komisjon põhimõtteliselt, et toetus, mida antakse biokütuste, vedelate biokütuste, biogaasi ja biomasskütuste tootmisele kogustes, mis ületavad arvessevõetavuse piirmäärasid taastuvatest energiaallikatest toodetud energia summaarse lõpptarbimise arvutamisel asjaomases liikmesriigis vastavalt kõnealuse direktiivi artiklile 26, ei avalda positiivset mõju, mis kaaluks üles meetme negatiivse mõju. Lisaks kontrollib komisjon, kas liikmesriigid võtsid oma toetusmehhanismide kavandamisel arvesse vajadust vältida tooraineturgude moonutamist biomassitoetuste kaudu, eelkõige metsa biomassi puhul.

4.1.3 Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine

4.1.3.1 Abi vajalikkus

78. Punkte 33, 34, 35 ja 36 ei kohaldata kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise meetmete suhtes. Liikmesriik peab kindlaks tegema poliitikameetmed, mis on kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks juba kehtestatud. Kuigi liidu HKS ning sellega seotud poliitika ja meetmed võtavad arvesse mõningaid kasvuhoonegaaside heitega seotud kulusid, ei pruugi nad neid kulusid veel täielikult arvesse võtta.

79. Liikmesriigid peaksid tõendama, et abi on kavandatava tegevuse jaoks vajalik, nagu on nõutud punktis 37, võttes arvesse asjakohaseid kulusid ja tulusid, sealhulgas neid, mis on seotud HKSi ning sellega seotud poliitika ja meetmetega, mis on määratletud punkti 78 alusel. Kui liikmesriik tõendab, et abi on vajalik, eeldab komisjon, et esineb allesjäänud turutõrge, mida saab kõrvaldada CO₂-heite vähendamiseks antava abiga, välja arvatud juhul, kui tal on vastupidiseid tõendeid.
80. Liikmesriigid peaksid veenduma, et pikema kui üheaastase kestusega kavade puhul on abi kava kestuse vältel jätkuvalt vajalik, ajakohastades asjaomaste kulude ja tulude analüüsi igal aastal või harvemini abi andmist hõlmavate kavade puhul enne abi andmist, et veenduda abi jätkuvas vajalikkuses iga abikõlblike abisaajate kategooria puhul. Kui teatava abisaajate kategooria puhul ei ole abi enam vajalik, tuleks see kategooria enne täiendava abi andmist välja jätta⁵².

4.1.3.2 Asjakohasus

81. Punkti 3.2.1.2 ei kohaldata kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise meetmete suhtes. Komisjon eeldab, et riigiabi võib põhimõtteliselt olla asjakohane meede CO₂-heite vähendamise eesmärkide saavutamiseks, kuna muud poliitikavahendid ei ole tavaliselt nende eesmärkide saavutamiseks piisavad, ja tingimusel, et kõik muud siseturuga kokkusobivuse tingimused on täidetud. Arvestades CO₂-heite vähendamise ülesande ulatust ja kiireloomulisust, võib kasutada mitmesuguseid vahendeid, sealhulgas otsetoetusi.

4.1.3.3 Abikõlblikkus

82. CO₂-heite vähendamise meetmed, mis on suunatud konkreetsetele tegevustele, mis konkureerivad muude, subsideerimata tegevustega, põhjustavad eeldatavasti suuremaid konkurentsimoonutusi võrreldes meetmetega, mis on avatud kõikidele konkureerivatele tegevustele. Seepärast peaksid liikmesriigid põhjendama meetmeid, mis ei hõlma kõiki konkureerivaid tehnoloogiaharusid ja projekte, näiteks kõiki elektriturul elluviidavaid projekte või kõiki ettevõtjaid, kes toodavad asendatavaid tooteid ja kes on tehniliselt võimelised tõhusalt kaasa aitama kasvuhoonegaaside heite vähendamisele⁵³. Selle põhjenduse aluseks peaksid olema objektiivsed kaalutlused, mis on seotud näiteks tõhususe või kuludega või muude oluliste asjaoludega. Asjakohasel juhul võib põhjendamisel tugineda jao 4.1.3.4 kohase avaliku konsultatsiooni käigus kogutud tõenditele.
83. Komisjon hindab põhjendamisel esitatud põhjusi ja leiab näiteks, et piiratum abikõlblikkus ei moonuta põhjendamatult konkurentsi, kui:

⁵² See ei mõjuta õigust saada juba määratud abi (nt 10-aastase lepingu alusel).

⁵³ Komisjon ei nõua üldiselt, et meetmed peaksid olema avatud piiriülel, kuigi see võib aidata konkurentsiprobleeme leevendada.

- (a) meede on suunatud liidu õiguses sätestatud konkreetse sektori- või tehnoloogiapõhise eesmärgi saavutamisele, näiteks taastuvenergia või energiatõhususe kava⁵⁴;
 - (b) meetme konkreetne eesmärk on toetada näidisprojekte;
 - (c) meede ei ole suunatud üksnes CO₂-heite vähendamisele, vaid ka õhukvaliteedile või muule saastamisele;
 - (d) liikmesriik esitab tõendid selle kohta, et abikõlblikud sektorid või uuenduslikud tehnoloogiaharud võivad pikemas perspektiivis oluliselt kaasa aidata keskkonnakaitsele ja ulatuslikule dekarboniseerimisele, eelkõige parandada kulutõhusust;
 - (e) meede on vajalik mitmekesistamiseks, et vältida võrgu stabiilsusega seotud probleemide süvenemist⁵⁵;
 - (f) võib eeldada, et valikulisem lähenemisviis vähendab keskkonnakaitse saavutamise kulusid (näiteks võrgu integreerimise kulude vähendamise kaudu) ja/või moonutab konkurentsi vähem.
84. Liikmesriigid peaksid abikõlblikkuse eeskirjad ja võimalikud nendega seotud eeskirjad korrapäraselt läbi vaatama, veendumaks, et piiratuma abikõlblikkuse kohta esitatud põhjendused on iga kava kehtivusaja jooksul jätkuvalt kohaldatavad, s.t veendumaks, et võimalikud abikõlblikkuse piirangud on endiselt põhjendatud ka siis, kui töötatakse välja uusi tehnoloogilisi lahendusi või lähenemisviise või saadakse rohkem andmeid⁵⁶.

4.1.3.4 Avalik konsultatsioon

85. Enne abist teatamist peavad liikmesriigid, välja arvatud nõuetekohaselt põhjendatud erandjuhtudel, viima läbi avaliku konsultatsiooni meetmete üle, millest tuleb käesoleva jao kohaselt teatada. Konsulteerimiskohustust ei kohaldata juba heakskiidetud meetmete muudatuste suhtes, mis ei muuda nende meetmete kohaldamisala ega abikõlblikkust, ega punktis 86 osutatud juhtudel. Selleks et teha kindlaks, kas meede on käesolevate suuniste kriteeriume arvesse võttes põhjendatud, tuleb avalik konsultatsioon viia läbi järgmiselt:

⁵⁴ Sellisel juhul tuleks abikõlblikkust piirata üksnes kooskõlas asjakohaste määratlustega, kui need on valdkondlikes õigusaktides sätestatud. Näiteks taastuvate energiaallikatega seotud kavad peaksid olema avatud kõikidele tehnoloogilistele lahendustele, mis vastavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiivis (EL) 2018/2001 (taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta) (ELT L 328, 21.12.2018, lk 8) sätestatud taastuvate energiaallikate määratlusele.

⁵⁵ Sellisel juhul peaks liikmesriik tõendama, et esmalt on turu ja kõrvalteenuse ülesehituse kaudu astutud asjakohaseid samme tagamaks, et investorid kannavad piiramisega seotud riske ning et premeeritakse võrgu stabiilsust toetavaid asukoha- ja tehnoloogiavalikuid. Kui liikmesriik teeb kindlaks püsiva kohaliku varustuskindluse probleemi, mida ei ole keskpikas perspektiivis võimalik lahendada turu korralduse parandamise või võrgu piisava tugevdamisega, tuleks selle probleemi lahendamiseks meede välja töötada ja seda hinnata jao 4.8 alusel.

⁵⁶ Käesolev punkt ei piira komisjoni 21. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 794/2004 (millega rakendatakse nõukogu määrust (EL) 2015/1589, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 kohaldamiseks (ELT L 140, 30.4.2004, lk 1)) artikli 4 kohaldamist.

- (a) meetmete puhul, mille kohaselt antav hinnanguline keskmine aastane abisumma on ≥ 150 miljonit eurot aastas, peab avalik konsultatsioon kestma vähemalt 8 nädalat ja hõlmama järgmist:
- (i) abikõlblikkus;
 - (ii) meetod ja hinnanguline toetus välditud CO₂-ekvivalenttonni kohta (võrdlusprojekti kohta);
 - (iii) konkurentsipõhiste pakkumismenetluste kavandatud kasutamine ja ulatus ning võimalikud kavandatavad erandid;
 - (iv) abi eraldamise protsessi põhiparameetrid,⁵⁷ sealhulgas eri liiki abisaajate vahelise konkurentsi võimaldamiseks⁵⁸;
 - (v) ergutava mõju, vajalikkuse ja proportsionaalsuse tõendamiseks kasutatud kvantifitseerimise aluseks olevad peamised eeldused;
 - (vi) kui toetatakse uusi investeeringuid maagaasipõhisesse energiatootmisse või tööstustootmisse, siis kavandatud kaitsemeetmed, millega tagatakse kooskõla liidu kliimaeesmärkidega (vt punkt 110);
- (b) meetmete puhul, mille kohaselt antav hinnanguline keskmine aastane abisumma on < 150 miljonit eurot aastas, peab avalik konsultatsioon kestma vähemalt 4 nädalat ja hõlmama järgmist:
- (i) abikõlblikkus;
 - (ii) konkurentsipõhiste pakkumismenetluste kavandatud kasutamine ja ulatus ning võimalikud kavandatavad erandid;
 - (iii) kui toetatakse uusi investeeringuid maagaasipõhisesse energiatootmisse või tööstustootmisse, siis kavandatud kaitsemeetmed, millega tagatakse kooskõla liidu kliimaeesmärkidega (vt punkt 110).
86. Punkti 85 b alla kuuluvate meetmete puhul ei ole nõuta avaliku konsultatsiooni korraldamist, kui kasutatakse konkurentsipõhiseid pakkumismenetlusi ja meetmega ei toetata investeeringuid fossiilkütustel põhinevasse energiatootmisse või tööstustootmisse.
87. Konsultatsiooniküsimustikud tuleb avaldada avalikul veebisaidil. Liikmesriigid peavad avaldama konsultatsiooni kohta ülevaate, milles võetakse kokku saadud vastused ja analüüsitakse neid. See peaks sisaldama selgitust selle kohta, kuidas kavandatud meetme kohaldamisala või abikõlblikkuse kaudu minimeeritakse võimalikku

⁵⁷ Näiteks konkurentsipõhise menetluse ja tarneperioodi vaheline aeg, pakkumise eeskirjad, hinnakujunduseeskirjad.

⁵⁸ Näiteks erinevad lepingute kestused, erinevad meetodid eri tehnoloogiliste lahenduste abil saadava abikõlbliku võimsuse/toodangu arvutamiseks, erinevad meetodid toetuste arvutamiseks või maksmiseks.

negatiivset mõju konkurentsile. Käesoleva jao kohaselt abimeetmest teatamisel peavad liikmesriigid lisama lingi oma ülevaatele konsultatsiooni kohta.

88. Nõuetekohaselt põhjendatud erandjuhtudel võib komisjon võtta arvesse alternatiivseid konsulteerimismeetodeid, tingimusel et abi (jätkuval) rakendamisel arvestatakse huvitatud isikute seisukohti. Sellistel juhtudel võib osutuda vajalikuks kombineerida konsulteerimine parandusmeetmete võtmisega, et minimeerida meetme võimalikku moonutavat mõju.

4.1.3.5 Proportsionaalsus

89. Kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks tuleks abi üldjuhul anda konkurentsipõhise pakkumismenetluse kaudu, nagu on kirjeldatud punktides 48 ja 49.
90. Pakkumismenetlus peaks põhimõtteliselt olema avatud kõigile abikõlblikele abisaajatele, et tagada abi kulutõhus eraldamine ja vähendada konkurentsimoonusi. Pakkumismenetlus võib siiski piirduda ühe või mitme konkreetse abisaajate kategooriaga, kui esitatakse tõendid, sealhulgas avaliku konsultatsiooni käigus kogutud asjakohased tõendid, mis näitavad näiteks järgmist:
- (a) kõigile abikõlblikele abisaajatele avatud ühtne menetlus tooks kaasa mitteoptimaalse tulemuse või ei võimaldaks saavutada meetme eesmärke; selle põhjenduse puhul võib viidata punktis 83 esitatud kriteeriumidele;
 - (b) toetusmäär, mida eri kategooriate abisaajad eeldatavasti vajavad, on väga erinev⁵⁹; sellisel juhul võib kasutada eraldi konkurentsipõhiseid pakkumismenetlusi, et omavahel konkureeriks sarnaste kuludega abisaajate kategooriad.
91. Kui mitu abisaajate kategooriat, kes eeldatavasti vajavad oluliselt erineval määral toetust, suunatakse ühte konkurentsipõhisesse pakkumismenetlusse, peaksid liikmesriigid võtma arvesse odavamate tehnoloogiliste lahenduste ülerahastamise võimalust. Ka komisjon võtab seda oma hinnangus arvesse. Selleks et piirata konkreetsete kategooriate pakkujate maksimaalseid pakkumusi, võivad asjakohastel juhtudel vajalikud olla pakkumuste ülempiirid. Pakkumuste ülempiire tuleks põhjendada punktides 50 ja 51 osutatud võrdlusprojektide kvantifitseerimisega.
92. Erandid nõudest eraldada abi ja määrata abi suurus kindlaks konkurentsipõhise pakkumismenetluse kaudu võivad olla põhjendatud, kui esitatakse tõendid, sealhulgas avaliku konsultatsiooni käigus kogutud tõendid, selle kohta, et kehtib üks järgmistest:
- (a) potentsiaalne pakkumine ei ole konkurentsi tagamiseks piisav; sellisel juhul peab liikmesriik tõendama, et konkurentsi ei ole võimalik suurendada, kui vähendatakse eelarvet või laiendatakse kava alusel abikõlblikkust;
 - (b) abisaajateks on väikesed projektid, mis on määratletud järgmiselt:
 - (i) elektrienergia tootmise või salvestamise projektide puhul – projektid, mis jäävad allapoole määruse (EL) 2019/943 artiklis 5 sätestatud künnist;

⁵⁹ Üldiselt on see nii juhul, kui kulud erinevad rohkem kui 15 % võrra.

- (ii) elektritarbimise puhul – projektid, mille maksimumtarbimine on alla 400 kW;
 - (iii) soojus- ja gaasitootmistehnoloogia puhul – projektid, mille installeeritud võimsus on alla 400 kW.
93. Kui üksikabi antakse ilma konkurentsipõhise pakkumismenetlusest, peavad liikmesriigid põhjendama kavandatavaid abimäärasid konkreetse abi saava projekti individuaalse äriplaani alusel, sealhulgas võtma arvesse kõiki punktides 50 ja 51 loetletud elemente.
94. Liikmesriigid võivad abi suuruse kindlaksmääramiseks ja abi eraldamiseks kasutada ka konkurentsipõhiseid sertifikaatide kavasisid või tarnija kohustuse kavasisid, tingimusel et:
- (a) kava raames on nõudlus väiksem kui potentsiaalne pakkumine;
 - (b) väljaostu- või trahvihin, mida kohaldatakse tarbija või tarnija suhtes, kes ei ole ostnud nõutavat arvu sertifikaate (s.t hind, mis moodustab toetuse eest makstava maksimumi), kehtestatakse piisavalt kõrgel tasemel, et stimuleerida kohustuse täitmist. Trahvihin peaks siiski põhinema punktides 50 ja 51 osutatud kvantifitseerimisel, et vältida ülemäära kõrge taseme tõttu ülerahastamist.
95. Liikmesriigid võivad kavandada ka toetuskavasisid, mille raames vähendatakse CO₂-heidet maksude või maksutaoliste tasude vähendamise kaudu. Selliste kavade puhul ei ole konkurentsipõhise pakkumismenetluse kohaldamine kohustuslik. Sellist abi tuleb siiski põhimõtteliselt anda ühtemoodi kõigile abikõlblikele ettevõtjatele, kes tegutsevad samas majandustegevuse sektoris ja kes on abimeetme eesmärke silmas pidades samas või sarnases faktilises olukorras. Teavitav liikmesriik peab kehtestama iga-aastase järelevalve mehhanismi, et kontrollida, kas meede on endiselt vajalik.
96. Kui biokütuste, vedelate biokütuste või biogaasiga seoses antakse toetust tegevusabi või maksuvähenduse vormis ning on olemas kvoot või tarnekohustus, millega sisuliselt määratakse biokütustele eraldi turuhind, ei tohi abisumma ületada biokütuste tootmise kulude ja kõnealuse turuhinna vahet. Tootmiskulud võivad sisaldada mõistlikku kasumit.
- 4.1.4 *Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine ning tasakaalustamine*
97. Jagusid 3.2.2 ja 3.3 ei kohaldata kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise meetmete suhtes.
98. Toetus välditud CO₂-ekvivalenttonni kohta tuleb arvutada iga abisaaja või võrdlusprojekti kohta ning esitada tuleb selle arvutuse tegemisel kasutatud eeldused ja meetod. Võimaluse korral tuleks püüda teha kindlaks tegevusest tuleneva netoheite vähenemine, võttes arvesse olelusringi jooksul tekkivaid või vähendatavaid heitkoguseid. Erinevate keskkonnakaitsemeetmetega kaasnevate kulude võrdlemiseks

peaks metoodika olema kõikide liikmesriigis edendatavate meetmete puhul tavaliselt ühesugune⁶⁰.

99. CO₂-heite vähendamise seotud positiivse keskkonnamõju saavutamiseks ei tohi abi lihtsalt suunata heitkoguseid ühest sektorist teise, vaid sellega tuleb saavutada kasvuhoonegaaside heitkoguste üldine vähendamine. Tuleks kaaluda lühi- ja pikaajalist koostöötet võimaliku muu asjakohase poliitika või meetmega, sealhulgas liidu heitkogustega kauplemise süsteemiga.
100. Selleks et vältida toetuste dubleerimise riski ja tagada kasvuhoonegaaside heitkoguste kontrollitud vähendamine, peab tööstustegevuse CO₂-heite vähendamiseks antav abi vähendama otseselt sellest tööstustegevusest tulenevaid heitkoguseid. Tööstustegevuse energiatõhususe parandamiseks antav abi peab parandama abisaajate tegevuse energiatõhusust.
101. Selleks et vältida eelarve eraldamist projektidele, mida ei viida ellu ja mis seeläbi võivad takistada uute ettevõtjate turuletulekut, peavad liikmesriigid tõendama, et võetakse mõistlikke meetmeid, et tagada abi saanud projektide tegelik elluviimine, näiteks tuleks kehtestada selged tähtajad projektide elluviimiseks, kontrollida abi saamiseks kvalifitseerumise eelneva kontrollimise raames projekti teostatavust, nõuda osalejatelt tagatise maksmist või jälgida projekti arendamist ja ehitamist.
102. Meetmest abisaajad peaksid kandma riske, mille juhtimisele nad saavad kaasa aidata, näiteks taastuvenergia piiramisega seotud riskid, mis on seotud ülemäärase tootmise perioodidega või ebapiisava ülekandega.
103. CO₂-heite vähendamiseks võidakse abi anda mitmes vormis, sealhulgas eeltoetustena ja jooksvate abimaksete lepingute, näiteks hinnavahelepingute alusel⁶¹. Abi, mis katab peamiselt tegevusega seotud kulud, mitte investeringud, tuleks kasutada üksnes juhul, kui liikmesriik tõendab selgelt, et selle tulemuseks on keskkonnasõbralikumad tegevusalased otsused.
104. Abi kavandamisel tuleb seada eesmärk vältida turgude tõhusa toimimise põhjendamatut moonutamist ning eelkõige säilitada tõhusad tegevusstiimulid ja hinnasignaalid. Näiteks peaksid abisaajad olema jätkuvalt avatud hinnakõikumistele ja tururiskidele, välja arvatud juhul, kui see kahjustab abi eesmärgi saavutamist. Eelkõige ei tohiks abisaajaid

⁶⁰ Kasulikuks võrdlusaluseks on ELi innovatsioonifondi puhul kasutatavad kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise arvutamise põhimõtted, millega saab tutvuda aadressil https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/innovfund/wp-call/call-annex_c_innovfund-lsc-2020-two-stage_en.pdf.

⁶¹ Hinnavaheleping annab abisaajale õiguse saada toetust, mis võrdub kindlaksmääratud täitmishinna ja võrdlushinna (nt turuhind) vahega toodanguühiku kohta. Neid on viimastel aastatel kasutatud elektrienergia tootmise meetmete puhul, kuid need võivad hõlmata ka heitkogustega kauplemise süsteemiga seotud võrdlushinda (s.t CO₂-heite hinnavahelepingud). Hinnavahelepingud võivad sisaldada ka abisaajate tagasimakseid maksumaksjatele või tarbijatele perioodidel, mil võrdlushind ületab täitmishinda.

motiveerida pakkuma oma toodangut piirkuludest madalama hinnaga ja nad ei või saada tootmistoetust perioodidel, mil kõnealuse toodangu turuväärtus on negatiivne⁶².

105. Komisjon hindab igal üksikjuhul eraldi meetmeid, mis hõlmavad spetsiaalseid taristuprojekte. Hindamisel võtab komisjon muu hulgas arvesse taristu suurust asjaomase turu suhtes, mõju täiendavate turupõhiste investeeringute tõenäosusele, seda, mil määral on taristu algselt ette nähtud konkreetsele kasutajale või kasutajate rühmale, seda, kas on olemas usutav kava või siduv kohustus laiema võrguga ühendamiseks, siseturgu käsitlevatest õigusaktidest tehtavate võimalike erandite kestust, asjaomase turu struktuuri ning abisaajate positsiooni sellel turul.
106. Kui näiteks algselt on taristuga ühendatud vaid piiratud arv kasutajaid, saab moonutavat mõju leevendada, kui taristu on osa kavast arendada välja laiem liidu võrk järgmiste kriteeriumide alusel:
 - (a) taristuga seotud raamatupidamisarvestus tuleks eraldada kogu muust tegevusest ning juurdepääsu- ja kasutuskulud tuleks muuta läbipaistvaks;
 - (b) välja arvatud juhul, kui see kahjustab abi eesmärgi saavutamist, tuleks abi andmise tingimuseks seada taristu avamine kolmandatele isikutele õiglastel, mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel (sealhulgas avalikud kutsed liitumistaotluste esitamiseks samaväärsetel tingimustel);
 - (c) eelist, mida abisaajad saavad kuni sellise laiema arenduse realiseerumiseni, võib olla vaja korvata näiteks panusega võrgu edasisse laiendamisse;
 - (d) ettenähtud kasutajate saadavat eelist võib olla vaja piirata ja/või jagada teiste osalejatega.
107. Selleks et vältida meetme eesmärgi või muude liidu keskkonnakaitse-eesmärkide õõnestamist, ei tohi pakkuda stiimuleid sellise energia tootmiseks, mis tõrjuks kõrvale vähem saastavad energialiigid. Näiteks taastumatutel allikatel põhineva koostootmise või biomassi toetamise korral ei tohi stimuleerida elektri või soojuse tootmist ajal, mil see piiraks saastevabasid taastuvaid energiaallikaid.
108. CO₂-heite vähendamiseks antav abi võib põhjendamatult moonutada konkurentsi, kui see tõrjub kõrvale investeeringud turul juba kättesaadavatesse keskkonnasõbralikumatesse alternatiividesse või kui see kinnistab teatavate tehnoloogiliste lahenduste kasutamise, takistades keskkonnasõbralikumate lahenduste kasutuselevõttu ja selliste lahenduste turu laiemat arengut. Seepärast kontrollib komisjon ka seda, et abimeede ei stimuleeriks ega pikendaks fossiilkütuste ja fossiilkütustepõhise energia⁶³ tarbimist, mis pärsib keskkonnasõbralikumate alternatiivide arendamist ja vähendab märkimisväärselt investeeringu üldist

⁶² Kooskõlas direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 4 lõikes 3 sätestatud erandiga võivad väikesemahulised taastuenergia tootvad käitised saada otsest hinnatoetust, mis katab kõik tegevuskulud ega nõua neilt elektri müümist turul. Käitist käsitatakse väikesemahulisena, kui selle võimsus jääb allapoole määruse (EL) 2019/943 artiklis 5 sätestatud kohaldatavat künnist.

⁶³ Sealhulgas energiakandjad, mille puhul puudub otsene väljalasketoru heide, kuid mida toodetakse rohkesti CO₂ tekitava protsessi käigus.

keskkonnaalast kasu. Liikmesriigid peaksid selgitama, kuidas nad kavatsevad seda riski vältida, sealhulgas siduvate kohustuste kaudu kasutada peamiselt taastuvkütuseid või vähese CO₂-heitega kütuseid või loobuda järk-järgult fossiilkütuste kasutamisest.

109. Komisjon leiab, et teatavatel abimeetmetel on konkurentsile ja kaubandusele negatiivne mõju, mis tõenäoliselt jääb korvamata. Eelkõige võivad teatavad abimeetmed süvendada turutõrkeid, tekitades ebatõhusust, mis kahjustab tarbijaid ja sotsiaalset heaolu. Näiteks meetmed, millega stimuleeritakse uusi investeeringuid energiatootmisse või tööstustootmisse, mis põhineb kõige saastavamatel fossiilkütustel, nagu kivisüsi, diislikütus, pruunsüsi, nafta, turvas ja põlevkivi, suurendavad negatiivseid keskkonnaga seotud välismõjusid turul. Üldiselt on komisjon seisukohal, et neil meetmetel puudub igasugune positiivne keskkonnamõju, kuna need kütused ei sobi kokku liidu keskkonnanäesmärkidega.
110. Samamoodi võivad meetmed, millega stimuleeritakse uusi investeeringuid maagaasil põhinevasse energiatootmisse või tööstustootmisse, lühiajaliselt vähendada kasvuhoonegaaside ja muude saasteainete heidet, kuid alternatiivsete investeeringutega võrreldes võivad need pikemas perspektiivis süvendada negatiivseid keskkonnaga seotud välismõjusid. Selleks et maagaasi tehtavat investeeringut saaks pidada positiivse keskkonnamõjuga investeeringuks, peab liikmesriik selgitama, kuidas tagatakse, et investeering aitab kaasa liidu 2030. aastaks seatud kliimaeesmärgi ja 2050. aastaks seatud kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamisele. Eelkõige peaksid liikmesriigid selgitama, kuidas välditakse gaasil põhineva energiatootmise või gaasikütel töötavate tootmisseadmete tehnoloogilist kinnistumist. Näiteks võib see hõlmata abisaaja siduvaid kohustusi rakendada CO₂-heite vähendamise tehnoloogiat, nagu CO₂ kogumine ja säilitamine või CO₂ kogumine ja kasutamine, või asendada maagaas taastuvatest energiaallikatest toodetud gaasiga või vähese CO₂-heitega gaasiga või sulgeda rajatis tähtjaks, mis on kooskõlas liidu kliimaeesmärkidega⁶⁴.
111. Kui tehakse kindlaks täiendavate konkurentsimoontuste oht või kui meetmed on eriti uudsed või keerukad, võib komisjon kohaldada punktis 72 kirjeldatud tingimusi.
112. Üksikabimeetmete või kavade puhul, millest saab kasu eriti väike arv abisaajaid või turgu valitsev abisaaja, peaksid liikmesriigid lisaks tõendama, et kavandatav abimeede ei suurenda turuvõimu.
113. Kui kõik muud siseturuga kokkusobivuse tingimused on täidetud, leiab komisjon tavaliselt, et CO₂-heite vähendamise meetmete kogumõju on positiivne (s.t positiivsed mõjud kaaluvad üles siseturu moonutused), kuna nende meetmetega toetatakse kliimamuutuste leevendamist, mis on määruses (EL) 2020/852 sätestatud keskkonnanäesmärk, tingimusel et puuduvad ilmsed märgid olulise kahju puudumise põhimõtte rikkumise kohta.

⁶⁴ Lisaks, kui projekt hõlmab investeeringuid maagaasil põhinevasse energia- või tööstustootmise rajatisse, ei ole selle rajatise kulud üldjuhul käesoleva jaos alusel riigiabiõhlikud, kuna tavaliselt peetakse seda vastupidise stsenaariumi investeeringuks, mis tehtaks abi puudumisel. Pigem on abiõhlikud heitkoguste vähendamist võimaldavad lisaelemendid, nagu CO₂ kogumine ja säilitamine või koostootmisega seotud lisakulud.

4.2 Abi hoonete energiatõhususe ja keskkonnatoime parandamiseks

4.2.1 Abi põhjendatus

114. Meetmed, mille eesmärk on parandada hoonete energiatõhusust ja keskkonnatoimet, on suunatud negatiivsete välismõjude vähendamisele energiasäästu eesmärkide ning kasvuhoonegaaside ja õhusaasteainete heite vähendamise eesmärkide saavutamise individuaalsete stiimulite kaudu. Lisaks 3. peatükis kirjeldatud üldistele turutõrgetele võib hoonete energiatõhususe ja keskkonnatoime valdkonnas esineda spetsiifilisi turutõrkeid. Näiteks hoonete renoveerimise puhul ei saa energiatõhususe ja keskkonnatoime meetmetest tavaliselt kasu mitte ainult hoone omanik, kes tavaliselt kannab renoveerimiskulud, vaid ka üüri- ja hoonetoetuste saaja. Seetõttu leiab komisjon, et hoonete energiatõhususe ja keskkonnatoime parandamiseks tehtavate investeeringute edendamiseks võib olla vaja riigiabi.

4.2.2 Kohaldamisala ja toetatav tegevus

115. Abi võib anda hoonete energiatõhususe parandamiseks.

116. Seda abi võib kombineerida mõnele või kõigile järgmistele meetmetele antava abiga:

- (a) elektrit, soojust või jahutust tootvate integreeritud kohapealsete taastuenergiaseadmete paigaldamine;
- (b) kohapealsete taastuenergiaseadmete toodetud energia salvestamiseks seadmete paigaldamine;
- (c) hoone kasutajate jaoks laadimistaristu ja sellega seotud taristu, näiteks kaablikanaliseerimise ehitamine ja paigaldamine, kui parkla asub hoone sees või hoonega vahetult külgneval alal;
- (d) hoone kohapealseks digiteerimiseks, eelkõige hoone nutivalmiduse suurendamiseks, seadmete paigaldamine. Abikõlblikud investeeringud võivad hõlmata meetmeid, mis piirduvad andmesidevõrkude passiivsete hoonesiseste juhtmete või struktureeritud kaablisüsteemidega ja vajaduse korral passiivse võrgu lisasaga, mis paikneb krundil hoonest väljaspool. Siia ei kuulu väljaspool krundi paiknevad andmesidevõrkude juhtmed ega kaablid;
- (e) muud investeeringud, mis parandavad hoone energiatõhusust või keskkonnatoimet, sealhulgas investeeringud haljaskatustesse ja vihmavee taaskasutamise seadmetesse.

117. Abi võib anda ka hoones paiknevate kütte- või jahutusseadmete energiatõhususe parandamiseks. Käesolev jagu ei hõlma tootmisprotsesside energiatõhususe parandamiseks ja masinate käitamiseks kasutatavate energiat tootvate seadmete jaoks antavat abi, mis võib olla hõlmatud jaoga 4.1. Kaugküttesüsteemidega seotud kütte- ja jahutusseadmete jaoks antavat abi hõlmab jagu 4.10.

118. Abi peab tooma kaasa järgmise:

- (a) olemasolevate hoonete renoveerimise korral energiatõhususe paranemine, mille tulemusel väheneb primaarenergia nõudlus vähemalt 20 % võrreldes investeringueelse olukorraga. Kui tegemist on osaga etapiviisilisest renoveerimisest, peab erandina eeltoodust see kolme aasta jooksul tooma kaasa primaarenergia nõudluse koguvähenemise vähemalt 30 % võrreldes investeringueelse olukorraga;
- (b) uute hoonete korral energiatõhususe paranemine, mille tulemuseks on vähemalt 10 % primaarenergiasääst võrreldes liginullenergiahoonete suhtes kohaldatavate nõuete kohase piirnormiga, mis on ette nähtud siseriiklike õigusnormidega, millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/31/EL⁶⁵.

119. Abi hoonete energiatõhususe parandamiseks võib anda ka energiatõhususe parandamise meetmeid rakendavatele VKEdele ja väikestele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele, et soodustada direktiivi 2012/27/EL artikli 2 punktis 27 osutatud energiatõhususe lepingute sõlmimist.

4.2.3 Ergutav mõju

- 120. Lisaks jaos 3.1.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktides 121 ja 122 esitatud nõudeid.
- 121. Komisjon leiab, et abil, mida antakse projektidele, mille tasuvusperiood on lühem kui viis aastat, põhimõtteliselt ei ole ergutavat mõju. Liikmesriik võib siiski ka lühema tasuvusperioodiga projektide puhul esitada tõendeid selle kohta, et abi on vajalik käitumise muutuse esilekutsumiseks.
- 122. Abil, millega kaetakse sellistele liidu standarditele vastavuse tagamise kulud, mis on vastu võetud, kuid ei ole veel jõustunud, on ergutav mõju, kui investering viiakse lõpule vähemalt 18 kuud enne nende liidu standardite jõustumist.

4.2.4 Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine

4.2.4.1 Asjakohasus

- 123. Lisaks jaos 3.2.1.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktis 124 esitatud nõuet.
- 124. Energiatõhususe lepingute sõlmimise soodustamiseks võib abi anda energiatõhususe lepingu kohaste energiatõhususe parandamise meetmete rakendajale antava laenu või garantii vormis või finantstootena, mille eesmärk on meetmete rakendaja refinantseerimine (nt faktooring või nõuete loovutamine).

4.2.4.2 Proportsionaalsus

- 125. Abikõlblikud kulud võrduvad üksnes investeerimiskuludega, mis on otseselt seotud energiatõhususe või keskkonnatoime kõrgema taseme saavutamiseega.

⁶⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. mai 2010. aasta direktiiv 2010/31/EL hoonete energiatõhususe kohta (ELT L 153, 18.6.2010, lk 13).

126. Abi põhiosakaal ei tohi ületada 30 % abikõlblikest kuludest.
127. Olemasolevate hoonete energiatõhususe parandamiseks antava abi osakaalu võib suurendada 15 protsendipunkti võrra, kui energiatõhususe parandamine toob kaasa primaarenergia nõudluse vähenemise vähemalt 40 % võrra.
128. Väikeettevõtjatele antava abi korral võib abi osakaalu suurendada 20 protsendipunkti võrra ja keskmise suurusega ettevõtjatele antava abi korral 10 protsendipunkti võrra.
129. Investeeringute puhul, mis tehakse aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti a tingimustele vastavates abi saavates piirkondades, võib abi osakaalu suurendada 15 protsendipunkti võrra ja investeeringute puhul, mis tehakse aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti c tingimustele vastavates abi saavates piirkondades, võib abi osakaalu suurendada 5 protsendipunkti võrra.
130. Erandjuhtudel ja sõltuvalt meetme konkreetsetest omadustest võib liikmesriik punktide 47, 50 ja 51 kohasele rahastamispuudujäägi analüüsile tuginedes tõendada ka suurema abisumma vajalikkust. Abisumma ei tohi ületada rahastamispuudujääki, nagu on kirjeldatud punktides 50 ja 51.
131. Kui abi antakse konkurentsipõhise pakkumismenetluse tulemusena, mis viiakse läbi vastavalt punktides 48 ja 49 esitatud kriteeriumidele, peetakse abisummat proportsionaalseks.
132. Finantsinstrumentide vormis antava abi suhtes punktides 126–130 osutatud abi ülemmäärasid ei kohaldata. Kui abi antakse garantii vormis, ei tohiks see ületada 80 % aluseks olevast laenust. Hooneomanike tagasimaksed energiatõhususe või taastuvenergia fondile või muule finantsvahendajale peavad olema vähemalt võrdsed laenu nominaalväärtusega.
- 4.2.5 *Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine ning tasakaalustamine*
133. Lisaks jaos 3.2.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktides 134–136 esitatud nõudeid.
134. Meetmed, millega stimuleeritakse uusi investeeringuid maagaasil töötavatesse seadmetesse, et parandada hoonete energiatõhusust, võivad lühiajaliselt vähendada energianõudlust, kuid alternatiivsete investeeringutega võrreldes võivad need pikemas perspektiivis süvendada negatiivseid keskkonnaga seotud välismõjusid. Lisaks võib maagaasil töötavate seadmete paigaldamiseks antav abi põhjendamatult moonutada konkurentsi, kui see tõrjub kõrvale investeeringud turul juba kättesaadavatesse keskkonnasõbralikumatesse alternatiividesse või kui see kinnistab teatavate tehnoloogiliste lahenduste kasutamise, millega takistatakse keskkonnasõbralikumate lahenduste kasutuselevõttu ja selliste lahenduste turu laiemat arengut. Komisjon leiab, et sellist seotuse efekti tekitavate meetmete positiivne mõju ei kaalu tõenäoliselt üles nende negatiivset mõju. Hindamisel kaalub komisjon, kas maagaasil töötavad seadmed asendavad energiaseadmeid, mis kasutavad kõige saastavamaid fossiilkütuseid, näiteks naftat ja kivisütt.
135. Kõige saastavamaid fossiilkütuseid (näiteks naftat ja kivisütt) kasutavate energiaseadmete alternatiivid on turul juba kättesaadavad. Sellega seoses leitakse, et

niisuguseid kütuseid kasutavate energiatõhusate energiaseadmete paigaldamiseks antaval abil ei ole samasugust positiivset mõju nagu keskkonnasõbralikumate energiaseadmete paigaldamiseks antaval abil. Esiteks tasakaalustavad fossiilkütuste kasutamisega seotud suuremad CO₂-heitkogused minimaalse kasu, mis seisneb energianõudluse vähenemises. Teiseks kaasneb nafta- või söeküttel töötavate energiaseadmete paigaldamiseks antava abiga märkimisväärne risk, et fossiilkütustel põhinev tehnoloogia kinnistub ja kõrvale tõrjutakse investeeringud turul kättesaadavatesse keskkonnasõbralikumatesse ja innovaatilisematesse alternatiividesse, kuna nõudlus suunatakse neist eemale. See pärsiks ka keskkonnasõbralike ja tulevikukindlate mittefossiilsetel energiaallikatel põhinevate tehnoloogiliste lahenduste turu edasist arengut. Seetõttu leiab komisjon, et nafta- või söeküttel töötavatele energiaseadmetele antava abi negatiivne mõju jääb tõenäoliselt korvamata.

136. Kui abi antakse toetuse, omakapitali, garantii või laenu vormis energiatõhususe fondile, taastuvenergiafondile või muule finantsvahendajale, kontrollib komisjon, kas on kehtestatud tingimused, millega tagatakse, et energiatõhususe fond, taastuvenergiafond või muu finantsvahendaja ei saa põhjendamatuid eeliseid ja kohaldab energiatõhususe parandamisele suunatud abimeetme rakendamiseks äriselt usaldusväärset investeerimisstrateegiat. Eelkõige peavad olema täidetud järgmised tingimused:

- (a) finantsvahendaja või fondivalitseja tuleb valida avatud, läbipaistva ja mittediskrimineeriva menetluse teel, mis viiakse läbi kooskõlas kohaldatavate liidu ja siseriiklike õigusaktidega;
- (b) kehtestatud on tingimused, millega tagatakse, et finantsvahendajaid, sealhulgas energiatõhususe fonde või taastuvenergiafonde, juhitakse äriatel alustel ja nad teevad kasumile orienteeritud rahastamisotsuseid;
- (c) energiatõhususe fondi või taastuvenergiafondi valitsejad või muud finantsvahendajad annavad eelise võimalikult suures ulatuses edasi lõplikele abisaajatele (hoonete omanikele või üürnikele) suuremate rahastamismahtude, madalamate tagatisnõuete, väiksemate garantiitasude või madalamate intressimäärade näol.

4.3 Abi keskkonnasõbralikule liikuvusele

137. Jagudes 4.3.1 ja 4.3.2 on esitatud tingimused, mille kohaselt võib reisijate ja kauba õhu-, maantee-, raudtee-, sisevee-, mere- ja rannalähedase veo sektoris keskkonnasõbralikule liikuvusele antav riigiabi soodustada majandustegevuse arendamist keskkonnasõbralikul viisil, mõjutamata ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis on vastuolus liidu ühiste huvidega.

4.3.1 Abi keskkonnasõbralike sõidukite ja keskkonnasõbralike teenindusseadmete soetamiseks ja rentimiseks ning sõidukite moderniseerimiseks

4.3.1.1 Abi põhjendatus

138. Selleks et 2050. aastaks saavutada liidus õiguslikult siduv kliimaneutraalsuse eesmärk, seati roheline kokkuleppe teatise eesmärk vähendada transpordisektori heitkoguseid 2050. aastaks vähemalt 90 % võrreldes 1990. aasta tasemega. Komisjoni teatise

„Säästva ja aruka liikuvuse strateegia“⁶⁶ kinnitatakse Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärgi ja esitatakse mitu vahe-eesmärgi, mis kajastavad sektorite liikumist selle sihi saavutamise suunas nii üksikute transpordiliikide kui ka kogu transpordiahela CO₂-heite vähendamise kaudu⁶⁷.

139. Kuigi olemasolevad poliitikameetmed võivad luua stiimuleid keskkonnasõbralike sõidukite kasutuselevõtuks tootjatele uute maantee sõidukite puhul siduvate CO₂-heite sihttasemetega kehtestamise,⁶⁸ kliima ja keskkonnaga seotud välismõjude arvessevõtmise⁶⁹ või riigihangete abil sõidukite nõudluse suurendamise kaudu,⁷⁰ ei pruugi need olla asjaomast sektorit mõjutavate turutõrgete täielikuks kõrvaldamiseks piisavad. Vaatamata senistele poliitikameetmetele võivad teatavad turutõkked ja -tõrked jääda kõrvaldamata, sealhulgas need, mis on seotud keskkonnasõbralike sõidukite taskukohasusega võrreldes tavasõidukitega, laadimis- või tankimistaristu piiratud kättesaadavusega ning keskkonnavalaste välismõjudega. Seepärast võivad liikmesriigid anda abi nende järelejäänud turutõrgete kõrvaldamiseks ja keskkonnasõbraliku liikuvuse sektori arengu toetamiseks.

4.3.1.2 Kohaldamisala ja toetatav tegevus

140. Abi võib anda reisijate ja kauba õhu-, maantee-, raudtee-, sisevee-, mere- ja rannalähedaseks veoks kasutatavate uute või kasutatud keskkonnasõbralike sõidukite soetamiseks või rentimiseks ning keskkonnasõbralike maapealse teeninduse seadmete ja keskkonnasõbralike terminaliseadmete soetamiseks ja rentimiseks.
141. Abi võib anda ka sõidukite moderniseerimiseks, et neid saaks käsitada keskkonnasõbralike sõidukitena.

4.3.1.3 Ergutav mõju

142. Lisaks jaos 3.1.2 kirjeldatud tingimustele kohaldatakse punktides 143–147 esitatud tingimusi.
143. Liikmesriik peab esitama usutava vastupidise stsenaariumi, mille kohaselt abi ei anta. Vastupidine stsenaarium hõlmab investeringut, millel on sama võimsus, eluiga ja asjakohasel juhul muud vastavad tehnilised näitajad nagu keskkonnasõbralikul investeringul. Kui investering on seotud keskkonnasõbralike sõidukite soetamise või rentimisega, hõlmab vastupidine stsenaarium üldjuhul samasse kategooriasse kuuluvate ja sama võimsusega ning vähemalt liidu standarditele vastavate sõidukite soetamist või rentimist ilma abita.

⁶⁶ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Säästva ja aruka liikuvuse strateegia – Euroopa transpordivaldkonna edasise arengu suunad“ (COM/2020/789 final).

⁶⁷ Muu hulgas eesmärgid, et 2030. aastaks on maanteedel kasutusel vähemalt 30 miljonit heitevaba sõiduauto ja 80 000 heitevaba veoauto ning et 2050. aastaks on peaaegu kõik sõidua autod, kaubikud, bussid ja uued raskeveokid heitevabad.

⁶⁸ Määrus (EL) 2019/631 ja määrus (EL) 2019/1242.

⁶⁹ Näiteks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 1999. aasta direktiivi 1999/62/EÜ kaudu (raskete kaubaveokite maksustamise kohta teatavate infrastruktuuride kasutamise eest, EÜT L 187, 20.7.1999, lk 42) ja liidu heitkogustega kauplemise süsteemi kaudu.

⁷⁰ Näiteks direktiivi (EL) 2019/1161 kaudu.

144. Teine vastupidine stsenaarium võib seisneda olemasoleva sõiduki hoolduses keskkonnasõbraliku investeeringu elueale vastava ajavahemiku jooksul. Sellisel juhul tuleks arvesse võtta kõnealusel ajavahemikul kantavaid diskonteeritud hooldus-, remondi- ja moderniseerimiskulusid.
145. Teatavatel juhtudel võib vastupidine stsenaarium seisneda sõiduki hilisemas asendamises; sellisel juhul tuleks arvesse võtta sõiduki diskonteeritud väärtust ja tasandada seadmete majandusliku eluea erinevus. See lähenemisviis võib olla eriti asjakohane sõidukite puhul, mille majanduslik eluiga on pikem, nagu laevad, rongid ja õhusõidukid.
146. Renditavate sõidukite puhul tuleks keskkonnasõbralike seadmete rendi diskonteeritud väärtust võrrelda sellise vähem keskkonnasõbraliku sõiduki soetamise või rendi diskonteeritud väärtusega, mida kasutatakse abi puudumisel.
147. Mõningatel vähestel juhtudel võib keskkonnasõbralik investeering hõlmata seadmeid, mis lisatakse juba olemasolevale sõidukile (nt saastekontrollisüsteemide moderniseerimine). Sel juhul võrduvad abikõlblikud kulud investeerimiskulude kogusummaga.

4.3.1.4 Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine

4.3.1.4.1 Asjakohasus

148. Lisaks jaos 3.2.1.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktides 149 ja 150 esitatud nõudeid.
149. Kontrollides kavandatud meetme asjakohasust võrreldes alternatiivsete poliitikavahenditega, tuleks võtta arvesse muud liiki sekkumiste kui riigiabi potentsiaali stimuleerida keskkonnasõbraliku liikuvuse turu arengut ja nende eeldatavat mõju võrreldes kavandatud meetme mõjuga. Lisaks tuleks abi asjakohasuse hindamisel arvesse võtta sama eesmärgi saavutamisele suunatud alternatiivsete meetmete (näiteks heitkogustega kauplemise süsteemi) või regulatiivsete kohustuste (sealhulgas liikmesriigi vähese heitega tsoonide) ning riigihanke-eeskirjade (näiteks direktiiviga (EL) 2019/1161 ette nähtud eeskirjade) mõju.
150. Keskkonnasõbralike sõidukite soetamiseks ja rentimiseks ning olemasolevate sõidukite moderniseerimiseks (et neid saaks käsitada keskkonnasõbralike sõidukitena) võib abi anda mis tahes vormis, sealhulgas toetuste, laenude või tagatistena. Liikmesriik peab põhjendama oma abimeetme valikut ja selgitama, miks vähem moonutavad abimeetmed ei annaks sama tõhusaid tulemusi.

4.3.1.4.2 Proportsionaalsus

151. Abi ei tohi ületada kulusid, mis on vajalikud kõnealuse majandustegevuse arengu soodustamiseks viisil, mis tõstab keskkonnakaitse taset (tavapärastelt sõidukitelt keskkonnasõbralikele sõidukitele ülemineku kaudu), võrreldes vastupidise stsenaariumiga, kus abi ei anta. Riigiabi võib pidada proportsionaalseks, kui punktides 152–159 esitatud tingimused on täidetud.

152. Netolisakulu (abikõlblikud kulud) võrduvad riigiabiga soetatavate või renditavate keskkonnasõbralike sõidukite omamise kogukulu ja vastupidise stsenaariumi korral omamise kogukulu vahega.
153. Kulud, mis ei ole otseselt seotud kõrgema keskkonnakaitse taseme saavutamise, ei ole abikõlblikud.
154. Mis puudutab sõidukite moderniseerimist, et neid saaks käsitada keskkonnasõbralike sõidukitena, siis kooskõlas punktiga 146 võrduvad abikõlblikud kulud moderniseerimise kogukuludega, eeldusel et vastupidise stsenaariumi korral säilib sõidukitel moderniseerimiseta sama majanduslik eluiga.
155. Abi andmiseks tuleb korraldada konkurentsipõhine pakkumismenetlus, mis viiakse läbi vastavalt punktides 48 ja 49 esitatud kriteeriumidele.
156. Kui konkurentsipõhises pakkumismenetluses kasutatakse muid kriteeriume kui taotletud abisumma, kohaldatakse punkti 49. Valikukriteeriumid võivad olla seotud näiteks investeringust tuleneva eeldatava keskkonnavalase kasuga CO₂-ekvivalendi või muude saasteainete heitkoguste vähendamise mõttes investeringu eluea jooksul. Sellistel juhtudel võib liikmesriik keskkonnavalase kasu kindlakstegemise hõlbustamiseks nõuda, et taotlejad näitaksid oma pakkumustes ära investeringust tuleneva heitkoguste vähenemise eeldatava taseme võrreldes liidu standarditele vastava (asjakohasel juhul) võrreldava sõiduki heite tasemega. Konkurentsipõhises pakkumismenetluses kasutatavad keskkonnakriteeriumid võivad sisaldada ka olulusringiga seotud kaalutlusi, näiteks toote olulusringi lõpus toimuva käitlemise keskkonnamõju.
157. Konkurentsipõhise pakkumismenetluse kavandamisel tuleb tagada, et taotlejatel on piisavad stiimulid esitada pakkumusi projektidele, mis on seotud heitevabade sõidukite soetamisega (kui need on asjaomase transpordiliigi puhul kättesaadavad), mis on üldiselt kallimad kui vähem keskkonnasõbralikud alternatiivid. Seejuures tuleb tagada, et valikukriteeriumide kohaldamine ei seaks neid projekte ebasoodsasse olukorda võrreldes teiste keskkonnasõbralike sõidukitega, mis ei ole käsitatavad heitevabadena. Näiteks võib keskkonnakriteeriumid kavandada erikriteeriumidena, mis võimaldavad anda rohkem punkte projektidele, millega kaasnev keskkonnavalane kasu ületab kasu, mis tuleneb kvalifitseerumise nõuetele või kava peamisele eesmärgile vastavusest.
158. Erandina punktides 155, 156 ja 157 võib abi anda ilma konkurentsipõhise pakkumismenetluseta, kui eeldatav osalejate arv ei ole tõhusa konkurentsi tagamiseks või strateegilise pakkumise vältimiseks piisav või kui punktides 48 ja 49 kirjeldatud konkurentsipõhist pakkumismenetlust ei ole võimalik korraldada. Sellisel juhul ei tohi abi põhiosakaal ületada 40 % abikõlblikest kuludest. Abi osakaalu võib heiteta sõidukite puhul suurendada 10 protsendipunkti võrra ning keskmise suurusega ettevõtjate puhul 10 protsendipunkti võrra ja väikeettevõtjate puhul 20 protsendipunkti võrra.
159. Erandjuhtudel ja sõltuvalt meetme konkreetsetest omadustest võib liikmesriik punktide 47, 50 ja 51 kohasele rahastamispuudujäägi analüüsile tuginedes tõendada ka suurema abisumma vajalikkust. Sellisel juhul peab liikmesriik vajaliku abisumma eelduste kontrollimiseks teostama järelkontrolli ja kehtestama tagastamismehhanismi,

nagu on kirjeldatud punktis 53. Abisumma ei tohi ületada rahastamispuudujääki, nagu on kirjeldatud punktides 50 ja 51.

4.3.1.5 Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine ning tasakaalustamine

160. Lisaks jaos 3.2.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktides 161–166 esitatud nõudeid.
161. Komisjon leiab, et teatavatel abimeetmetel on konkurentsile ja kaubandusele negatiivne mõju, mis tõenäoliselt jääb korvamata. Eelkõige võivad meetmed, millega stimuleeritakse uusi investeeringuid maagaasil (sealhulgas surumaagaasil ja veeldatud maagaasil) töötavatesse sõidukitesse, lühiajaliselt vähendada kasvuhooonegaaside ja muude saasteainete heidet, kuid alternatiivsete investeeringutega võrreldes võivad need pikemas perspektiivis süvendada negatiivseid keskkonnaga seotud välismõjusid. Lisaks võib keskkonnasõbralike sõidukite soetamiseks antav abi põhjendamatult moonutada konkurentsi, kui see tõrjub kõrvale investeeringud turul juba kättesaadavatesse keskkonnasõbralikumatesse alternatiividesse või kui see kinnistab teatavate tehnoloogiliste lahenduste kasutamise, takistades keskkonnasõbralikumate lahenduste kasutuselevõttu ja selliste lahenduste turu laiemat arengut. Seetõttu leiab komisjon neil juhtudel, et maagaasil (näiteks surumaagaasil ja veeldatud maagaasil) töötavate keskkonnasõbralike sõidukite soetamiseks või rentimiseks antava abi negatiivne mõju konkurentsile jääb tõenäoliselt korvamata.
162. Surumaagaasil ja veeldatud maagaasil töötavate sõidukite soetamiseks või rentimiseks antavat abi võib käsitada abina, mis ei tekita pikaajalise seotuse efekti ega tõrju kõrvale investeeringuid keskkonnasõbralikumatesse tehnoloogilistesse lahendustesse, kui liikmesriik tõendab, et komisjonile abimeetme rakendamise kavatsusest teatamise ajal või abimeetme rakendamise ajal ei ole keskkonnasõbralikumad alternatiivid turul hõlpsasti kättesaadavad ja eeldatavasti ei muutu nad lühiajalises perspektiivis kättesaadavaks⁷¹. Samuti võidakse leida, et abi ei tekita seotuse efekti ega tõrju kõrvale investeeringuid keskkonnasõbralikumatesse tehnoloogilistesse lahendustesse, kui liikmesriik kohustub tagama, et kõnealuste sõidukite käitamisel kasutatakse biogaasi või muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest toodetud gaasilisi transpordikütuseid (vähemalt 20 % ulatuses).
163. Alternatiivid kõige saastavamatel fossiilkütustel (nt diislikütus või veeldatud naftagaas) töötavatele sõidukitele on maantee-, sisevee-, mere- ja rannalähedase transpordi ning raudteetranspordi sektoris juba turul kättesaadavad. Seepärast loetakse, et selliste sõidukite soetamiseks või rentimiseks antaval abil, isegi kui tegemist on uue põlvkonna sõidukitega, mis vastavad liidu standarditest rangematele standarditele (asjakohasel juhul), ei ole sama positiivset mõju kui abil, mida antakse väiksema otsese (väljalasketoru) CO₂-heitega keskkonnasõbralike sõidukite soetamiseks või rentimiseks. Esiteks tasakaalustab fossiilkütuste kasutamisest tuleneva CO₂-heite jätkumine minimaalse paranemise, mis seisneb otsese CO₂ ja saasteainete heite

⁷¹ Selle hindamisel võtab komisjon üldjuhul arvesse nelja-aastast ajavahemikku, mis järgneb abimeetmest teatamisele või selle rakendamisele. Hindamisel tugineb komisjon liikmesriigi esitatud sõltumatutele turu-uuringutele või muudele asjakohastele tõenditele.

vähenedes. Teiseks kaasneb seda tüüpi sõidukite omandamiseks antava abiga märkimisväärne risk, et fossiilkütustel põhinev tehnoloogia kinnistub ja kõrvale tõrjutakse investeeringud turul kättesaadavatesse keskkonnasõbralikumatesse alternatiividesse, kuna nõudlus suunatakse mittefossiilsetel alternatiivkütustel töötavate sõidukitelt eemale. See pärsiks ka keskkonnasõbralike ja tulevikukindlate mittefossiilsetel energiaallikatel põhinevate tehnoloogiliste lahenduste turu edasist arengut. Seetõttu leiab komisjon, et kõige saastavamaid fossiilkütuseid, näiteks diislikütust või veeldatud naftagaasi, kasutavatele sõidukitele antava abi negatiivne mõju konkurentsile jääb tõenäoliselt korvamata.

164. Kui komisjon hindab keskkonnasõbralike sõidukite soetamiseks antavast abist tulenevaid konkurentsimooneid, kaalub ta, kas uute sõidukite kasutuselevõtmine põhjustaks või süvendaks asjaomases sektoris turutõrkeid, näiteks ülevõimsust.
165. Raudteetranspordi puhul peavad liikmesriigid tagama, et abi ei põhjusta heitevaba veeremise enneaegset vanametalliks lammutamist, mille põhjustab võimsuse suurendamise vajadus, mis on seotud selle transpordiliigi kasutamise sihipärase suurendamisega. Seetõttu tuleks heiteta veerem, mida abi tulemusel enam ei kasutata, teha turul vähemalt kolme kuu jooksul turuhinnaga kättesaadavaks hästi avalikustatud, avatud, läbipaistva, mittediskrimineeriva ja tingimusteta müügiprotsessi kaudu.
166. Õhutranspordi valdkonnas peab liikmesriik tagama, et kui abi antakse asjaomases sektoris juba tegutsevatele ettevõtjatele, antakse abi vähem keskkonnasõbraliku õhusõiduki asendamiseks keskkonnasõbraliku õhusõidukiga, mis kuulub võrreldavas õhusõidukiklassi, ning et sellega ei kaasne abisaaja lennukipargi suurenemine.

4.3.2 *Abi laadimis- või tankimistaristu kasutuselevõtuks*

4.3.2.1 *Abi põhjendatus*

167. Selleks, et võimaldada keskkonnasõbralike sõidukite laialdast kasutuselevõttu ja üleminekut heitevabale liikuvusele, on vaja üldist laadimis- ja tankimistaristute võrku. Keskkonnasõbralike sõidukite turuletoomisel seisnebki üks eriti oluline takistus nende sõidukite laadimiseks või tankimiseks vajaliku taristu väheses kättesaadavuses. Peale selle ei jaotu laadimis- ja tankimistaristu liikmesriigiti ühtlaselt. Kuni aga kasutusel olevate keskkonnasõbralike sõidukite osakaal on väike, ei pruugi turg üksinda vajalikku laadimis- ja tankimistaristut pakkuda.
168. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2014/94/EL⁷² kehtestati ühine meetmete raamistik liidu transpordi jaoks alternatiivkütuste taristu kasutuselevõtuks ja seati liikmesriikidele selle taristu kasutuselevõtu eesmärgid. Peale selle võivad teised keskkonnasõbralike sõidukite kasutuselevõttu edendavad poliitikameetmed juba anda investeerimissignaale laadimis- ja tankimistaristu kasutuselevõtuks. Neist poliitikameetmetest aga ei pruugi siiski piisata tuvastatud turutõrgete täielikuks kõrvaldamiseks. Seepärast võivad liikmesriigid anda abi nende järelejäänud turutõrgete kõrvaldamiseks ning laadimis- ja tankimistaristu kasutuselevõtu toetamiseks.

⁷² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2014. aasta direktiiv 2014/94/EL alternatiivkütuste taristu kasutuselevõtu kohta (ELT L 307, 28.10.2014, lk 1).

4.3.2.2 Kohaldamisala ja toetatav tegevus

169. Abi võib anda laadimis- või tankimistaristu ehitamiseks ja paigaldamiseks või ajakohastamiseks.
170. Projektid võivad hõlmata ka rajatise arukaks laadimiseks ning taastuvatest energiaallikatest elektri või vesiniku kohapealseks tootmiseks, mis on ühendatud laadimis- või tankimistaristuga otseühenduse kaudu, ning kohapealseid rajatise transpordikütusena kasutatava elektri ja vesiniku säilitamiseks.

4.3.2.3 Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine

4.3.2.3.1 Abi vajalikkus

171. Liikmesriik peab eelneva avaliku konsultatsiooni või sõltumatu turu-uuringu abil kontrollima, kas abi on vajalik sama liiki⁷³ laadimis- või tankimistaristu kasutuselevõtu stimuleerimiseks. Eelkõige peab liikmesriik veenduma, et kaubanduslikel tingimustel sarnast taristut lühiajalises perspektiivis tõenäoliselt välja ei arendata⁷⁴.
172. Kui hinnatakse vajadust anda abi heitevabade ja keskkonnasõbralike sõidukite jaoks laadimis- ja tankimistaristu kasutuselevõtuks, mida saavad kasutada ka kolmandad isikud, sealhulgas üldkasutatava laadimis- või tankimistaristu kasutuselevõtuks, võib arvesse võtta selliste keskkonnasõbralike sõidukite turuosa, mida see taristu teenindaks.

4.3.2.3.2 Asjakohasus

173. Lisaks jaos 3.2.1.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktides 174 ja 175 esitatud nõudeid.
174. Kontrollides kavandatud meetme asjakohasust võrreldes alternatiivsete poliitikavahenditega, tuleks võtta arvesse uute regulatiivsete sekkumiste potentsiaali stimuleerida üleminekut keskkonnahoidlikule liikuvusele ja nende eeldatavat mõju võrreldes kavandatud meetme mõjuga. Eelkõige peaks liikmesriik kaaluma mõju, mida avaldaksid heitkogustega kauplemise süsteem (asjakohasel juhul) ja kohustused, nagu need, mis on kehtestatud direktiiviga 2014/94/EL.
175. Mis puudutab erinevate abimeetmete asjakohasuse kontrollimist, siis laadimis- või tankimistaristu kasutuselevõtuks võib abi anda mis tahes vormis, sealhulgas toetuste, laenude või tagatistena. Liikmesriik peab põhjendama oma abimeetme valikut ja selgitama, miks vähem moonutavad abimeetmed ei annaks sama tõhusaid tulemusi.

4.3.2.3.3 Proportsionaalsus

⁷³ Näiteks tava- või suure võimsusega laadimistaristu.

⁷⁴ Selle hindamisel kaalub komisjon üldiselt, kas eeldatavalt võetakse laadimis- või tankimistaristu kaubanduslikel tingimustel kasutusele kolme aasta jooksul. Hindamisel tugineb komisjon punktis 171 osutatud eelneva avaliku konsultatsiooni tulemustele, liikmesriigi esitatud sõltumatutele turu-uuringutele või muudele asjakohastele tõenditele.

176. Abi ei tohi ületada kulusid, mis on vajalikud kõnealuse majandustegevuse arengu soodustamiseks viisil, mis tõstab keskkonnakaitse taset. Abi võib pidada proportsionaalseks, kui on täidetud punktides 177–182 esitatud tingimused.
177. Abikõlblikud on kulud, mis on seotud laadimis- või tankimistaristu ehitamiseks ja paigaldamiseks või ajakohastamiseks tehtavate investeeringutega. Nende hulka võivad kuuluda kulud, mis on seotud järgmisega:
- (a) laadimis- või tankimistaristu ise;
 - (b) laadimis- või tankimistaristu elektriliste või muude osade, sealhulgas võrguga või kohaliku elektri- või vesinikutootmis- või -säilitamisseadmega ühendamiseks vajalike trafode paigaldamine või ajakohastamine, näiteks laadimistaristu nutivalmiduse tagamiseks;
 - (c) seonduvad tehnilised seadmed;
 - (d) seonduvad ehitustööd;
 - (e) seonduvad pinnase- või teetööd;
 - (f) seonduvate lubade hankimine.
178. Kui projekt hõlmab taastuvatest energiaallikatest kohapealset elektri tootmist või saastevaba vesiniku tootmist või sellise elektri või vesiniku kohapealset säilitamist, võivad abikõlblike kulude hulka kuuluda sellise elektri või vesiniku kohapealse tootmise või säilitamise rajatistega seotud investeerimiskulud.
179. Abi tuleb anda konkurentsipõhise pakkumismenetluse tulemusena, mis viiakse läbi vastavalt punktides 48 ja 49 esitatud kriteeriumidele. Konkurentsipõhise pakkumismenetluse kavandamisel tuleb tagada, et taotlejatel on piisavad stiimulid esitada pakkumusi üksnes taastuvatest energiaallikatest toodetud elektri või saastevaba vesinikuga varustava laadimis- või tankimistaristu projektidele. Pakkumuste hindamise kriteeriumide kohaldamine ei tohi seada üksnes taastuvatest energiaallikatest toodetud elektri või saastevaba vesinikuga varustava laadimis- või tankimistaristu projekte ebasoodsasse olukorda võrreldes laadimis- või tankimistaristu projektidega, mille raames varustatakse kasutajaid ka CO₂-mahuka elektri või vesinikuga.
180. Erandina punktist 179 võib järgmistel juhtudel abi anda muul viisil kui konkurentsipõhise pakkumismenetluse tulemusena:
- (a) kui eeldatav osalejate arv ei ole tõhusa konkurentsi tagamiseks või strateegilise pakkumise vältimiseks piisav või
 - (b) kui punktides 48 ja 49 kirjeldatud konkurentsipõhist pakkumismenetlust ei ole võimalik korraldada.
181. Punktis 180 osutatud juhtudel võib abisumma kindlaks määrata rahastamispuudujäägi analüüsi alusel vastavalt punktides 47, 50 ja 51 kirjeldatule. Liikmesriik peab vajaliku abisumma eelduste kontrollimiseks teostama järelkontrolli ja kehtestama tagastamismehhanismi, nagu on kirjeldatud punktis 53.

182. Alternatiivina punktile 181 ei tohi abi põhiosakaal ületada vastavalt 30 % abikõlblikest kuludest või 40 % abikõlblikest kuludest juhtudel, kui laadimis- või tankimistaristu varustab kasutajaid ainult taastuvatest energiaallikatest toodetud elektri või saastevaba vesinikuga. Abi osakaalu võib suurendada keskmise suurusega ettevõtjate puhul 10 protsendipunkti võrra ja väikeettevõtjate puhul 20 protsendipunkti võrra. Investeeringute puhul, mis tehakse aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti a tingimustele vastavates abi saavates piirkondades, võib abi osakaalu suurendada 15 protsendipunkti võrra ja investeeringute puhul, mis tehakse aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti c tingimustele vastavates abi saavates piirkondades, võib abi osakaalu suurendada 5 protsendipunkti võrra.

4.3.2.4 Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatult negatiivse mõju vältimine ning tasakaalustamine

183. Lisaks jaos 3.2.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktides 184–189 esitatud nõudeid.

184. Tankimistaristu kasutuselevõtuks või ajakohastamiseks antav abi võib põhjendamatult moonutada konkurentsi, kui see tõrjub kõrvale investeeringud turul juba kättesaadavatesse keskkonnasõbralikumatesse alternatiividesse või kui see kinnistab teatavate tehnoloogiliste lahenduste kasutamise ja takistab keskkonnasõbralikumate lahenduste kasutuselevõttu ja selliste lahenduste turu laiemat arengut. Seetõttu leiab komisjon neil juhtudel, et maagaasil, näiteks surumaagaasil ja veeldatud maagaasil, põhinevate kütustega varustava tankimistaristu kasutuselevõtuks või ajakohastamiseks antava abi negatiivne mõju konkurentsile jääb tõenäoliselt korvamata.

185. Surumaagaasi ja veeldatud maagaasi tankimistaristu kasutuselevõtuks või ajakohastamiseks antavat abi võib käsitada abina, mis ei tekita pikaajalise seotuse efekti ega tõrju kõrvale investeeringuid keskkonnasõbralikumatesse tehnoloogilistesse lahendustesse, kui liikmesriik tõendab, et komisjonile abimeetme rakendamise kavatsusest teatamise ajal või abimeetme rakendamise ajal ei ole keskkonnasõbralikumad alternatiivid turul hõlpsasti kättesaadavad ja eeldatavasti ei muutu nad lühiajalises perspektiivis kättesaadavaks⁷⁵. Samuti võidakse leida, et surumaagaasi ja veeldatud maagaasi tankimistaristu kasutuselevõtuks või ajakohastamiseks antav abi ei tekita pikaajalise seotuse efekti, kui liikmesriik kohustub tagama, et surumaagaasi ja veeldatud maagaasi segatakse biogaasiga või muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest toodetud gaasiliste transpordikütustega (vähemalt 20 % ulatuses).

186. Maantee-, sisevee-, mere- ja rannalähedase transpordi ning raudteetranspordi sektoris kasutatavad fossiilkütuste alternatiivid on juba turul kättesaadavad. Seetõttu leitakse, et fossiilsetel energiaallikatel põhinevate kütustega, näiteks fossiilkütustepõhise vesinikuga, varustava tankimistaristu kasutuselevõtuks või ajakohastamiseks antaval abil ei ole samasugust positiivset mõju kui mittefossiilsetel energiaallikatel põhinevate kütustega varustava tankimistaristu kasutuselevõtuks antaval abil. Esiteks tasakaalustab

⁷⁵ Selle hindamisel võtab komisjon üldjuhul arvesse nelja-aastast ajavahemikku, mis järgneb abimeetmest teatamisele või selle rakendamisele. Hindamisel tugineb komisjon liikmesriigi esitatud sõltumatutele turu-uuringutele või muudele asjakohastele tõenditele.

fossiilkütuste tootmisest ja kasutamisest tuleneva CO₂-heite jätkumine tõenäoliselt paranemise, mis seisneb transpordisektoris CO₂-heite vähenemise saavutamises. Teiseks, kui liikmesriik ei ole võtnud kohustust tagada, et tankimistaristu varustab kasutajaid saastevaba vesinikuga või vähemalt vähese CO₂-heitega vesinikuga, võib abi andmine vesinikutanklate taristu kasutuselevõtuks kaasa tuua ohu, et fossiilkütustepõhise vesiniku tootmine kinnistub ja kõrvale tõrjutakse investeeringud keskkonnasõbralikumatesse alternatiividesse, kuna nõudlus suunatakse mittefossiilsetel energiaallikatel põhinevatelt tootmisprotsessidelt mujale. See pärsiks ka heitevabaks liikuvuseks vajalike keskkonnasõbralike ja tulevikukindlate mittefossiilsetel energiaallikatel põhinevate tehnoloogiliste lahenduste turu ning mittefossiilsete kütuste ja energia tootmise turu edasist arengut. Seetõttu peab komisjon üldjuhul ebatõenäoliseks, et fossiilsetel energiaallikatel põhinevate kütuste, näiteks fossiilkütustepõhise vesinikuga varustava tankimistaristu kasutuselevõtuks või ajakohastamiseks antava abi negatiivne mõju konkurentsile korvatakse.

187. Asjakohaste kaitsemeetmete puudumisel võib abi kaasa tuua turuvõimu tekkimise või tugevnemise ning see võib takistada või kahjustada tõhusat konkurentsi tekkivatel või arenevatel turgudel. Seepärast peab liikmesriik tagama, et abimeetme kavandamisel nähakse ette asjakohased kaitsemeetmed selle riski kõrvaldamiseks. Selline meede võib olla näiteks meetme eelarvest ühele ettevõtjale eraldatava abi maksimaalse protsendimäära kindlaksmääramine.
188. Kontsessioon või muu volitus kolmandale isikule laadimis- või tankimistaristu käitamiseks tuleb anda konkurentsipõhiselt, läbipaistvalt ja mittediskrimineerivalt, võttes asjakohasel juhul nõuetekohaselt arvesse kohaldatavaid liidu riigihanke-eeskirju.
189. Kui abi antakse sellise laadimis- ja tankimistaristu kasutuselevõtuks või ajakohastamiseks, mida saavad kasutada ka kolmandad isikud, sealhulgas üldkasutatava laadimis- või tankimistaristu kasutuselevõtuks või ajakohastamiseks, peab see taristu olema üldsusele kättesaadav ja võimaldama kasutajatele mittediskrimineerivat juurdepääsu, sealhulgas (vastavalt asjakohasusele) seoses tariifide, autentimis- ja makseviiside ning muude kasutustingimustega. Lisaks peaks liikmesriik tagama, et kolmandast isikust kasutajatelt laadimis- või tankimistaristu kasutamise eest võetavad tasud vastavad turuhinnale.

4.4 Abi ressursitõhususe suurendamiseks ja ringmajandusele ülemineku toetamiseks

4.4.1 Abi põhjendatus

190. ELi ringmajanduse tegevuskava⁷⁶ on tulevikku suunatud tegevuskava, mille eesmärk on Euroopa rohelise kokkuleppe teatisega edendatava põhjaliku muutuse raames kiirendada liidu üleminekut ringmajandusele. Ringmajanduse tegevuskava edendab ringmajanduse protsesse, ergutab säästvat tarbimist ja tootmist ning selle eesmärk on tagada, et välditakse jäätmeteket ja et kasutatavaid ressursse hoitakse liidu majanduses võimalikult kaua. Need sihid on ka eeltingimuseks, mis võimaldavad saavutada liidus

⁷⁶ Komisjoni teatis „Uus ringmajanduse tegevuskava puhtama ja konkurentsivõimelisema Euroopa nimel“ (COM/2020/98 final).

2050. aastaks seatud kliimaneutraalsuse eesmärgi ning keskkonnasõbralikuma ja kehtlikuma majanduse.

191. Ringmajanduse tegevuskavas nimetatakse konkreetselt vajadust võtta keskkonna- ja energiaalase riigiabi suuniste läbivaatamisel arvesse ringmajandusega seotud eesmärgi. Rahaline toetus riigiabina, millega kaasnevad põhjalikud, selged ja järjepidevad eeskirjad, võib olla oluline, et toetada tootmisprotsessides ringlust, mis on osa liidu tööstuse laiemast ümberkujundamisest kliimaneutraalsuse ja pikaajalise konkurentsivõime saavutamiseks. Samuti võib see olla kesksel kohal liidu hästitoimiva teise toorme turu loomisel, mis vähendab survet loodusvaradele ning loob jätkusuutlikku majanduskasvu ja töökohti.

4.4.2 Kohaldamisala ja toetatav tegevus

192. Käesoleva jao kohast abi võib anda järgmistel eesmärkidel:

- (a) investeeringud ressursitõhususe parandamiseks järgmise kaudu:
 - (i) sama toodangukoguse tootmiseks kasutatavate ressursside netovähendamine⁷⁷ ja/või
 - (ii) esmase tooraine või lähteaine asendamine teise (taaskasutatava või ringlussevõetud) tooraine või lähteainega;
- (b) investeeringud abisaaja jäätmete vähendamise, jäätmetekke vältimise või tekitatavate jäätmete korduskasutamiseks ettevalmistamise, ringlussevõtuks ettevalmistamise ja ringlussevõttu⁷⁸ või investeeringud selliste kolmanda isiku tekitatavate jäätmete korduskasutamiseks ettevalmistamise, ringlussevõtuks ettevalmistamise ja ringlussevõttu, mis vastasel juhul kõrvaldataks või mida käideldaks jäätmehierarhias⁷⁹ madalamal astmel asuval viisil või vähem ressursitõhusal viisil⁸⁰ või millega kaasneks ringlussevõtu madalam kvaliteet;
- (c) investeeringud selliste muude toodete, materjalide või ainete⁸¹ korduskasutamiseks ettevalmistamise, ringlussevõtuks ettevalmistamise ja ringlussevõttu, mille on tootnud abisaaja või kolmandad isikud ja mis vastasel

⁷⁷ Kasutatavad ressursid võivad hõlmata kõiki tarbitavaid materiaalseid ressursse peale energia. Vähendamise kindlaksmääramiseks võib mõõta või hinnata kasutust enne ja pärast abimeetme rakendamist, sealhulgas väliste tingimuste kohandusi, mis võivad ressursikasutust mõjutada.

⁷⁸ Vt korduskasutamise, korduskasutamiseks ettevalmistamise, ringlussevõtu ning jäätmete määratlusi punktides 18(54), (57), (66) ja (79).

⁷⁹ Jäätmehierarhia on järgmine: a) vältimine, b) korduskasutamiseks ettevalmistamine, c) ringlussevõtt, d) muu taaskasutamine, näiteks energia taaskasutamine, ning e) kõrvaldamine. Vt direktiivi 2008/98/EÜ artikli 4 punkt 1.

⁸⁰ Võttes arvesse punkti 192 alapunkti (a) alapunktides (i) ja (ii) kirjeldatud investeeringuid ressursitõhususe parandamiseks.

⁸¹ Muude toodete, materjalide ja ainete hulka võivad kuuluda kõrvalsaadused (nagu on osutatud direktiivi 2008/98/EÜ artiklis 5), põllumajandusest ja metsandusest pärinevaid jäägid, reovesi, vihmavesi ja äravooluvesi, mineraalid, toidained, tootmisprotsesside jääkgaasid, üleliigsed tooted, osad ja materjalid jne. Üleliigsed tooted, osad ja materjalid on need, mida valdaja enam ei vaja või mis ei ole tema jaoks kasulikud, kuid mis sobivad korduskasutamiseks.

juhul jääksid kasutamata või mis kõrvaldataks või mida taaskasutatakse vähem ressursitõhusal viisil⁸² või millega kaasneks ringlussevõtu madalam kvaliteet;

- (d) investeeringud jäätmete või muude toodete, materjalide või ainete liigiti kogumiseks⁸³ ja sorteerimiseks nende korduskasutamiseks ettevalmistamise või ringlussevõtu eesmärgil.
193. Teatavatel tingimustel võib anda abi tegevuskulude katmiseks seoses jäätmete liigiti kogumise ja sorteerimisega konkreetsete jäätmevoogude või jäätmeliikide puhul (vt punkt 216).
194. Tootmisprotsessides tekkiva jääksoojuse taaskasutamisega seotud abi ning CO₂ kogumise ja kasutamisega seotud abi hinnatakse vastavalt kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks antava abi suhtes kohaldatavatele tingimustele, mis on esitatud jaos 4.1.
195. Käesolevat jagu ei kohaldata punkti 192 alapunktides (a)–(d) osutatud meetmete suhtes, mida toetatakse üldist majandushuvi pakkuvate teenuste eest makstavate hüvitistega.

4.4.3 *Ergutav mõju*

196. Lisaks jaos 3.1.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktides 197–201 esitatud nõudeid.
197. Liikmesriik peab esitama usutava vastupidise stsenaariumi. Vastupidine stsenaarium hõlmab üldjuhul investeeringut, millel on sama võimsus, eluiga ja asjakohasel juhul muud vastavad tehnilised näitajad nagu keskkonnasõbralikul investeeringul.
198. Vastupidine stsenaarium võib seisneda ka olemasolevate rajatiste või seadmete hoolduses keskkonnasõbraliku investeeringu elueale vastava ajavahemiku jooksul. Sellisel juhul tuleks arvesse võtta kõnealusel ajavahemikul kantavaid diskonteeritud hooldus-, remondi- ja moderniseerimiskulusid.
199. Teatavatel juhtudel võib vastupidine stsenaarium seisneda rajatiste või seadmete hilisemas asendamises; sellisel juhul tuleks arvesse võtta rajatiste ja seadmete diskonteeritud väärtust ning tasandada rajatiste või seadmete majandusliku eluea erinevus.
200. Renditavate seadmete puhul tuleks keskkonnasõbralike seadmete rendi diskonteeritud väärtust võrrelda selliste vähem keskkonnasõbralike seadmete rendi diskonteeritud väärtusega, mida kasutatakse abi puudumisel.
201. Mõningatel vähestel juhtudel võib keskkonnasõbralik investeering hõlmata rajatise või seadmeid, mis lisanduvad olemasolevale investeeringule. Sellisel juhul peaksid abikõlblikud kulud hõlmama investeerimiskulude kogusummat.

⁸² Vt joonealune märkus 95.

⁸³ Vt mõiste „liigiti kogumine“ määratlust direktiivi 2008/98/EÜ artikli 3 punktis 11.

4.4.4 Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine

4.4.4.1 Abi vajalikkus

202. Lisaks jaos 3.2.1.1 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktides 203–205 esitatud nõudeid.
203. Abi võib pidada vajalikuks üksnes juhul, kui vastasel juhul jäätmed või muud ained või materjalid kõrvaldataks või neid käideldaks jäätmehierarhias madalamal astmel asuval viisil või vähem ressursitõhusal viisil või need jääksid kasutamata.
204. Abi saav investeering ei tohi vastata majanduslikult kasumlikule tavale. Seepärast ei tohi protsess või protsessid, mille raames jäätmeid või muid tooteid, materjale või aineid korduskasutamiseks või ringlussevõtuks ette valmistatakse või ringlusse võetakse, vastata majanduslikult kasumlikule või väljakujunenud äritavale. Kui see on asjakohane, tuleb selle kontrollimisel lähtuda kogu liidus ja eri tehnoloogiaharude lõikes üldiselt kohaldatavatest tavadest⁸⁴.
205. Jäätmete või muude toodete, materjalide või ainete liigiti kogumiseks ja sorteerimiseks antava abi puhul peab liikmesriik tõendama, et liigiti kogumine ja sorteerimine on selles liikmesriigis vähearenenud. Kui abi antakse tegevuskulude katmiseks, peab liikmesriik tõendama, et see abi on üleminekuperioodil vajalik ringmajandusele ülemineku soodustamiseks, muu hulgas korduskasutamiseks ettevalmistamise, ringlussevõtuks ettevalmistamise või ringlussevõtu soodustamiseks. Liikmesriik peab võtma arvesse võimalikke laiendatud tootjavastutuse süsteemidest tulenevaid kohustusi.

4.4.4.2 Asjakohasus

206. Lisaks jaos 3.2.1.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktis 207 esitatud nõudeid.
207. Põhimõtte „saastaja maksab“⁸⁵ kohaselt ei tohiks jäätmeid tekitavaid ettevõtjaid vabastada jäätmekäitluskuludest. Seega ei tohiks abi vabastada jäätmeid tekitavaid ettevõtjaid jäätmekäitlusega seotud kuludest või kohustustest, mida nad peavad liidu või siseriikliku õiguse, sealhulgas laiendatud tootjavastutuse süsteemi alusel kandma või täitma. Lisaks ei tohiks abi vabastada ettevõtjaid kuludest, mida tuleks pidada ettevõtja tavapäraseks kuludeks.

4.4.4.3 Proportsionaalsus

208. Abikõlblikud kulud on täiendavad investeerimiskulud, mis võrduvad toetatud investeeringu või tegevuse kulude ja vastupidise stsenaariumi kohase investeeringu kulude vahega, kusjuures vastupidine stsenaarium võib seisneda järgmises:
- (a) punktis 197 kirjeldatud võrreldav investeering, mis usutavalt ilma abita tehtaks ja millega ei saavutata samasugust ressursitõhususe taset;

⁸⁴ Tehnoloogia seisukohast võib näiteks olla asjakohane kontrollida, kas kavandatud investeering tooks kaasa suurema ringlussevõtu või ringlussevõetud materjali kõrgema kvaliteedi võrreldes tavapraktikaga.

⁸⁵ Vt määratlust punkti 18 alapunktis (53).

- (b) jäätmete käitlemine jäätmehierarhias madalamal astmel asuval viisil või vähem ressursitõhusal viisil;
 - (c) esmase tooraine või tootega seotud tavapärase tootmisprotsess, kui taaskasutatav või ringlussevõetud (teisene) toode ja esmane tooraine või toode on omavahel tehniliselt ja majanduslikult asendatavad, või
 - (d) muu vastupidine stsenaarium, mis põhineb nõuetekohaselt põhjendatud eeldustel.
209. Juhul, kui taaskasutamata jätmise korral kujutaks toode, aine või materjal endast jäätmeid ja puudub õiguslik nõue kõnealuse toote, aine või materjali kõrvaldamiseks või muul viisil käitlemiseks, võivad abikõlblikud kulud võrduda investeeringuga, mis on vajalik kõnealuse toote, aine või materjali taaskasutamiseks.
210. Abi põhiosakaal ei tohi ületada 40 % abikõlblikest kuludest.
211. Abi osakaalu võib suurendada keskmise suurusega ettevõtjate puhul 10 protsendipunkti võrra ja väikeettevõtjate puhul 20 protsendipunkti võrra.
212. Investeeringute puhul, mis tehakse aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti a tingimustele vastavates abi saavates piirkondades, võib abi osakaalu suurendada 15 protsendipunkti võrra ja investeeringute puhul, mis tehakse aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti c tingimustele vastavates abi saavates piirkondades, võib abi osakaalu suurendada 5 protsendipunkti võrra.
213. Õkoinnovatsiooniga seotud tegevuse puhul võib abi osakaalu suurendada 10 protsendipunkti võrra, kui täidetud on järgmised kumulatiivsed tingimused:
- (a) ökoinnovatsiooniga seotud tegevus peab olema uus või oluliselt täiustatud võrreldes liidu vastava majandusharu tehnika tasemega⁸⁶;
 - (b) oodatav keskkonnakasu peab olema oluliselt suurem kui paranemine, mis tuleneb võrreldava tegevuse üldisest arengust⁸⁷;
 - (c) asjaomase tegevuse innovaatsilisusega kaasneb ilmselge tehnoloogiline, turu- või finantsrisk, mis on suurem kui võrreldavate mitteinnovaatiliste tegevustega üldiselt kaasnev risk⁸⁸.

⁸⁶ Uudsuse tõendamiseks võib liikmesriik näiteks täpselt kirjeldada innovatsiooni ning turutingimusi selle kasutusele võtmiseks või levitamiseks ja võrrelda seda teiste samal alal tegutsevate ettevõtjate tavaliselt kasutatava uusimate protsesside või organisatoorsete meetoditega.

⁸⁷ Kui ökoinnovatsiooni võrdlemisel tavapärase mitteinnovaatilise tegevusega on võimalik kasutada kvantitatiivseid parameetreid, tähendab „oluliselt suurem“ seda, et ökoinnovatsioonist oodatav minimaalne paranemine, mis väljendub keskkonnariski või saastamise vähenemises või energia või ressursside tõhusamas kasutuses, peaks olema vähemalt kaks korda nii suur kui võrreldava tavapärase mitteinnovaatilise tegevuse üldisest arengust oodatav minimaalne paranemine. Juhul kui väljapakutud lähenemisviis ei ole konkreetse juhtumi puhul sobilik või kui kvantitatiivne võrdlemine ei ole võimalik, peab riigiabi taotlemise toimik sisaldama üksikasjalikku kirjeldust meetodi kohta, mida kasutatakse kõnealuse kriteeriumi hindamiseks, tagades, et hindamine toimub samaväärsel tasemel kui väljapakutud meetodi puhul.

214. Erandina punktides 210–213 võib liikmesriik punktide 47, 50 ja 51 kohasele rahastamispuudujäägi analüüsile tuginedes tõendada ka suurema abi osakaalu vajalikkust. Sellisel juhul peab liikmesriik vajaliku abisumma eelduste kontrollimiseks teostama järelkontrolli ja kehtestama tagastatismehhanismi, nagu on kirjeldatud punktis 53. Abisumma ei tohi ületada rahastamispuudujääki, nagu on kirjeldatud punktides 50 ja 51.
215. Kui abi antakse konkurentsipõhise pakkumismenetluse tulemusena, mis viiakse läbi vastavalt punktides 48 ja 49 esitatud kriteeriumidele, peetakse abisummat proportsionaalseks.
216. Abi võib katta ka tegevuskulusid, kui see on seotud konkreetsete jäätmevoogude või jäätmeliikide puhul jäätmete või muude toodete, materjalide või ainete liigiti kogumise ja sorteerimisega nende korduskasutamiseks ettevalmistamise või ringlussevõtu eesmärgil; sel juhul peavad olema täidetud järgmised tingimused:
- (a) abi tuleb anda konkurentsipõhise pakkumismenetluse tulemusena, mis viiakse läbi vastavalt punktides 48 ja 49 esitatud kriteeriumidele ning mis peab olema mittediskrimineerival viisil avatud kõigile ettevõtjatele, kes osutavad liigiti kogumise ja sorteerimise teenuseid;
 - (b) kui tegevuskulude tulevane areng meetme kestuse ajal on väga ebakindel, võib pakkumismenetluse kavandamisel näha ette eeskirjad, mille kohaselt piiratakse hüvitamist teatavatel täpselt määratletud asjaoludel, tingimusel et need eeskirjad ja asjaolud on eelnevalt läbipaistval viisil kindlaks määratud;
 - (c) võimalik investeringuteks ettenähtud abi, mida antakse jäätmete liigiti kogumiseks ja sorteerimiseks kasutatavale rajatisele seoses konkreetsete jäätmevoogude või jäätmeliikidega, tuleb samale rajatisele antavast tegevusabist maha arvata, kui mõlemad abi liigid katavad samu abikõlblikke kulusid;
 - (d) abi võib anda maksimaalselt viie aasta jooksul.

4.4.5 Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatult negatiivse mõju vältimine

217. Lisaks jaos 3.2.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktides 218–221 esitatud nõudeid.
218. Abi ei tohi soodustada jäätmeteket.
219. Abi ei tohi pelgalt suurendada nõudlust korduskasutamiseks, ringlussevõtuks või taaskasutamiseks mõeldud jäätmete või muude materjalide ja ressursside järele, suurendamata nende materjalide kogumist.
220. Kui komisjon hindab abi mõju turule, võtab ta arvesse abi võimalikku mõju asjaomaste toodetega seotud esmaste ja teiseste materjalide turgude toimimisele.

⁸⁸ Sellist riski saab liikmesriik tõendada näiteks kulude ja ettevõtja käibe suhtega, väljatöötamiseks vajaliku ajaga, ökoinnovatsiooniga seotud tegevusest eeldatava kasuga võrreldes kuludega ning ebaõnnestumise tõenäosusega.

221. Kui komisjon hindab eelkõige mõju, mida avaldab turule abi, mida antakse tegevuskulude katteks, mis on seotud konkreetsete jäätmevoogude või jäätmeliikide puhul jäätmete või muude toodete, materjalide või ainete liigiti kogumise ja sorteerimisega nende korduskasutuseks ettevalmistamise või ringlussevõtu eesmärgil, võtab ta arvesse võimalikku koostoimet asjaomase liikmesriigi laiendatud tootjavastutuse süsteemidega.

4.5 Abi muu kui kasvuhoonegaasidest tuleneva saastamise vältimiseks või vähendamiseks

4.5.1 Abi põhjendatus

222. Rohelise kokkuleppe teatises esitatud nullsaaste eesmärk mürgivaba keskkonna saavutamiseks peaks tagama, et kooskõlas kestliku arengu tegevuskavaga aastani 2030⁸⁹ ja 8. keskkonnaalase tegevusprogrammi pikaajaliste eesmärkidega⁹⁰ vähendatakse saastamist 2050. aastaks tasemeni, mis ei ole enam inimestele ega looduslikele ökosüsteemidele kahjulik ning jääb piiridesse, millega meie planeet suudab toime tulla. Liit on seadnud konkreetsed eesmärgid saastamise vähendamiseks, näiteks puhtama õhu⁹¹ ja veekogude nullsaaste⁹² eesmärgid, müra, plasti- ja mikroplastireostuse ning jäätmete vähendamise eesmärgid,⁹³ samuti ülemääraste toitainete ja väetiste, ohtlike pestitsiidide ja antimikroobikumiresistentsust põhjustavate ainetega seotud eesmärgid⁹⁴.
223. Rahaline toetamine riigiabi vormis võib aidata oluliselt kaasa keskkonnanäesmärgi saavutamisele, milleks on muu kui kasvuhoonegaaside heitest tuleneva saastamise vähendamine.

⁸⁹ Vt https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030_Agenda_for_Sustainable_Development_web.pdf.

⁹⁰ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, milles käsitletakse Euroopa Liidu üldist keskkonnaalast tegevusprogrammi aastani 2030 (COM/2020/652 final).

⁹¹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa puhta õhu programm“ (COM/2013/0918 final). Vt ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. detsembri 2004. aasta direktiiv 2004/107/EÜ arseeni, kaadmiumi, elavhõbeda, nikli ja polütsükliiliste aromaatsete süsivesinike sisalduse kohta välisõhus (ELT L 23, 26.1.2005, lk 3) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2008. aasta direktiiv 2008/50/EÜ välisõhu kvaliteedi ja Euroopa õhu puhtamaks muutmise kohta (ELT L 152, 11.6.2008, lk 1), mis käsitleb troposfääriosooni, tahkeid osakesi, lämmastikoksiide, muid ohtlikke raskmetalle ja mitmeid muid saasteaineid. Vt ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/2284, mis käsitleb teatavate õhusaasteainete riiklike heitkoguste vähendamist, millega muudetakse direktiivi 2003/35/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2001/81/EÜ (ELT L 344, 17.12.2016, lk 1), mis hõlmab kõige olulisemaid piiriüleseid õhusaasteaineid – vääveldioksiide, lämmastikoksiide, ammoniaaki, muid lenduvaid orgaanilisi ühendeid kui metaani ja tahkeid osakesi.

⁹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiiviga 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1), nõutakse kõigi pinna- ja põhjaveekogumite head keemilist seisundit, välja arvatud juhul, kui kohaldatakse erandeid.

⁹³ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Heas seisundis planeet kõigi jaoks. ELi tegevuskava „Õhu, vee ja pinnase nullsaaste suunas““ (COM(2021) 400 final).

⁹⁴ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Strateegia „Talust taldrikule“ õiglase, tervisliku ja keskkonnahoidliku toidusüsteemi edendamiseks“ (COM(2020) 381 final).

4.5.2 Kohaldamisala ja toetatav tegevus

224. Muu kui kasvuhoonegaaside heitest tuleneva saastamise vältimise või vähendamise eesmärgil võib abi anda investeeringuteks, mis võimaldavad ettevõtjatel teha liidu keskkonnakaitsestandarditega nõutust rohkem, liidu standardite puudumisel parandada keskkonnakaitset või tagada vastavus liidu standarditele, mis ei ole veel jõustunud.
225. Kui abi antakse kaubeldavate lubade vormis,⁹⁵ peab abimeede olema kavandatud nii, et saavutatakse keskkonnaeesmärgid, mis lähevad kaugemale asjaomastele ettevõtjatele kohustuslike liidu standardite kohastest eesmärkidest.
226. Abi peab eelkõige olema suunatud abisaaja enda tegevusega otseselt seotud saastamise vältimisele või vähendamisele.
227. Abi tulemusena ei tohi saastamine liikuda ühest sektorist teise või ühest keskkonnakomponendist teise (nt õhust vette). Kui abi eesmärk on saastamise vähendamine, tuleb saavutada saaste üldine vähenemine.
228. Käesolevat jagu ei kohaldata abimeetmete suhtes, mis kuuluvad jao 4.1 kohaldamisalasse. Kui meede aitab kaasa nii kasvuhoonegaaside heite vähendamisele kui ka muu saastamise kui kasvuhoonegaaside heite vältimisele või vähendamisele, hinnatakse meetme kokkusobivust siseturuga kas jao 4.1 või käesoleva jao alusel, olenevalt sellest, kumb neist kahest eesmärgist on ülekaalukas.

4.5.3 Ergutav mõju

229. Lisaks jaos 3.1.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktides 230 ja 231 esitatud nõudeid.
230. Investeeringuteks ettenähtud abi, mis võimaldab abisaajal kohaldatavaid liidu standardeid ületada, aitab kaasa keskkonna- või energiaeesmärgi saavutamisele. Et mitte kahandada liikmesriikide valmisolekut kehtestada liidu vastavatest standarditest rangemaid kohustuslikke riiklikke standardeid, loetakse, et abimeetmetel võib olla ergutav mõju olenemata liidu standarditest rangemate kohustuslike riiklike standardite olemasolust. See hõlmab näiteks kohustuslikest liidu standarditest rangemaid meetmeid vee ja õhu kvaliteedi parandamiseks. Selline positiivne panus esineb ka juhul, kui liidu standardite puudumisel on vastu võetud kohustuslikud riiklikud standardid.
231. Abil, mis on ette nähtud sellistele liidu standarditele vastavuse tagamiseks, mis on vastu võetud, kuid ei ole veel jõustunud, on ergutav mõju, kui investeering viiakse lõpule vähemalt 18 kuud enne nende liidu standardite jõustumist.

4.5.4 Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine

4.5.4.1 Abi vajalikkus

232. Lisaks jaos 3.2.1.1 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktis 233 esitatud nõudeid.

⁹⁵ Kaubeldavad load võivad hõlmata riigiabi, eelkõige juhul, kui liikmesriigid annavad lube ja kvoote turuväärtusest madalama hinnaga.

233. Kaubeldavate lubade⁹⁶ vormis antava abi puhul peab liikmesriik tõendama, et täidetud on järgmised kumulatiivsed tingimused:
- (a) täiel määral enampakkumisel müümine toob kaasa olulise tootmiskulude suurenemise kõikide sektorite või konkreetsete abisaajate kategooriate jaoks;
 - (b) oluliselt suurenenud tootmiskulusid ei saa kanda üle tarbijatele, ilma et müük selle tagajärjel märkimisväärselt väheneks⁹⁷;
 - (c) sektori ettevõtjatel ei ole individuaalselt võimalik vähendada heite taset nii, et sertifikaatide hind oleks jõukohane. Tarbimise vähendamise võimatuse tõendamiseks võib esitada andmed Euroopa Majanduspiirkonnas parimaid tulemusi saavutanud tehnikat kasutades tekkivate heitkoguste kohta ja kasutada neid võrdlusalusena. Ettevõtja, kes kasutab parimaid tulemusi saavutanud tehnikat, võib saada maksimaalselt kvoodi, mis vastab parimaid tulemusi saavutanud tehnikat kasutades kaubeldavate lubade süsteemist tulenenud tootmiskulude suurenemisele, mida ei saa tarbijatele üle kanda. Ettevõtja, kelle tegevuse mõju keskkonnale on halvem, saab väiksema kvoodi, mis on proportsionaalne tema tegevuse keskkonnamõjuga.

4.5.4.2 Proportsionaalsus

234. Abikõlblikud kulud on täiendavad investeerimiskulud, mis on otseselt seotud kõrgema keskkonnakaitse taseme saavutamisega.
235. Täiendavad investeerimiskulud võrduvad toetatud investeerimiskulude ning punktides 197–201 kirjeldatud vastupidise stsenaariumi korral tehtava investeeringu kulude vahega. Kui projekt seisneb varajases vastavuse tagamises liidu standarditele, mis ei ole veel jõustunud, tuleks põhimõtteliselt kasutada punktis 199 kirjeldatud vastupidist stsenaariumi.
236. Abi põhiosakaal ei tohi ületada 40 % abikõlblikest kuludest.
237. Abi osakaalu võib suurendada keskmise suurusega ettevõtjate puhul 10 protsendipunkti võrra ja väikeettevõtjate puhul 20 protsendipunkti võrra.
238. Investeeringute puhul, mis tehakse aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti a tingimustele vastavates abi saavates piirkondades, võib abi osakaalu suurendada 15 protsendipunkti võrra ja investeeringute puhul, mis tehakse aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti c tingimustele vastavates abi saavates piirkondades, võib abi osakaalu suurendada 5 protsendipunkti võrra.
239. Ökoinnovatsiooniga seotud tegevuse puhul võib abi osakaalu suurendada 10 protsendipunkti võrra, kui täidetud on punktis 213 kirjeldatud tingimused.

⁹⁶ Kaubeldavad load võivad hõlmata riigiabi, eelkõige juhul, kui liikmesriigid annavad lube ja kvote turuväärtusest madalama hinnaga.

⁹⁷ Analüüs võib muu hulgas põhineda asjaomase sektori tootehindade elastsuse hinnangutel, samuti müügi vähenemise ja seeläbi abisaaja kasumlikkusele avalduva mõju hinnangutel.

240. Erandina punktidest 236–239 võib liikmesriik punktide 47, 50 ja 51 kohasele rahastamispuudujäägi analüüsile tuginedes tõendada ka suurema abisumma vajalikkust. Sellisel juhul peab liikmesriik vajaliku abisumma eelduste kontrollimiseks teostama järelkontrolli ja kehtestama tagastatismehhanismi, nagu on kirjeldatud punktis 53. Abisumma ei tohi ületada rahastamispuudujääki, nagu on kirjeldatud punktides 50 ja 51.
241. Kui abi antakse konkurentsipõhise pakkumismenetluse tulemusena, mis viiakse läbi vastavalt punktides 48 ja 49 esitatud kriteeriumidele, peetakse abisummat proportsionaalseks.
242. Kaubeldavate lubade vormis antava abi puhul kontrollib komisjon ka seda, kas:
- (a) kvoote jagatakse läbipaistvalt, võttes aluseks objektiivsed kriteeriumid ja kvaliteetseimad kättesaadavad andmeallikad;
 - (b) igale ettevõtjale turuväärtusest madalama hinnaga eraldatavate kaubeldavate lubade või kvootide kogusumma ei ole suurem kui ettevõtja eeldatav vajadus vastavalt hinnangule, mis antakse olukorrale kaubeldavate lubade süsteemi puudumisel.

4.5.5 Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine

243. Lisaks jaos 3.2.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktis 244 esitatud nõudeid.
244. Kaubeldavate lubade vormis antava abi puhul kontrollib komisjon ka seda, kas:
- (a) abisaajate valik põhineb objektiivsetel ja läbipaistvatel kriteeriumidel ning abi antakse põhimõtteliselt ühtemoodi kõikidele konkurentidele, kes tegutsevad ühes sektoris, kui nad on sarnases faktilises olukorras;
 - (b) kvootide eraldamise meetodika ei soosi teatavaid ettevõtjaid⁹⁸ ega teatavaid sektoreid, välja arvatud juhul, kui seda õigustab süsteemi enda keskkonnavaline loogika või kui sellised reeglid on vajalikud kooskõla tagamiseks muu keskkonnapoliitikaga;
 - (c) uued turule tulijad ei saa lube või kvoote soodsamatel tingimustel kui samal turul juba tegutsevad ettevõtjad;
 - (d) kui olemasolevatele ettevõtjatele antakse uute turule tulijatega võrreldes suuremaid kvoote, ei too see kaasa põhjendamatu turuletuleku tõkkeid.

⁹⁸ Näiteks uued turule tulijad või – vastupidi – olemasolevad ettevõtjad või käitised.

4.6 Abi saastatud alade tervendamiseks, looduslike elupaikade ja ökosüsteemide taastamiseks ning elurikkuse ja looduspõhiste lahenduste toetamiseks

4.6.1 Abi põhjendatus

245. ELi elurikkuse strateegiaga aastani 2030⁹⁹ on seatud eesmärk kaitsta loodust, pöörata tagasi ökosüsteemide seisundi halvenemine ja suunata liidu elurikkus 2030. aastaks taastumise teele. Euroopa roheline kokkuleppe teatise üheks keskseks osaks on ambitsioonikad eesmärgid ja kohustused 2030. aastaks tervete ja vastupidavate ökosüsteemide saavutamiseks.
246. Rahaline toetamine riigiabi vormis võib mitmel viisil oluliselt aidata saavutada elurikkuse ja ökosüsteemide kaitsmise ja taastamise keskkonnaeesmärki, sealhulgas saastatud aladele tekitatud kahju heastamise, kahjustatud looduslike elupaikade ja ökosüsteemide taastamise või ökosüsteemide kaitse eesmärgil investeeringute tegemise stiimulite kaudu.
247. Kliimamuutustega kohanemist käsitleva ELi strateegia¹⁰⁰ eesmärk on võimendada investeeringuid looduspõhistesse kohanemislahendustesse,¹⁰¹ kuna nende laiaulatuslik rakendamine suurendaks vastupanuvõimet kliimamuutustele ja aitaks kaasa Euroopa roheline kokkuleppe mitme eesmärgi saavutamisele.

4.6.2 Kohaldamisala ja toetatav tegevus

248. Käesolevas jaos on esitatud siseturuga kokkusobivuse eeskirjad abimeetmete puhul, mille eesmärk on saastatud alade tervendamine, looduslike elupaikade ja ökosüsteemide taastamine, elurikkuse kaitsmine ja taastamine ning looduspõhised lahendused kliimamuutustega kohanemiseks.
249. Käesolevat jagu ei kohaldata järgmise suhtes:
- (a) taastamine pärast elektrijaamade sulgemist ja kaevandustegevuse lõpetamist, mis on hõlmatud jaoga 4.12;
 - (b) meetmed, mille eesmärk on saastatud alade tervendamine, looduslike elupaikade ja ökosüsteemide taastamine, elurikkuse kaitse või taastamine ning looduspõhised lahendused kliimamuutustega kohanemiseks, mida toetatakse üldist majandushuvi pakkuvate teenuste eest makstavate hüvitistega;

⁹⁹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi elurikkuse strateegia aastani 2030. Toome looduse oma ellu tagasi“ (COM/2020/380 final).

¹⁰⁰ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelise Euroopa kujundamine – ELi uus kliimamuutustega kohanemise strateegia“ (COM/2021/82 final).

¹⁰¹ <https://www.eea.europa.eu/publications/nature-based-solutions-in-europe/>.

- (c) loodusõnnetuste ning maavärinate, laviinide, maalihete, üleujutuste, tornaadode, orkaanide, vulkaanipursete ja looduslikult alguse saanud metsapõlengute tekitatud kahju korvamiseks antav abi¹⁰².

250. Käesoleva jao kohast abi võib anda järgmisteks tegevusteks:

- (a) keskkonnakahjustuste, sealhulgas mulla või pinna- või põhjavee kvaliteedile tekitatud kahju heastamine;
- (b) looduslike elupaikade ja ökosüsteemide taastamine halvenenud seisundist;
- (c) investeeringud, mida tehakse elurikkuse või ökosüsteemide kaitse või taastamise eesmärgil, kui need investeeringud aitavad kaasa ökosüsteemide hea seisundi saavutamisele või juba heas seisundis ökosüsteemide kaitsmisele;
- (d) investeeringud looduspõhistesse lahendustesse kliimamuutustega kohanemiseks.

4.6.3 *Ergutav mõju*

251. Lisaks jaos 3.1.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktides 252–255 esitatud nõudeid.

252. Saastatud alade tervendamiseks, looduslike elupaikade ja ökosüsteemide taastamiseks, elurikkuse kaitsmiseks ja taastamiseks ning kliimamuutustega kohanemiseks mõeldud looduspõhiste lahenduste jaoks antavat abi võib pidada ergutava mõjuga abiks üksnes siis, kui saastajat ei ole kindlaks tehtud või teda ei saa õiguslikult kohustada rahastama keskkonnaseisundi halvenemise ja saastumise vältimiseks ja heastamiseks vajalikke töid vastavalt põhimõttele „saastaja maksab“. Saastaja on isik, kes vastutab liikmesriigis kohaldatava õiguse alusel, ilma et see piiraks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/35/EL¹⁰³ või muude asjakohaste liidu eeskirjade¹⁰⁴ kohaldamist.

253. Ilma et see piiraks põhimõtte „saastaja maksab“ kohaldamist, võib kohaldatava liidu või siseriikliku õiguse kohaselt vastutavale isikule antaval abil olla ergutav mõju, kui sellega kaetakse lisakulud, mis on vajalikud selleks, et suurendada saastest puhastamise või taastamise projekti ulatust või eesmärki, nii et see ületab kohaldatavast liidu või siseriiklikust õigusest tulenevaid õiguslikke kohustusi. Liikmesriik peab tõendama, et vastutava ettevõtja kindlakstegemiseks on tehtud kõik mõistlikud jõupingutused. Kui kohaldatava õiguse alusel vastutavat isikut ei ole kindlaks tehtud või teda ei saa kohustada kulusid kandma, võib kõigiks saastest puhastamise või tervendamise töödeks antavat riigiabi käsitada ergutava mõjuga abina. Kui saastumise või muu keskkonnakahju põhjustanud isik on kindlaks tehtud, peab liikmesriik tõendama, et on võetud kõik õiguslikud meetmed, sealhulgas kohtulikud meetmed, et püüda kohustada saastajat kulusid kandma. Komisjon võib leida, et ettevõtjat ei saa kohustada kandma

¹⁰² Sellise kahju hüvitamiseks antava abi suhtes kohaldatakse määruse (EL) nr 651/2014 artiklit 50.

¹⁰⁴ Vt komisjoni teatis „Suunised, mis tagavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/35/EÜ (keskkonnastatusest keskkonnakahjustuste ärahoidmise ja parandamise kohta) artiklis 2 määratletud mõiste „keskkonnakahjustus“ ühtse tõlgendamise“ (2021/C 118/01) (ELT C 118, 7.4.2021, lk 1).

tema põhjustatud saaste heastamise kulusid, kui seda ettevõtjat enam õiguslikult ei eksisteeri ja ühtegi teist ettevõtjat ei saa pidada tema õigusjärglaseks¹⁰⁵ ning kui heastamiskulude katmiseks puudub rahaline tagatis või see ei ole piisav.

254. Riigiabil ei ole ergutavat mõju, kui seda antakse nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ¹⁰⁶ artikli 6 lõike 4 tähenduses asendusmeetmete rakendamiseks. Abil, mille eesmärk on katta lisakulud, mis on vajalikud selleks, et kõnealuste meetmete ulatus või ambitsioonitase ületaks nimetatud direktiivi artikli 6 lõikest 4 tulenevaid õiguslikke kohustusi, võib siiski olla ergutav mõju.
255. Lisaks loetakse saastatud alade tervendamiseks ning looduslike elupaikade ja ökosüsteemide taastamiseks antaval abil olevat ergutav mõju, kui tervendamis- või taastamiskulud ületavad maa väärtuse tõusu.

4.6.4 Proportsionaalsus

256. Abikõlblikud kulud on:

- (a) pinnase, pinna- või põhjavee kvaliteedile tekitatud keskkonnakahju heastamise kulud;
 - (b) taastamistöödega seotud kulud;
 - (c) elurikkuse kaitseks või taastamiseks tehtavate tööde kulud;
 - (d) kliimamuutustega kohanemiseks looduspõhiste lahenduste rakendamisega seotud tööde kulud.
257. Kõiki kulutusi, mis tehakse ala tervendamiseks või taastamiseks, elurikkuse kaitsmiseks või taastamiseks või looduspõhiste lahenduste rakendamiseks, võib käsitada saastatud alade tervendamise või taastamise või elurikkuse kaitsmise või taastamise abikõlblike kuludena.
258. Abi võib katta 100 % abikõlblikest kuludest, millest on maha arvatud maa väärtuse tõus. Tervendamisest või taastamisest tulenevat maa väärtuse tõusu peab hindama sõltumatu kvalifitseeritud ekspert.

4.7 Abi, mida antakse maksude või maksutaoliste tasude vähendamise vormis

4.7.1 Abi, mida antakse keskkonnamaksude ja maksutaoliste tasude vähendamise vormis

4.7.1.1 Abi põhjendatus

259. Keskkonnamaksud või maksutaolised tasud kehtestatakse eesmärgiga suurendada keskkonnakahjuliku käitumise kulukust, et sellist käitumist piirata ja keskkonnakaitse

¹⁰⁵ Vt komisjoni 17. oktoobri 2012. aasta otsus C(2012) 558 final riigiabi SA.33496 (2011/N) kohta – Austria – Einzelfall, Altlast, DECON Umwelttechnik GmbH, põhjendused 65–69 (ELT C 14, 17.1.2013, lk 1).

¹⁰⁶ Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.7.1992, lk 7).

taset parandada. Põhimõtteliselt peaksid keskkonnamaksud ja maksutaolised tasud kajastama ühiskonnale tekkivaid kogukulusid ning seetõttu peaks tekitatud heitkoguste või muude saasteainete või tarbitud ressursside ühiku kohta makstava maksu või maksutaolise tasu summa olema sama kõigi ettevõtjate puhul, kes vastutavad keskkonnakahjuliku käitumise eest. Kuigi keskkonnamaksude või maksutaoliste lõivude vähendamine võib seda eesmärki negatiivselt mõjutada, võib selline lähenemisviis siiski olla vajalik, kui abisaajad satuksid muidu ebasoodsasse konkurentsiolukorda, nii et keskkonnamaksu või maksutaolise tasu kehtestamine ei oleks üldse teostatav.

4.7.1.2 Kohaldamisala ja toetatav tegevus

260. Teatavatele ettevõtjatele soodsama maksustamise võimaldamine võib hõlbustada keskkonnamaksude või maksutaoliste tasude kõrgemate üldiste määrade kehtestamist. Sellest tulenevalt võivad keskkonnamaksude või -tasude vähendused vähemalt kaudselt kaasa aidata keskkonnakaitse kõrgemale tasemele. Siiski ei tohiks õõnestada keskkonnamaksu või maksutaolise tasu üldist eesmärki hoida ära keskkonnakahjulikku käitumist.
261. Komisjon leiab, et maksude või tasude vähendused ei õõnesta taotletavat üldist eesmärki ja aitavad vähemalt kaudselt kaasa keskkonnakaitse taseme tõstmisele, kui liikmesriik tõendab, et mõlemad järgmised tingimused on täidetud:
- (a) vähendused on täpselt suunatud ettevõtjatele, keda kõrgem maks kõige rohkem mõjutab;
 - (b) üldiselt kohaldatav maksumäär on kõrgem kui siis, kui vähendust ei tehtaks.
262. Sellega seoses hindab komisjon liikmesriikidelt saadud teavet. See teave peaks hõlmama sektoreid või abisaajate kategooriaid, mille suhtes vähendusi kohaldatakse, iga asjaomase sektori peamiste abisaajate olukorra kirjeldust ja selgitust selle kohta, kuidas maksustamine võib keskkonnakaitset toetada. Sektoreid, mille suhtes vähendusi võib kohaldada, tuleks nõuetekohaselt kirjeldada ja esitada tuleks nimekiri iga sektori suurimatest abisaajatest (võttes arvesse eelkõige käivet, turuosa ja maksubaasi suurust).

4.7.1.3 Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine

4.7.1.3.1 Vajalikkus

263. Lisaks jaos 3.2.1.1 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktis 264 esitatud nõudeid.
264. Komisjon käsitab abi vajalikuna juhul, kui täidetud on järgmised kumulatiivsed tingimused:
- (a) abisaajate valik põhineb objektiivsetel ja läbipaistvatel kriteeriumidel ning abi antakse põhimõtteliselt ühtemoodi kõikidele konkurentidele, kes tegutsevad ühes sektoris, kui nad on sarnases faktilises olukorras;
 - (b) kui keskkonnamaksu või maksutaolist tasu ei vähendata, toob see kaasa tootmiskulude olulise suurenemise, mis arvutatakse protsendina iga sektori või üksikute abisaajate kategooria kogulisandväärtusest;

- (c) oluliselt suuremaid tootmiskulusid ei saaks kanda üle tarbijatele, ilma et müük selle tagajärjel märkimisväärselt väheneks.

4.7.1.3.2 Asjakohasus

- 265. Lisaks jaos 3.2.1.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktides 266 ja 267 esitatud nõudeid.
- 266. Komisjon annab abikavadele loa maksimaalselt 10 aastaks; pärast kõnealuse ajavahemiku möödumist võib liikmesriik meetmest uuesti teatada, kui ta on uuesti hinnanud asjaomaste abimeetmete asjakohasust.
- 267. Liikmesriigid võivad anda abi maksu- või tasumäära vähendusena või kindla aastase hüvitissummana (maksu või tasu tagastusena) või nende kahe võimaluse kombinatsioonina. Maksutagastuse meetodi eelis on see, et keskkonnamaks või -tasu saadab ettevõtjatele jätkuvalt hinnasignaali. Selle meetodi kasutamise korral tuleb maksutagastuse summa arvutada varasemate perioodide andmete põhjal, s.t võttes arvesse ettevõtja tootmise ning tarbimise ja saastamise taset teataval vaatlusaastal.

4.7.1.3.3 Proportsionaalsus

- 268. Jagu 3.2.1.3 ei kohaldata keskkonnamaksude ja maksutaoliste tasude vähendamise vormis antava abi suhtes.
- 269. Komisjon loeb abi proportsionaalseks, kui on täidetud vähemalt üks järgmistest tingimustest:
 - (a) abisaajad maksavad vähemalt 20 % riiklikust keskkonnamaksust või maksutaolisest tasust;
 - (b) maksu- või tasuvähendus ei ületa 100 % riiklikust keskkonnamaksust või maksutaolisest tasust ja seda võimaldatakse tingimusel, et liikmesriik ja abisaajad või abisaajate ühendused sõlmivad lepingud, millega abisaajad või abisaajate ühendused kohustuvad saavutama keskkonnakaitse eesmärgid, millel on sama mõju nagu siis, kui abisaajad või abisaajate ühendused maksaksid vähemalt 20 % riiklikust maksust või tasust. Need lepingud või kohustused võivad olla seotud muu hulgas energiatarbimise vähendamisega, heitkoguste ja muude saasteainete vähendamisega või muu keskkonnakaitsemeetmega.
- 270. Kõnealused lepingud peavad vastama järgmistele kumulatiivsetele tingimustele:
 - (a) liikmesriik peab läbirääkimisi lepingute sisu üle, määrab kindlaks eesmärgid ja kinnitab eesmärkide saavutamise ajakava;
 - (b) liikmesriik tagab lepingutega võetud kohustuste sõltumatu ja korrapärase järelevalve;
 - (c) lepingud vaadatakse korrapäraselt läbi, pidades silmas tehnoloogilist ja muud arengut, ning nendega nähakse ette tõhusad karistused juhuks, kui kohustusi ei täideta.

4.7.2 *Abi, mida antakse keskkonnakaitse eesmärgil maksude või maksutaoliste tasude vähendamise vormis*

4.7.2.1 Abi põhjendatus

271. Liikmesriigid võivad kaaluda keskkonnakaitse taseme tõstmist maksude või maksutaoliste tasude vähendamise abil. Kui sellise vähendamise eesmärk on ergutada abisaajaid viima ellu projekte või tegevusi, mille tulemusena väheneb saastamine või ressursside kasutamine, hindab komisjon vastavaid meetmeid jaos 4.7.2 esitatud nõuete alusel.

4.7.2.2 Kohaldamisala ja toetatav tegevus

272. Käesolev jagu hõlmab jagude 4.2–4.6 kohaldamisalasse kuuluvate keskkonnasõbralike projektide ja tegevuste jaoks antavat abi maksude või maksutaoliste tasude vähendamise vormis.
273. Kui maksu või tasu vähendamise peamine eesmärk on CO₂-heite vähendamine, kohaldatakse jao 4.7.2 asemel jagu 4.1.

4.7.2.3 Ergutav mõju

274. Lisaks jaos 3.1.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktides 275 ja 276 esitatud nõudeid.
275. Iga abikõlbliku projekti või abisaajate kategooria võrdlusprojekti kohta peab liikmesriik esitama komisjonile hindamiseks jaos 3.2.1.3 (punktis 50) osutatud kvantifitseerimise või samaväärsed andmed, milles võrreldakse võrdlusprojekti või tegevuse kasumlikkust maksu või maksutaolise tasu vähendamise korral ja ilma vähenduseta ning näidatakse, et vähendus stimuleerib keskkonnasõbraliku projekti või tegevuse elluviimist.
276. Enne abitaotluse esitamist alustatud projektidele antaval abil on ergutav mõju, kui on täidetud järgmised kumulatiivsed tingimused:
- (a) meetmega nähakse ette õigus saada abi objektiivsete ja mittediskrimineerivate kriteeriumide alusel ning ilma, et liikmesriik saaks täiendavalt oma kaalutusõigust kasutada;
 - (b) meede on vastu võetud ja jõustunud enne projekti või tegevusega seotud töö alustamist, v.a maksumeetme kava järglaskavade puhul juhul, kui tegevus oli juba hõlmatud eelnevate maksusoodustuste või maksutaoliste tasudega seotud soodustuste vormis antava abi kavadega.

4.7.2.4 Proportsionaalsus

277. Jagu 3.2.1.3 ei kohaldata abi suhtes, mida antakse keskkonnakaitse eesmärgil maksude või maksutaoliste tasude vähendamise vormis.
278. Abi ei tohi ületada maksu või tasu tavamäära või -summat, mida muidu kohaldataks.

279. Kui maksu või maksutaolise tasu vähendamine on seotud investeerimiskuludega, loetakse abi proportsionaalseks tingimusel, et see ei ületa abi osakaalu ega maksimaalseid abisummasid, mis on esitatud jagudes 4.2–4.6. Kui nende jagude kohaselt on nõutav konkurentsipõhine pakkumismenetlus, ei kohaldata seda nõuet maksu või maksutaolise tasu vähenduste suhtes.

280. Kui maksu või maksutaolise tasu vähendamine vähendab korduvaid tegevuskulusid, ei tohi abisumma ületada keskkonnasõbraliku lahenduse tegevuskulude ja vastupidise stsenaariumi kohase vähem keskkonnasõbraliku lahenduse tegevuskulude vahet. Arvesse tuleb võtta ka keskkonnasõbralikumast tegevusest tulenevat võimalikku kulude kokkuhoidu või lisatulu. Kui vastupidise stsenaariumi kohane tegevus või investeering puudub, ei tohi abi ületada asjaomase perioodi tegevuskulude ja tulude (sh mõistlik kasum) vahet ning liikmesriik peab kehtestama tagastamismehhanismi, et tagada enamakstud summade tagasimaksmine.

4.7.2.5 Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine

281. Lisaks jaos 3.2.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktides 282–283 esitatud nõudeid.

282. Riigiabi tuleb põhimõtteliselt anda ühtemoodi kõigile abikõlblikele ettevõtjatele, kes tegutsevad samas majandustegevuse sektoris ja kes on abimeetme eesmärgi silmas pidades samas või sarnases faktilises olukorras.

283. Kui maksu või maksutaolise tasu vähendamine on seotud projektidega, mis kuuluvad jao 4.3.1 kohaldamisalasse, kohaldatakse punkte 161–166; kui tegemist on jao 4.3.2 kohaldamisalasse kuuluvate projektidega, kohaldatakse punkte 184–189.

4.8 Abi elektrivarustuskindluse tagamiseks

4.8.1 Abi põhjendatus

284. Turutõrgete ja regulatiivsete puuduste tõttu ei pruugi hinnasignaalid pakkuda tõhusaid investeerimisstiimuleid ning nende tagajärjeks on näiteks elektriresursside ebapiisav jaotus, võimsus või paindlikkus või vale asukoht. Lisaks tekitavad elektrisektoris tehnoloogilistest arengust ja kliimaprobleemidest tingitud märkimisväärsed muutused uusi väljakutseid elektrivarustuskindluse tagamisel. Kuigi üha integreeritum elektriturg võimaldab tavaliselt vahetada elektrit kogu ELis ja leevendada seeläbi riikide varustuskindluse probleeme, võib esineda olukordi, kus mõnes liikmesriigis või piirkonnas ei pruugi isegi ühendatud turgudel varustuskindlus alati olla tagatud. Seetõttu võivad liikmesriigid kaaluda meetmete võtmist, et tagada teatav elektrivarustuskindluse tase.

4.8.2 Kohaldamisala ja toetatav tegevus

285. Käesolevas jaos on esitatud siseturuga kokkusobivuse eeskirjad elektrivarustuskindluse suurendamisele suunatud abimeetmete puhul. Need hõlmavad reservvõimsuse mehhanisme ja katkestamiskavasid, mille eesmärk on lahendada pika- ja lühiajalisi varustuskindluse probleeme, mis tulenevad turutõrgetest, mis takistavad piisavat investeerimist elektritootmisvõimsusse, salvestamisse või tarbimiskajasse, samuti

võrgureserve, mille eesmärk on lahendada elektri ülekande- ja jaotusvõrkude ebapiisavuse küsimus.

286. Sellised abimeetmed võivad olla kavandatud ka keskkonnakaitse eesmärkide toetamiseks, näiteks saastavamate võimsuste välistamise kaudu või meetmete kaudu, millega keskkonnahoidlikumatele võimsustele antakse valikuprotsessis eelis.

4.8.3 *Abi peab soodustama teatava majandustegevuse arengut*

4.8.3.1 Teatava majandustegevuse arengu soodustamine

287. Abist teatamisel peaksid liikmesriigid määratlema majandustegevuse, mille arengut abi soodustab. Elektrivarustuskindluse suurendamiseks antav abi soodustab otseselt elektrienergia tootmise, salvestamise ja tarbimiskajaga seotud majandustegevuse arengut, sealhulgas uusi investeringuid ning olemasolevate varade tõhusat renoveerimist ja hooldust. Samuti võib see kaudselt toetada laiemat hulka majandustegevusi, mille sisendiks on elekter, sealhulgas soojuse ja transpordi elektrifitseerimist.

4.8.3.2 Ergutav mõju

288. Erandina punktides 25, 26 ja 27 võivad liikmesriigid kavandatud meetme üldise ergutava mõju tõendamiseks tugineda jao 4.8.4.1 kohaselt esitatavatele tõenditele, kuna turutõrgete üldise olemuse tõttu võib tekkida vajadus stimuleerida täiendavat elektrivarustuskindlust. Varustuskindluse meetme vajalikkuse tõendamiseks, analüüsimiseks ja kvantifitseerimiseks vajalik hindamine võimaldab võrrelda varustuskindluse olukorda meetme rakendamise korral ja vastupidise stsenaariumi korral, kus meetet ei rakendata.
289. Kohaldatakse ergutavat mõju käsitlevaid eeskirju, mis on esitatud punktides 28, 29, 30 ja 31.

4.8.4 *Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine*

4.8.4.1 Vajalikkus

290. Jagu 3.2.1.1 elektrivarustuskindluse meetmete suhtes ei kohaldata.
291. Elektrivarustuskindluse probleemi olemust ja põhjuseid ning neist tulenevat vajadust anda elektrivarustuskindluse tagamiseks riigiabi tuleb nõuetekohaselt analüüsida ja kvantifitseerida; sealhulgas tuleb kirjeldada, millal ja kus probleem eeldatavasti tekib, võttes arvesse määruse (EL) 2019/943 artiklis 25 määratletud varustuskindluse normi. Kirjeldada tuleks kvantifitseerimisel kasutatud mõõtühikut ja esitada arvutamise meetod ning lisada viide võimalikele valdkondlikes õigusaktides sätestatud asjakohastele nõuetele.
292. Asjakohasel juhul peaks elektrivarustuskindluse probleemi määratlus olema kooskõlas Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustiku viimase kättesaadava elektri analüüsiga, mis on tehtud kooskõlas energia siseturgu käsitlevate õigusaktidega, täpsemalt:

- (a) ressursside piisavusega seotud meetmete puhul määruse (EL) 2019/943 artiklis 23 osutatud Euroopa ressursside piisavuse hinnanguga;
 - (b) struktuursele ülekoormusele suunatud meetmete puhul määruse (EL) 2019/943 artikli 14 lõikes 2 osutatud aruandega struktuurse ülekandevõime piiratuse ja muu olulise füüsilise ülekandevõime piiratuse kohta pakkumispiirkondades ja nende vahel.
293. Samuti võivad liikmesriigid varustuskindluse meetmete vajalikkuse tõendamiseks tugineda riiklikele ressursside piisavuse hinnangutele määruse (EL) 2019/943 artiklis 24 lubatud ulatuses.
294. Lähiaja elektrikriiside ohuga seotud meetmed tuleks kindlaks määrata määruse (EL) 2019/941¹⁰⁷ artikliga 11 ette nähtud riiklikus ohuvalmiduskavas.
295. Liikmesriigid, kes kavandavad mitut elektrivarustuskindluse meetet, peavad selgelt välja tooma, milline on nende meetmete vastastikune mõju varustuskindluse normi täitmisel (kuid mitte selle ületamisel).
296. Kindlaks tuleb määrata regulatiivsed puudused või turutõrked, mis sekkumise puudumisel takistavad elektrivarustuskindluse (ja asjakohasel juhul keskkonnakaitse) piisava taseme saavutamist.
297. Samuti tuleb loetleda olemasolevad meetmed, mis on juba suunatud tuvastatud turutõrgetele.
298. Liikmesriigid peavad selgelt esitama põhjused, miks turg ilma riigiabita elektrivarustuskindlust eeldatavalt ei taga, võttes arvesse käimasolevat ja kavandatavat turu ja tehnoloogia arendamist.
299. Komisjon võtab hindamisel arvesse järgmisi elemente, mille liikmesriik peab esitama:
- (a) muutliku tootmise, sealhulgas naabersüsteemidel põhineva tootmise mõju hindamine;
 - (b) tarbijate osalemise mõju hindamine, sealhulgas nõudluse juhtimise soodustamise meetmete kirjeldus;
 - (c) võrkudevaheliste ühenduste ja suurte ülekandevõrkude taristu tegeliku või võimaliku olemasolu hindamine, sealhulgas käimasolevate ja kavandatavate projektide kirjeldus;
 - (d) muude selliste elementide hindamine, mis võivad põhjustada või süvendada elektrivarustuskindluse probleemi, nagu hulgihindade ülempiirid või muud regulatiivsed puudused või turutõrked. Kui see on määruse (EL) 2019/943 kohaselt nõutav, tuleb enne abi andmist saada komisjoni arvamus kõnealuse

¹⁰⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/941, mis käsitleb ohuvalmidust elektrisektoris (ohuvalmiduse määrus) (ELT L 158, 14.6.2019, lk 1).

määruse artikli 20 lõikes 3 osutatud rakenduskava kohta. Rakenduskava ja arvamust võetakse arvesse abi vajalikkuse hindamisel.

4.8.4.2 Asjakohasus

300. Jagu 3.2.1.2 elektrivarustuskindluse meetmete suhtes ei kohaldata.
301. Liikmesriigid peaksid eelkõige kaaluma alternatiivseid viise elektrivarustuskindluse saavutamiseks, eelkõige elektrituru tõhusamat korraldust, mis võiks leevendada elektrivarustuskindlust kahjustavaid turutõrkeid. Näiteks elektrisüsteemi tasakaaluarvelduse toimimise parandamine, muutliku tootmise parem integreerimine, tarbimiskaja ja salvestamise stimuleerimine ja integreerimine, tõhusate hinnasignaalide võimaldamine, piiriülese kaubanduse tõkete kõrvaldamine ning taristu, sealhulgas võrkudevaheliste ühenduste parandamine. Abi võib pidada asjakohaseks varustuskindluse tagamise meetmeks, kui hoolimata turukorralduse asjakohasest parandamisest ja võrguvaradesse tehtavatest investeeringutest, olenemata sellest, kas neid juba rakendatakse või kavandatakse, jääb energiavarustuskindluse probleem püsima.

4.8.4.3 Abikõlblikkus

302. Abimeede peaks olema avatud kõigile abisaajatele või projektidele, kes/mis on tehniliselt võimelised tõhusalt kaasa aitama varustuskindluse eesmärgi saavutamisele. See hõlmab tootmist, salvestamist ja tarbimiskaja ning seda liiki võimsuse väikeste ühikute koondamist suuremateks plokkideks.
303. Varustuskindluse meetmetes osalemise piiranguid, mille eesmärk on tagada, et need meetmed ei kahjusta keskkonnakaitset, loetakse asjakohasteks (vt punktid 325 ja 326).
304. Liikmesriike julgustatakse võtma oma varustuskindluse meetmetes kasutusele täiendavaid kriteeriume või elemente, et edendada keskkonnasõbralikuma tehnoloogia kasutamist (või vähendada saastava tehnoloogia osalemist), mis on vajalik liidu keskkonnakaitse-eesmärkide saavutamise toetamiseks. Sellised täiendavad kriteeriumid või elemendid peavad olema objektiivsed, läbipaistvad ja mittediskrimineerivad ning seotud selgelt määratletud keskkonnakaitse-eesmärkidega ega tohi põhjustada abisaajate ülerahastamist.
305. Kui see on tehniliselt teostatav, peavad elektrivarustuskindluse meetmed olema avatud teises liikmesriigis asuvatele võimsuse pakkujatele otseseks piiriüleseks osalemiseks. Liikmesriigid peavad tagama, et välismaisel võimsusel, mis suudab pakkuda omamaisega võrdväärset tehnilist taset, on võimalus osaleda kodumaise võimsusega samas konkurentsipõhises menetluses. Liikmesriigid võivad nõuda, et välismaine võimsus asuks liikmesriigis, millel on vahetu võrguühendus selle liikmesriigiga, kes meedet kohaldab. Samuti tuleb järgida määruse (EL) 2019/943 artiklis 26 sätestatud asjakohaseid eeskirju.

4.8.4.4 Avalik konsultatsioon

306. Enne abist teatamist peavad liikmesriigid, välja arvatud nõuetekohaselt põhjendatud erandjuhtudel, viima läbi avaliku konsultatsiooni meetmete üle, millest tuleb käesoleva jao kohaselt teatada. Konsulteerimiskohustust ei kohaldata juba heakskiidetud meetmete

muudatuste suhtes, mis ei muuda vastavate meetmete kohaldamisala ega abikõlblikkust, ega punktis 307 osutatud juhtudel. Selleks et teha kindlaks, kas meede on käesolevate suuniste kriteeriume arvesse võttes põhjendatud, tuleb avalik konsultatsioon viia läbi järgmiselt:

- a) meetmete puhul, mille kohaselt antav hinnanguline keskmine aastane abisumma on ≥ 100 miljonit eurot aastas, peab avalik konsultatsioon kestma vähemalt 8 nädalat ja hõlmama järgmist:
 - (i) abikõlblikkus;
 - (ii) konkurentsipõhiste pakkumismenetluste kavandatud kasutamine ja ulatus ning võimalikud kavandatavad erandid;
 - (iii) abi eraldamise protsessi põhiparameetrid,¹⁰⁸ sealhulgas eri liiki abisaajate vahelise konkurentsi võimaldamiseks¹⁰⁹;
 - (iv) kui konkurentsipõhist pakkumismenetlust ei kasutata, siis abi proportsionaalsuse tõendamiseks kasutatud kvantifitseerimise aluseks olevad eeldused ja andmed, sealhulgas kulud, tulud, käitamise eeldused ja eluiga ning kapitali kaalutud keskmine hind, ning
 - (v) kui toetatakse uusi investeeringuid maagaasipõhisesse tootmisse, siis kavandatud kaitsemeetmed, millega tagatakse kooskõla liidu kliimaeesmärkidega;
- b) meetmete puhul, mille kohaselt antav hinnanguline keskmine aastane abisumma on < 100 miljonit eurot aastas, peab avalik konsultatsioon kestma vähemalt 4 nädalat ja hõlmama järgmist:
 - (i) abikõlblikkus;
 - (ii) konkurentsipõhiste pakkumismenetluste kavandatud kasutamine ja ulatus ning võimalikud kavandatavad erandid ning
 - (iii) kui toetatakse uusi investeeringuid maagaasipõhisesse tootmisse, siis kavandatud kaitsemeetmed, millega tagatakse kooskõla liidu kliimaeesmärkidega.

307. Punkti 306 alapunkti b alla kuuluvate meetmete puhul ei ole avalik konsultatsioon nõutav, kui kasutatakse konkurentsipõhiseid pakkumismenetlusi ja meetmega ei toetata investeeringuid fossiilkütustel põhinevasse energiatootmisse.

308. Konsultatsiooniküsimustikud tuleb avaldada avalikul veebisaidil. Liikmesriigid peavad avaldama konsultatsiooni kohta ülevaate, milles võetakse kokku saadud

¹⁰⁸ Näiteks konkurentsipõhise menetluse ja tarneperioodi vaheline aeg, pakkumise eeskirjad, hinnakujunduseeskirjad.

¹⁰⁹ Näiteks erinevad lepingute kestused, erinevad meetodid eri tehnoloogiliste lahenduste abil saadava abikõlbliku võimsuse/toodangu arvutamiseks, erinevad meetodid toetuste arvutamiseks või maksmiseks.

vastused ja analüüsitakse neid. See peaks sisaldama selgitust selle kohta, kuidas kavandatud meetme kohaldamisala/abikõlblikkuse kaudu minimeeritakse võimalikku mõju konkurentsile. Käesoleva jao kohaselt abimeetmest teatamisel peavad liikmesriigid lisama lingi oma ülevaatele konsultatsiooni kohta.

309. Nõuetekohaselt põhjendatud erandjuhtudel võib komisjon võtta arvesse alternatiivseid konsulteerimismeetodeid, tingimusel et abi (jätkuval) rakendamisel arvestatakse huvitatud isikute seisukohti. Sellistel juhtudel võib osutuda vajalikuks kombineerida konsulteerimine parandusmeetmete võtmisega, et minimeerida meetme võimalikku moonutavat mõju.

4.8.4.5 Proportsionaalsus

310. Lisaks punktides 48, 49 ja 50 kirjeldatud tingimustele kohaldatakse punktides 311, 312, 313 ja 314 esitatud tingimusi.
311. Abi andmise ja projektide elluviimise tähtaja vaheline ajavahemik peaks võimaldama tõhusat konkurentsi erinevate abikõlblike projektide vahel.
312. Erandid nõudest eraldada abi ja määrata abi suurus kindlaks konkurentsipõhise pakkumismenetluse kaudu võivad olla põhjendatud üksnes juhul, kui esitatakse tõendid, sealhulgas võimalikud avaliku konsultatsiooni käigus kogutud tõendid, mis näitavad, et pakkumismenetluses osalejate arv on konkurentsi tagamiseks tõenäoliselt ebapiisav.
313. Kui üksikabi antakse ilma konkurentsipõhise pakkumismenetluseta, peavad liikmesriigid põhjendama kavandatavaid abimäärasid, võttes aluseks konkreetse abi saava projekti individuaalsed äriplaanid, sealhulgas kõik punktides 50 ja 51 loetletud elemendid.
314. Liikmesriigid võivad kasutada ka konkurentsipõhiseid sertifikaatide kavasad/tarnija kohustuse kavasad, tingimusel et:
- (a) kava raames on nõudlus väiksem kui potentsiaalne pakkumine ning
 - (b) väljaostu- või trahvihinna, mida kohaldatakse tarnija/tarnija suhtes, kes ei ole ostnud nõutavat arvu sertifikaate (s.t hinna, mis moodustab toetuse eest makstava maksimumi), kehtestatakse saamata jäänud energia hinna alusel.

4.8.5 Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatult negatiivse mõju vältimine ning tasakaalustamine

315. Jagu 3.2.2 elektrivarustuskindluse meetmete suhtes ei kohaldata.
316. Sageli on varustuskindluse meetmete eesmärklua tõhusaid stiimuleid piisavateks koguinvesteeringuteks kogu süsteemis, et saavutada varustuskindluse sihttase, ning seetõttu ei ole need meetmed alati seotud iga abisaaja konkreetsete kindlaksmääratavate investeeringutega.
317. Abi kavandamisel tuleb seada eesmärk tagada turgude tõhus toimimine ning säilitada tõhusad tegevusstiimulid ja hinnasignaalid.

318. Stimuleerida ei või sellise energia tootmist, mis tõrjuks kõrvale vähem saastavad energialiigid.
319. Punktide 317 ja 318 nõuded on üldjuhul täidetud siis, kui meetme raames makstakse pigem võimsuse eest (eurot megavati (MW) kohta) kui elektritoodangu eest (eurot MWh kohta). MWh kohta maksmise korral tuleb täiendavalt tähelepanu pöörata sellele, et välditakse kahjulikku mõju turule ja vähem saastavate tootmisallikate ümberpaiknemist.
320. Varustuskindluse meetmed peavad vastama määruse (EL) 2019/943 artiklis 22 sätestatud asjakohastele ülesehituse põhimõtetele¹¹⁰.
321. Strateegiliste reservide ja muude meetmete korral, mille puhul võimsust hoitakse väljaspool turgu, kohaldatakse turuhindade kujunemise moonutamise vältimiseks järgmisi täiendavaid kumulatiivseid nõudeid:
- (a) meetme ressursse jaotatakse ainult juhul, kui põhivõrguettevõtjad ammendavad tõenäoliselt oma pakkumise ja nõudluse tasakaalustamiseks vajalikud tasakaalustamisressursid¹¹¹;
 - (b) tasakaaluarveldusperioodidel, mil meetme ressursse edastatakse, tehakse arveldused seoses turul esineva tasakaalustamatusega vähemalt saamata jäänud energia hinna¹¹² alusel või päevasisesest tehnilisest piirhinnast¹¹³ kõrgema hinna alusel, olenevalt sellest, kumb on kõrgem;
 - (c) edastamise järel suunatakse meetme väljundvõimsus tasakaaluhalduritele tasakaaluarveldusmehhanismi kaudu;
 - (d) meetme ressursse hoitakse vähemalt lepinguperioodi vältel väljaspool turgu.
322. Reservvõimsuse mehhanismide puhul peavad liikmesriigid tagama, et võimsuskohustusi saab tunnustatud võimsusepakkujate vahel üle kanda.
323. Elektrivarustuskindluse meetmed ei tohiks:
- (a) tekitada põhjendamatuid turumoonutusi ega piirata piirkonnaülest kauplemist;
 - (b) vähendada stiimuleid investeerida ülekandevõimsusse, näiteks olemasolevate või uute võrkudevaheliste ühenduste puhul võimsusjaotustulu vähendamise kaudu;
 - (c) kahjustada turgude, sealhulgas päevasiseste ja tasakaalustavate turgude liitmist;

¹¹⁰ Määruses (EL) 2019/941 osutatud ohuvalmiduskavas sisalduvate meetmete puhul vt ka kõnealuse määruse artikli 16 lõige 1.

¹¹¹ See nõue ei piira ressursside aktiveerimist enne nende tegelikku edastamist, et järgida ressursside käivitumispäringuid ja käitamisenõudeid. Aktiveerimise ajal ei suunata strateegilise reservi väljundvõimsust tasakaalurühmadele hulgimüügiturgude kaudu ning see ei tohi muuta nende tasakaalustamatust.

¹¹² Mis määratakse kindlaks vastavalt määruse (EL) 2019/943 artiklile 11.

¹¹³ Nagu on osutatud määruse (EL) 2019/943 artikli 10 lõikes 1.

(d) kahjustada meetmele eelnenud investeerimisotsuseid võimsuse kohta.

324. Selleks et vältida tarbimiskaja stiimulite kahjustamist ja selliste turutõrgete süvendamist, mis tingivad vajaduse varustuskindluse meetmete järele, ning tagada, et varustuskindlusega seotud sekkumise ulatus oleks võimalikult väike, peaksid varustuskindluse meetme kulud kandma turuosalised, kellest meetme vajalikkus tuleneb. Seda on võimalik saavutada näiteks varustuskindluse meetme kulude jaotamisega elektritarbijatele elektri tippnõudluse ajal.
325. Komisjon leiab, et teatavatel abimeetmetel on konkurentsile ja kaubandusele negatiivne mõju, mis tõenäoliselt jääb korvamata. Eelkõige võivad teatavad abimeetmed süvendada turutõrkeid, kuna need tekitavad ebatõhusust, mis kahjustab tarbijaid ja sotsiaalset heaolu. Näiteks meetmed (sealhulgas võrgureservid ja katkestamiskavad), mille puhul ei peeta kinni (EL) 2019/943 artiklis 22 sätestatud reservvõimsuse mehhanismide suhtes kohaldatavast heite piirmäärast ja mis võivad stimuleerida uusi investeeringuid energiasse, mis põhineb kõige saastavamatel fossiilkütustel, nagu kivisüsi, diislikütus, pruunsüsi, nafta, turvas ja põlevkivi, suurendavad negatiivseid keskkonnaga seotud välismõjusid turul.
326. Meetmed, mis stimuleerivad uusi investeeringuid maagaasil põhinevasse energiatootmisse, võivad toetada elektrivarustuskindlust, kuid võrreldes alternatiivsete investeeringutega mittesaastavatesse tehnoloogilistesse lahendustesse võivad need pikemas perspektiivis süvendada negatiivseid keskkonnaga seotud välismõjusid. Selleks et komisjon saaks veenduda, et positiivne mõju võib tasakaalustada selliste meetmete negatiivset mõju, peaksid liikmesriigid selgitama, kuidas nad tagavad, et need investeeringud aitavad kaasa liidu 2030. aasta kliimaeesmärgi ja 2050. aastaks seatud kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamisele. Eelkõige peaksid liikmesriigid selgitama, kuidas välditakse gaasil põhineva energiatootmise tehnoloogilist kinnistumist. Näiteks võib see tähendada abisaaja siduvaid kohustusi rakendada CO₂-heite vähendamise tehnoloogiat, nagu CO₂ kogumine ja säilitamine või CO₂ kogumine ja kasutamine, või asendada maagaas taastuvatest energiaallikatest toodetud gaasiga või vähese CO₂-heitega gaasiga või sulgeda rajatis tähtajaks, mis on kooskõlas liidu kliimaeesmärkidega.
327. Üksikabimeetmete või kavade puhul, millest saab kasu vaid eriti väike arv abisaajaid või turgu valitsev abisaaja, peaksid liikmesriigid lisaks tõendama, et kavandatav abimeede ei suurenda turuvõimu.

4.9 Abi energiataristule

4.9.1 Abi põhjendatus

328. Liidu kliimaeesmärkide saavutamine eeldab märkimisväärsed investeeringuid ja energiataristu ajakohastamist. Nüüdisaegne energiataristu on ülioluline integreeritud energiaturu jaoks, mis täidab kliimaeesmärke ja tagab samal ajal liidus varustuskindluse. Piisav energiataristu on tõhusa energiaturu vajalik osa. Energiataristu täiustamine edendab süsteemi stabiilsust, ressursside piisavust, eri energiaallikate integreerimist ja energiavarustust vähearenenud võrkudes.

329. Kui turuosalised ei suuda vajalikku taristut pakkuda, võib vajalik olla riigiabi, et kõrvaldada turutõrked ning tagada liidu märkimisväärsede taristuvajaduste täitmine. Üks turutõrge, mis võib tekkida energiataristu valdkonnas, on seotud kooskõlastusprobleemidega. Projekti arendamist või selle tulemuslikku kavandamist võivad takistada investorite lahknevad huvid, ebakindlus koostöö tulemustes ja võrguefekt. Samal ajal võib energiataristu tekitada märkimisväärsed positiivseid välismõjusid, mille puhul taristu kulud ja tulud võivad jaguneda eri turuosaliste ja liikmesriikide vahel asümmeetriliselt. Seepärast leiab komisjon, et energiataristule antav abi võib olla siseturule kasulik, sest aitab kõrvaldada turutõrkeid. See kehtib eelkõige piiriülese mõjuga taristuprojektide puhul, nagu ühishuviprojektid määruse (EL) nr 347/2013 artiklis 4 osutatud tähenduses.

4.9.2 Kohaldamisala

330. Käesolevat jagu kohaldatakse jao 2.4 punkti 18 alapunktis (35) määratletud energiataristu ehitamiseks või ajakohastamiseks antava toetuse suhtes. Välja arvatud juhul, kui riigiabi kontrolli projekti suhtes ei kohaldata (vt punkt 331), hindab komisjon projekti käesolevas jaos kirjeldatud viisil.
331. Riigiabi eeskirju ei kohaldata seadusliku monopoli raames energiataristusse tehtavate investeeringute suhtes. Energiasektoris on see eriti oluline nende liikmesriikide puhul, kus teatavate taristute ehitamine ja käitamine on seadusega reserveeritud üksnes põhivõrguettevõtjatele või jaotusvõrguettevõtjatele.
332. Komisjon leiab, et seaduslik monopol, mis välistab konkurentsimoonutused, eksisteerib juhul, kui on täidetud järgmised kumulatiivsed tingimused:
- (a) taristu ehitamise ja käitamise suhtes kehtib seaduslik monopol, mis on kehtestatud kooskõlas liidu õigusega; nii on see juhul, kui põhivõrguettevõtja/jaotusvõrguettevõtja on õiguslikult ainus üksus, kellel on õigus teha teatavat liiki investeeringuid, ja ükski teine üksus ei saa alternatiivset võrku käitada¹¹⁴;
 - (b) seaduslik monopol ei välista konkurentsi mitte üksnes turul, vaid ka turu loomiseks, sest see välistab võimaliku konkurendi võimaluse muutuda kõnealuse teenuse ainupakkujaks;
 - (c) teenus ei konkureeri teiste teenustega;
 - (d) kui energiataristu käitaja tegutseb ka mõnel teisel (geograafilisel või kauba-) turul, mis on konkrentsile avatud, on ristsubsideerimine välistatud; see eeldab, et kasutatakse eraldi arvestust, kulud ja tulud on korrektselt eraldatud ning seadusliku monopolina toimivale teenusele antud avalikke vahendeid ei või

¹¹⁴ Seaduslik monopol eksisteerib siis, kui teatav teenus on kindlaksmääratud geograafilises piirkonnas (ka ühe liikmesriigi piires) seadusega või regulatiivsete meetmetega reserveeritud ainuõiguslikule teenuseosutajale ja kõikidel teistel ettevõtjatel on selgelt keelatud sellist teenust osutada (isegi mitte selleks, et rahuldada teatavate kliendirühmade võimalikku jääknõudlust). Üksnes tõsiasi, et avaliku teenuse osutamine on usaldatud konkreetsele ettevõtjale, ei tähenda siiski, et sellisel ettevõtjal on seaduslik monopol.

kasutada muuks tegevuseks. Elektri- ja gaasitaristu puhul on see nõue suure tõenäosusega täidetud, sest nii Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/72/EÜ kui ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/73/EÜ artikli 31 kohaselt peavad vertikaalselt integreeritud üksused pidama oma iga tegevuse kohta eraldi arvestust.

333. Samuti leiab komisjon, et investeringute puhul ei ole tegemist riigiabiga, kui energiataristut käitatakse loomuliku monopoli alusel, mis loetakse eksisteerivat juhul, kui on täidetud järgmised kumulatiivsed tingimused:
- (a) taristule ei osutata otsest konkurentsi, mis on nii juhul, kui energiataristut ei saa majanduslikult korrata ja seega ei osale ükski muu ettevõtja peale põhivõrguettevõtja/jaotusvõrguettevõtja;
 - (b) võrgutaristu alternatiivne rahastamine, mis lisandub võrgu rahastamisele, on asjaomases sektoris ja asjaomases liikmesriigis ebaolulise suurusega;
 - (c) taristu ei ole kavandatud konkreetse ettevõtja või sektori valikuliseks soosimiseks, vaid toob kasu ühiskonnale tervikuna, mis gaasi- ja elektritaristu puhul tavaliselt on nii.
334. Liikmesriigid peavad samuti tagama, et energiavõrgutaristu ehitamiseks ette nähtud rahalisi vahendeid ei saa kasutada muu majandustegevuse, sealhulgas taristu käitamise ristsubsideerimiseks või kaudseks subsideerimiseks. Elektri- ja gaasitaristu kohta vt punkti 332 alapunkt (d).

4.9.3 Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine

4.9.3.1 Vajalikkus ja asjakohasus

335. Jagusid 3.2.1.1 ja 3.2.1.2 energiataristu toetamise suhtes ei kohaldata.
336. Energiataristut rahastatakse tavaliselt kasutajatariifidest. Paljude taristukategooriate puhul tuleb neid tariife reguleerida, et tagada investeringute vajalik tase ja säilitada samal ajal kasutajate õigused.
337. Riigiabi andmine on üks viis sellistest turutõrgetest ülesaamiseks, mida ei saa kõrvaldada kohustuslike kasutajatariifide abil. Seetõttu kohaldatakse riigiabi vajaduse tõendamisel järgmisi põhimõtteid:
- (a) komisjon leiab, et määruse (EL) nr 347/2013 artiklis 4 määratletud ühishuviprojektide puhul, mille suhtes energia siseturgu käsitlevad õigusaktid on täiel määral kohaldatavad, on kooskõlastusprobleemidega seotud turutõrked sellised, et rahastamine tariifide abil ei pruugi olla piisav ja riigiabi võib anda;
 - (b) ühishuviprojektide puhul, mille suhtes on energia siseturgu reguleerivates õigusaktides tehtud täielikult või osaliselt erand, ja muude taristukategooriate puhul hindab komisjon riigiabi vajadust igal üksikjuhul eraldi. Hindamisel võtab komisjon arvesse järgmisi asjaolusid: i) mil määral põhjustab turutõrge vajaliku taristu optimaalsest väiksema pakkumise; ii) mil määral on kolmandatel isikutel

taristule juurdepääs ja kohaldatakse tariifide reguleerimist ning iii) mil määral aitab projekt kaasa liidu energiavarustuskindlusele.

4.9.3.2 Abi proportsionaalsus

338. Proportsionaalsust hinnatakse rahastamispuudujäägi põhimõtte alusel, nagu on kirjeldatud punktides 47, 50 ja 51. Taristule antava abi puhul, nagu on selgitatud punktis 51, eeldatakse, et vastupidine stsenaarium tähendab olukorda, kus projekti ellu ei viida. Tagastamismehhanismide kasutuselevõtmine on vajalik juhul, kui esineb märkimisväärne juhusliku kasumi oht, nt kui abi on lubatud ülemmäära lähedal; samal ajal tuleb säilitada abisaajate stiimulid kulude minimeerimiseks ja äritegevuse tõhusamaks arendamiseks.

4.9.4 Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine ning tasakaalustamine

339. Jagu 3.2.2 energiataristu suhtes ei kohaldata. Analüüsides energiataristule antava riigiabi mõju konkurentsile, on komisjoni lähenemisviis järgmine.
- (a) Pidades silmas energia siseturgu reguleerivates õigusaktides praegu konkurentsi tugevdamiseks kehtivaid nõudeid, leiab komisjon üldjuhul, et abi, mida antakse energiataristule, mille suhtes täiel määral kohaldatakse siseturgu reguleerivaid õigusakte, ei avalda ebasoovitavat moonutavat mõju.
 - (b) Taristuprojektide puhul, mille suhtes on energia siseturgu reguleerivates õigusaktides tehtud täielikult või osaliselt erand, hindab komisjon võimalikke konkurentsimoонutusid igal üksikjuhul eraldi, võttes eelkõige arvesse kolmandate isikute juurdepääsu abi saavale taristule, juurdepääsu alternatiivsele taristule, erasektori investeeringute väljatõrjumist ja abisaaja või abisaajate konkurentsipositsiooni. Taristu puhul, mille suhtes energia siseturgu reguleerivaid õigusakte ei kohaldata, peetakse konkurentsile avalduvat negatiivset moonutavat mõju eriti tõsiseks.
 - (c) Lisaks eespool kirjeldatud lähenemisviisile leiab komisjon, et maagaasitaristusse tehtavate investeeringute puhul kaalub positiivne mõju konkurentsile selgelt üles selle negatiivse mõju konkurentsile, kui tulenev taristu sobib kasutamiseks vesiniku ja taastuvatest energiaallikatest toodetud gaasidega või mittebioloogilist päritolu kütustega. Kui see nii ei ole, peab asjaomane liikmesriik konkurentsile avalduva negatiivse mõju korvamisega seoses tõendama järgmist: i) miks ei ole võimalik projekti kavandada nii, et see sobiks kasutamiseks vesiniku ja taastuvatest energiaallikatest toodetud gaasidega või mittebioloogilist päritolu kütustega; ii) miks projekt ei tekita maagaasi kasutamise seotuse efekti ning iii) kuidas investeering aitab kaasa liidu 2030. aasta kliimaeesmärgi ja 2050. aastaks seatud kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamisele.

4.10 Abi kaugkütteks või -jahutuseks

4.10.1 Abi põhjendatus

340. Kaugkütte- ja kaugjahutussüsteemide ehitamine või ajakohastamine võib anda positiivse panuse keskkonnakaitse toetust saava süsteemi energiatõhususe ja

jätkusuutlikkuse suurendamise kaudu. Samas võivad keskkonnaga seotud välismõjud, mida seostatakse kaugkütte ja -jahutuse kasutamisega, põhjustada ebatõhusat alainvesteeringut kaugkütte- ja -jahutussüsteemide ehitamisse ja ajakohastamisse. Riigiabi võib aidata seda turutõrget kõrvaldada tõhusate lisainvesteeringute käivitamise kaudu.

4.10.2 Kohaldamisala ja toetatav tegevus

341. Käesolevat jagu kohaldatakse energiatõhusate kaugkütte- ja kaugjahutussüsteemide ehitamise või ajakohastamise toetamise suhtes. Toetatavad investeeringud võivad olla seotud kütte või jahutuse tootmis- ja salvestusrajatistega või jaotusvõrguga või mõlemaga.
342. Sellised abimeetmed hõlmavad tavaliselt tootmisüksuse ehitamist või ajakohastamist, et kasutada taastuvenergiat, heitsoojust või tõhusat koostootmist, sealhulgas soojuse salvestamise lahendusi, või jaotusvõrgu ajakohastamist, et vähendada kadusid ja suurendada tõhusust, sealhulgas arukate ja digitaalsete lahenduste abil.
343. Kui liikmesriik investeerib kaugkütte- ja kaugjahutussüsteemi ajakohastamisse energiatõhususe standardit täitmata, peab ta võtma kohustuse alustada tööd selle standardi saavutamiseks kolme aasta jooksul pärast ajakohastamist.

4.10.3 Vajalikkus ja asjakohasus

344. Jagusid 3.2.1.1 ja 3.2.1.2. kaugküttele või -jahutusele antava abi suhtes ei kohaldata. Komisjon leiab, et riigiabi võib aidata kaasa turutõrgete kõrvaldamisele, käivitades energiatõhusate kaugkütte- ja kaugjahutussüsteemide loomiseks vajalikud investeeringud. Lisaks võib riigiabi energiatõhusatele kaugkütte- ja kaugjahutussüsteemidele, mis kasutavad sisendkütusena jäätmeid, sealhulgas heitsoojust, anda positiivse panuse keskkonnakaitse, tingimusel et hoita kõrvale jäätmehierarhia põhimõttest¹¹⁵.

4.10.4 Abimeetme proportsionaalsus

345. Proportsionaalsust hinnatakse rahastamispuudujäägi põhimõtte alusel, nagu on kirjeldatud punktides 47, 50 ja 51.
346. Jaotusvõrkude ehitamise ja ajakohastamise puhul, nagu on kirjeldatud punktis 51, tähendab vastupidine stsenaarium olukorda, kus projekti ellu ei viida.

4.10.5 Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine ning tasakaalustamine

347. Jagu 3.2.2 ei kohaldata kaugkütteks või -jahutuseks antava abi suhtes. Komisjon leiab, et kõige saastavamatel fossiilkütustel, nagu kivisüsi, pruunsüsi, nafta ja diislikütus,

¹¹⁵ Jäätmehierarhia on järgmine: a) vältimine, b) korduskasutamiseks ettevalmistamine, c) ringlussevõtt, d) muu taaskasutamine, näiteks energia taaskasutamine, ning e) kõrvaldamine. Vt direktiivi 2008/98/EÜ artikli 4 punkt 1.

põhinevate kaugkütte- ja jahutussüsteemide ajakohastamisel või ehitamisel on konkurentsile ja kaubandusele negatiivsed tagajärjed, mida tõenäoliselt ei korvata, välja arvatud juhul, kui on täidetud järgmised kumulatiivsed tingimused:

- (a) toetus piirdub jaotusvõrgu ajakohastamisega;
- (b) jaotusvõrk sobib või muutub sobivaks taastuvatest energiaallikatest toodetud soojuse või jahutuse transportimiseks;
- (c) investeeringu tulemusel ei suurene fossiilkütustepõhine energiatootmine (nt täiendavate klientide ühendamisel);
- (d) on olemas kõige saastavamate fossiilkütuste kasutamisest loobumise selge ajakava ja siduvad kohustused, mis on kooskõlas liidu 2030. aasta kliimaeesmärgiga ja 2050. aastaks seatud kliimanetraalsuse eesmärgiga.

348. Mis puudutab kaugkütterajatiste ehitamist või ajakohastamist, siis meetmed, mis stimuleerivad uusi investeeringuid maagaasil põhinevasse energiasse, võivad lühiajaliselt vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid, kuid alternatiivsete investeeringutega võrreldes võivad need pikemas perspektiivis süvendada negatiivseid keskkonnaga seotud välismõjusid. Selleks et maagaasi tehtavat investeeringut saaks pidada positiivse keskkonnamõjuga investeeringuks, peab liikmesriik selgitama, kuidas tagatakse, et investeering aitab kaasa liidu 2030. aasta kliimaeesmärgi ja 2050. aastaks seatud kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamisele, ning eelkõige seda, kuidas välditakse gaasikütel töötavate energiatootmiseseadmete või tootmiseseadmete tehnoloogilist kinnistumist. Näiteks võib see hõlmata abisaaja siduvaid kohustusi rakendada CO₂ kogumise ja säilitamise või CO₂ kogumise ja kasutamise tehnoloogiat, või asendada maagaas taastuvatest energiaallikatest toodetud gaasiga või vähese CO₂-heitel gaasiga või sulgeda rajatis tähtajaks, mis on kooskõlas liidu kliimaeesmärkidega.

349. Kui komisjon analüüsib kaugkütte- ja kaugjahutussüsteemidele antava riigiabi mõju konkurentsile ning kõrvutab seda toetatava majandustegevusega, viib ta läbi juhtumipõhise hindamise ning võrdleb projektist energiatõhususe ja jätkusuutlikkuse seisukohast saadavat kasu negatiivse mõjuga konkurentsile ja eelkõige võimaliku negatiivse mõjuga alternatiivsetele tehnoloogiaharudele või kütte- ja jahutusteenuste ja -võrkude pakkujatele.

4.11 Abi, mida antakse energia suurtarbijatele elektrimaksude vähendamise vormis

4.11.1 Abi põhjendatus

350. Liidu majanduse ümberkujundamist kooskõlas rohelise kokkuleppe teatisega rahastatakse osaliselt elektritarbimise maksudest. Rohelise kokkuleppe elluviimiseks peavad liikmesriigid kehtestama ambitsioonika CO₂-heite vähendamise poliitika, et vähendada 2030. aastaks märkimisväärselt liidu kasvuhoonegaaside heidet ja saavutada 2050. aastaks kliimanetraalsus. Sellega seoses on tõenäoline, et liikmesriigid jätkavad sellise poliitika rahastamist maksude kaudu ja on võimalik, et need maksud suurenevad.

351. Teatavate majandussektorite jaoks, mis on eriti avatud rahvusvahelisele kaubandusele ja sõltuvad väärtuse loomisest suurel määral elektrienergiast, võib selliste maksude

täiemahulise tasumise kohustus tekitada märkimisväärse lisakoormuse. See koormus võib suurendada riski, et nende sektorite tegevus viiakse väljapoole Euroopa Liitu piirkondadesse, kus keskkonnateemad puuduvad või keskkonnaeesmärgid on vähem ambitsioonikad. Lisaks suurendavad sellised maksud elektrikulusid võrreldes otseheite kuludega ning võivad seega pärssida tootmisprotsesside elektrifitseerimist, mis on liidu majanduse CO₂-heite edukal vähendamisel keskse tähtsusega. Nende riskide leevendamiseks võivad liikmesriigid võimaldada asjaomastes majandussektorites tegutsevatele äriühingutele kõnealuste maksude vähendusi.

352. Käesolevas jaos on esitatud kriteeriumid, mida komisjon kohaldab majandustegevuse arengu ning teatavate energia suurtarbijate puhul elektrimaksude vähendamise ergutava mõju, vajalikkuse, asjakohasuse, proportsionaalsuse ja konkurentsismõju hindamisel. 3. peatükis esitatud kokkusobivuskriteeriumidest kohaldatakse ainult neid, mille puhul käesolevas jaos ei ole esitatud erieeskirju.
353. Komisjon on rakendanud asjakohaseid meetmeid, et teha kindlaks need sektorid, mida punktis 351 nimetatud riskid iseäranis ohustavad, ning kehtestanud proportsionaalsuse nõuded, võttes arvesse, et kui vähendused on liiga suured või kui neid võimaldatakse liiga paljudele elektritarbijatele, võib ohtu sattuda taastuvenergia toetuse rahastamine üldse ning konkurentsi- ja kaubandusmoonutused võivad olla eriti suured.

4.11.2 Kohaldamisala: maksud, mille suhtes võib kohaldada vähendusi

354. Käesoleva jao kohaselt võivad liikmesriigid kohaldada vähendusi elektritarbimisele kehtestatud maksude suhtes, millest rahastatakse energiapoliitika eesmärke. See jagu hõlmab makse, millest rahastatakse toetust taastuvatele energiaallikatele või soojuse ja elektri koostootmisele, ning makse, millest rahastatakse sotsiaalseid tariife või energiahindu eraldatud piirkondades. See jagu ei hõlma makse, mis kajastavad osa asjaomaste abisaajate elektriga varustamise kuludest. Näiteks ei hõlma käesolev jagu vabastusi võrgutasudest ega tasudest, millega rahastatakse reservvõimsuse mehhanisme. Käesolev jagu ei hõlma ka muude energialiikide, eelkõige maagaasi tarbimiselt tasutavaid makse.
355. Vähendatavate maksude mõju riskile, et tegevus viiakse väljapoole liitu, sõltub kõigi asjaomaste maksude ja abikõlblikele abisaajatele võimaldatud maksuvähenduste kombineeritud finantsmõjust. Seepärast peavad liikmesriigid, kes soovivad rakendada käesoleva jao alusel hinnatavat meetet, hõlmama kõik sellised vähendused ühe kavaga ning abist teatamisel teavitama komisjoni kõigi abikõlblike maksude ja kavandatud vähenduste kumulatiivsest mõjust. Kui liikmesriik otsustab hiljem kehtestada käesoleva jaoga hõlmatud maksude täiendava vähenduse, peab ta teatama olemasoleva kava muutmisest.
356. Komisjon leiab, et liikmesriigid võivad käesoleva jao kohaselt maksuvähendusi võimaldada üksnes juhul, kui nende maksude üldine kumulatiivne tase (enne vähendusi) on vähemalt [...] eurot MWh kohta.

4.11.3 Konkurents- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine

4.11.3.1 Abikõlblikkus

357. Käesoleva jao kohane abi peaks piirduma sektoritega, mis on abikõlblike maksude tõttu märkimisväärselt ebasoodsas konkurentsiolukorras ja kus on risk, et tegevus viiakse liidust välja. Tegevuse väljaviimise risk sõltub kõnealuse sektori elektritarbimise intensiivsusest ja avatusest rahvusvahelisele kaubandusele. Seega võib abi anda ainult juhul, kui ettevõtja kuulub sektorisse, mille kaubavahetuse intensiivsus liidu tasandil on vähemalt 20 % ja elektritarbimise intensiivsus liidu tasandil on vähemalt 10 %. Lisaks leiab komisjon, et sarnane risk esineb sektorites, kus elektritarbimise intensiivsus on vähemalt 7 % ja kaubavahetuse intensiivsus on vähemalt 80 %. Nendele abikõlblikkuse kriteeriumidele vastavad sektorid on loetletud I lisas.
358. Kui liikmesriik annab toetust ainult teatavale abikõlblike abisaajate rühmale või võimaldab erinevatele abikõlblike abisaajate kategooriatele erineva määraga vähendusi, peab ta tõendama, et see otsus põhineb objektiivsetel, mittediskrimineerivatel ja läbipaistvatel kriteeriumidel ning et abi antakse põhimõtteliselt ühtemoodi kõikidele konkurentidele, kes tegutsevad ühes sektoris, kui nad on sarnases faktilises olukorras.

4.11.3.2 Abimeetme proportsionaalsus

359. Komisjon loeb abi proportsionaalseks, kui abisaajad maksavad vähemalt 25 % liikmesriigi kavaga hõlmatud elektrimaksudest tulenevatest kuludest.
360. See 25 % suurune osa abikõlblikest elektrimaksudest võib siiski olla suurem sellest, mida eriti ohustatud ettevõtjad suudavad kanda. Seetõttu võib liikmesriik selle asemel piirata elektrimaksudest tulenevaid lisakulusid 1,5 %-le asjaomase ettevõtja kogulisandväärtusest.
361. Punkti 360 kohaldamisel tähendab ettevõtja kogulisandväärtus tegurikulude kaudu esitatud kogulisandväärtust, mille arvutamiseks kogulisandväärtusest turuhindades lahutatakse kaudsed maksud ja liidetakse toetused. Tegurikulude kaudu esitatud kogulisandväärtuse võib arvutada käibe põhjal, millele liidetakse oma tarbeks toodetud põhivara, liidetakse muu tegevustulu, liidetakse või lahutatakse muutused varudes, lahutatakse ostetud kaubad ja teenused,¹¹⁶ lahutatakse muud toodetelt makstavad käibega seotud maksud, mis ei kuulu mahaarvamisele, ning lahutatakse tootmisega seotud tollimaksud ja muud maksud. Teise võimalusena võib tegurikulude kaudu esitatud kogulisandväärtuse arvutada tegevuse koguülejäägi põhjal, liites sellele personalikulud. Lisandväärtusest jäetakse välja äriühingu raamatupidamisaruannetes finantstuludeks või -kuludeks või erakorralisteks tuludeks ja kuludeks liigitatud tulud ja kulud. Tegurikulude kaudu esitatud lisandväärtus arvutatakse brutotasandil, kuna väärtuse korrigeerimisi (näiteks kulumit) ei lahutata¹¹⁷.
362. Punkti 361 kohaldamisel kasutatakse viimase kolme aasta (mille kohta kogulisandväärtuse andmed on olemas) aritmeetilist keskmist.

¹¹⁶ Kaubad ja teenused ei hõlma personalikulusid.

¹¹⁷ Kood 12 15 0 nõukogu 20. detsembri 1996. aasta määrusega (EÜ, Euratom) nr 58/97 struktuurilise ettevõtlusstatistika kohta (EÜT L 014, 17.1.1997, lk 1) kehtestatud õiguslikus raamistikus.

4.11.3.3 Riigiabi vorm

363. Liikmesriigid võivad anda abi maksude vähendusena, kindla aastase hüvitissummana (maksutagastusena) või nende kahe võimaluse kombinatsioonina¹¹⁸. Kui abi antakse maksude vähendamise vormis, tuleb kehtestada järelkontrolli mehhanism, millega tagatakse, et võimalik enammakstud abi makstakse tagasi enne järgmise aasta 1. juulit. Kui abi antakse maksutagastusena, tuleb selle arvutamisel võtta aluseks registreeritud elektritarbimise tase ja asjakohasel juhul kogulisandväärtus ajavahemikul, mille jooksul abikõlblikke makse kohaldati.

4.11.3.4 Energiaauditid ja -juhtimissüsteemid

364. Jao 4.11 kohaselt antava abi puhul peab liikmesriik veenduma, et abisaaja täidab kohustust viia läbi energiaaudit direktiivi 2012/27/EL artikli 8 tähenduses. Seda võib teha kas eraldiseisva energiaauditina või sertifitseeritud energiajuhtimissüsteemi või keskkonnajuhtimissüsteemi, näiteks liidu keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteemi (EMAS) raames¹¹⁹.
365. Samuti peab liikmesriik võtma kohustuse jälgida, et abisaajad, kes peavad viima läbi direktiivi 2012/27/EL artikli 8 lõike 4 kohase energiaauditi, teevad järgmist:
- (a) rakendavad auditaruandes esitatud soovitusi, kui asjaomaste investeeringute tasuvusaeg ei ületa kolme aastat ja nende investeeringute kulud on proportsionaalsed;
 - (b) vähendavad oma elektritarbimise CO₂-jalajälge ja katavad vähemalt 30 % oma elektritarbimisest CO₂-vabadest allikatest ja/või
 - (c) investeerivad märkimisväärse osa (vähemalt 50 %) abisummast projektidesse, mis toovad kaasa rajatise kasvuhoonegaaside heitkoguste olulise vähenemise; asjakohasel juhul peaks investering vähendama heitkoguseid tunduvalt allapoole asjaomast võrdlusalust, mida kasutatakse lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamiseks liidu HKSi.

4.11.3.5 Üleminekueeskirjad

366. Komisjon leiab, et energia suurtarbijatele enne käesolevate suuniste avaldamist elektrimaksu vähendamise vormis antud teatamata abi võib tunnistada siseturuga kokkusobivaks järgmistel tingimustel:
- (a) abi oli vajalik abisaajate majandustegevuse arendamiseks ja
 - (b) välditud on ülemääraseid konkurentsimoonusi.

¹¹⁸ Kindla aastase hüvitise (maksutagastuse) kasutamise eelis seisneb selles, et abi saavaid ettevõtjaid mõjutab elektri piirkulu sama suur kasv (s.t elektrikulu sama suur tõus iga täiendava tarbitud MWh eest), mis vähendab võimalikke konkurentsimoonusi asjaomases sektoris.

¹¹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1221/2009 organisatsioonide vabatahtliku osalemise kohta ühenduse keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteemis (EMAS) ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 761/2001 ning komisjoni otsused 2001/681/EÜ ja 2006/193/EÜ (ELT L 342, 22.12.2009, lk 1).

4.12 Abi söe-, turba- ja põlevkivitööstuse sulgemiseks

367. Jagudes 4.12.1 ja 4.12.2 on esitatud siseturuga kokkusobivuse eeskirjad kahte liiki meetmete puhul, mida liikmesriigid võivad võtta selleks, et toetada sütt (nii kivisütt kui ka pruunsütt), turvast või põlevkivi põletavate elektrijaamade sulgemist ning potentsiaalselt ka nende kütustega seotud kaevandamistegevuse lõpetamist (edaspidi ühiselt „söe, turba ja põlevkiviga seotud tegevus“).
368. Kahes allpool esitatud jaos on esitatud kriteeriumid, mida komisjon kohaldab ergutava mõju, vajalikkuse, asjakohasuse, proportsionaalsuse ning konkurentsile ja kaubandusele avalduva mõju hindamisel. 3. peatükis esitatud kokkusobivuskriteeriumidest kohaldatakse ainult neid, mille puhul kahes järgmises jaos ei ole esitatud erieeskirju.

4.12.1 Abi ennetähtaegseks lõpetamiseks

4.12.1.1 Abi põhjendatus

369. Loobumine söel, turbal ja põlevkivil põhinevast elektritootmisest on üks tähtsamaid CO₂-heite vähendamise tegureid liidu energiasektoris. See nihe on suures osas tingitud turujõududest, nagu CO₂-hinna mõju ja madala piirkuluga taastuvatest energiaallikatest tulenev konkurents.
370. Liikmesriigid võivad siiski otsustada seda turupõhist üleminekut kiirendada, kui nad keelavad alates teatavast kuupäevast kõnealustel kütustel põhineva energiatootmise. See keeld võib tekitada olukordi, kus kasumlik söe, turba ja põlevkiviga seotud tegevus peab lõppema enne selle majandusliku eluea lõppu, mis võib tähendada seda, et tulud jäävad saamata.

4.12.1.2 Kohaldamisala ja toetatav tegevus

371. Selles jaos on esitatud siseturuga kokkusobivuse eeskirjad meetmete puhul, mida võetakse söe, turba ja põlevkiviga seotud kasumliku tegevuse ennetähtaegse lõpetamise kompenseerimiseks.
372. Käesoleva jaoga hõlmatud meetmed võivad hõlbustada teatavate majandustegevusalade või piirkondade arengut. Näiteks võivad sellised meetmed luua ruumi muude, tõenäoliselt keskkonnasõbralike tegevusalade arendamiseks, et korvata ennetähtaegsest lõpetamisest tingitud elektritootmisvõimsuse vähenemist. Meetme puudumisel ei pruugi see areng toimuda samas mahu. Lisaks võib selliste meetmetega saavutatav prognoositavus ja õiguskindlus aidata kaasa söe, turba ja põlevkiviga seotud tegevuse korrakohasele lõpetamisele.

4.12.1.3 Ergutav mõju

373. Meede peab kutsuma esile muutuse nende ettevõtjate majanduskäitumises, kes lõpetavad söe, turba ja põlevkiviga seotud tegevuse enne selle majandusliku eluea lõppu. Selleks et teha kindlaks, kas see on nii, võrdleb komisjon meetme mõju vastupidise stsenaariumiga, kus kohustuslik lõpetamine ja sellega seotud kompensatsioon puuduvad. Vastupidine stsenaarium peaks põhinema põhjendatud eeldustel, mis on kooskõlas prognoositud arenguga, ning kajastama asjaomaste käitiste prognoositud tulusid ja kulusid. Söe, turba ja põlevkiviga seotud tegevus peaks

lõppema hiljemalt ühe aasta jooksul alates kompensatsiooni määramisest, välja arvatud juhul, kui on kehtestatud korrigeerimismehhanism arvutuse ajakohastamiseks kõige värskemate eelduste alusel. Erandlike asjaolude korral võib liikmesriik põhjendada, miks isegi ilma korrigeerimismehhanismita on vajalik pikem ajavahemik. Meede ei tohiks põhjustada varustuskindluse meetmete suhtes kohaldatavatest eeskirjadest kõrvalehoidmist.

4.12.1.4 Vajalikkus ja asjakohasus

374. Sõe, turba ja põlevkiviga seotud kasumliku tegevuse ennetähtaegse lõpetamise tõttu saamata jäänud tulu kompenseerimine aitab sageli vältida õigusvaidlusi käitajatega ning tagab õiguskindluse ja prognoositavuse. Kompensatsioon saamata jäänud tulu eest, mille üle otsustab siseriiklik kohus kooskõlas siseriikliku õiguse normidega, mida kohaldatakse iga sarnases olukorras oleva õigussubjekti suhtes, jääb oma laadi tõttu tõenäoliselt riigiabi kontrolli alt välja. Sama reeglit ei kohaldata kompensatsiooni suhtes, mille suuruse otsustavad liikmesriigi ametiasutused või milles lepitakse kokku ettevõtjatega. Sellistel juhtudel ei saa komisjon välistada, et sellist liiki kompensatsioon hõlmab riigiabi, kuna komisjon ei saa kontrollida, kas määratud kompensatsioon on võrdne kompensatsiooniga, mis oleks määratud siseriikliku õiguse alusel.

4.12.1.5 Proportsionaalsus

375. Abi tuleb põhimõtteliselt anda konkurentsipõhise pakkumismenetluse raames selgete, läbipaistvate ja mittediskrimineerivate kriteeriumide alusel kooskõlas jaoga 3.2.1.3¹²⁰. Seda nõuet ei kohaldata, kui liikmesriik tõendab, et pakkumismenetlus ei oleks objektiivsetel põhjustel tõenäoliselt konkurentsipõhine. See võib olla nii näiteks juhul, kui potentsiaalsete osalejate arv on liiga väike, tingimusel et see ei tulene diskrimineerivatest valikukriteeriumidest.
376. Kui abi antakse konkurentsipõhise pakkumismenetluse kaudu, eeldab komisjon, et abi on proportsionaalne ja piirdub minimaalselt vajalikuga.
377. Konkurentsipõhise pakkumismenetluse puudumisel hindab komisjon proportsionaalsust igal üksikjuhul eraldi. Sellega seoses analüüsib komisjon üksikasjalikult eeldusi, mida liikmesriik kasutas ennetähtaegse lõpetamise tõttu saamata jäänud tulu ning lisakulude kindlaksmääramiseks, võrreldes eeldatavat kasumlikkust abi andmise stsenaariumi ja vastupidiste stsenaariumide korral. Lisakulud ei tohi hõlmata kulusid, mis oleksid tekkinud ka vastupidise stsenaariumi korral (näiteks demonteerimiskulud). Kui sõe, turba ja põlevkiviga seotud tegevus lõpetatakse rohkem kui aasta pärast kompensatsiooni määramist, peab liikmesriik võtma kasutusele mehhanismi arvutuste ajakohastamiseks kõige värskemate eelduste alusel, välja arvatud juhul, kui ta suudab tõendada, miks sellise mehhanismi kasutamine ei ole antud juhtumi erandlike asjaolude tõttu põhjendatud.

¹²⁰ Suuniste punktis 49 esitatud 25 % nõuet käesoleva jao 4.12 kohaste pakkumismenetluste suhtes ei kohaldata.

4.12.1.6 Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatult negatiivse mõju vältimine

378. Liikmesriik peab määratlema meetme eeldatava keskkonnakasu ja selle kvantifitseerima, võimaluse korral toetusena välditud CO₂-ekvivalenttonni kohta. Kui komisjon hindab meetmest tulenevat kasu CO₂-heite vähendamisenä, võtab ta arvesse ka seda, kas meede hõlmab CO₂-saastekvootide vabatahtlikku tühistamist riigi tasandil.
379. Oluline on tagada, et meede oleks üles ehitatud nii, et iga konkurentsimoönutus turul oleks võimalikult väike. Kui abi antakse konkurentsipõhise pakkumismenetluse kaudu, mis on mittediskrimineerivatel tingimustel avatud kõikidele söe-, turba- või põlevkiviettevõtjatele, eeldab komisjon, et abil on piiratud moonutav mõju konkurentsile ja kaubandusele. Konkurentsipõhise pakkumismenetluse puudumisel hindab komisjon abi mõju konkurentsile ja kaubandusele meetme ülesehituse ja selle mõju alusel asjaomasele turule.

4.12.2 Abi erakorraliste kulude katmiseks

4.12.2.1 Abi põhjendatus

380. Söe, turba ja põlevkiviga seotud konkurentsivõimetu tegevuse lõpetamine võib põhjustada märkimisväärsed sotsiaalseid ja keskkonnakulusid elektriijaamade ja kaevandustegevuse tasandil. Liikmesriigid võivad otsustada sellised erakorralised kulud katta, et leevendada lõpetamise sotsiaalseid ja piirkondlikke tagajärgi.

4.12.2.2 Kohaldamisala ja toetatav tegevus

381. Selles jaos on esitatud siseturuga kokkusobivuse eeskirjad meetmete puhul, mida võetakse söe, turba ja põlevkiviga seotud konkurentsivõimetu tegevuse lõpetamisest tulenevate erakorraliste kulude katmiseks.
382. Käesoleva jaoga hõlmatud meetmed võivad hõlbustada asjaomase piirkonna sotsiaalset, keskkonnaalast ja ohutusalast üleminekut.
383. Käesolevat jagu kohaldatakse niivõrd, kuivõrd meede ei ole hõlmatud nõukogu 10. detsembri 2010. aasta otsusega konkurentsivõimetute söekaevanduste sulgemise soodustamiseks antava riigiabi kohta¹²¹.

4.12.2.3 Vajalikkus ja asjakohasus

384. Komisjon peab abi erakorraliste kulude katmiseks vajalikuks ja asjakohaseks niivõrd, kuivõrd see võib aidata leevendada asjaomases piirkonnas ja liikmesriigis söe, turba ja põlevkiviga seotud konkurentsivõimetu tegevuse lõpetamise sotsiaalset ja keskkonnamõju.

¹²¹ Nõukogu 10. detsembri 2010. aasta otsus konkurentsivõimetute söekaevanduste sulgemise soodustamiseks antava riigiabi kohta (ELT L 336, 21.12.2010, lk 24-29).

4.12.2.4 Ergutav mõju ja proportsionaalsus

385. Erakorraliste kulude katmiseks antavat riigiabi võib kasutada üksnes selliste kulude katmiseks, mis tulenevad söe, turba ja põlevkiviga seotud konkurentsivõimetu tegevuse lõpetamisest.
386. Kaetavate abikõlblike kulude kategooriad on määratletud II lisas. Keskkonnanäeskirjade rikkumisest tulenevad kulud ja jooksva tootmisega seotud kulud ei ole abikõlblikud.
387. Erakorraliste keskkonnakulude katmiseks võib abi anda üksnes juhul, kui saastajat ei ole kindlaks tehtud või teda ei saa õiguslikult pidada vastutavaks selliste kulude katmise eest vastavalt põhimõttele „saastaja maksab“. Saastaja on isik, kes vastutab liikmesriigis kohaldatava õiguse alusel, ilma et see piiraks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/35/EL¹²² või muude asjakohaste liidu eeskirjade¹²³ kohaldamist.
388. Ilma et see piiraks põhimõtte „saastaja maksab“ kohaldamist, võib kohaldatavate liidu ja siseriiklike õigusnormide alusel vastutavale üksusele anda riigiabi üksnes selliste erakorraliste keskkonnakulude katmiseks, mis ületavad kohaldatavatest liidu ja siseriiklikest õigusnormidest või varasematest/lepingulistest kohustustest tulenevaid õiguslikke kohustusi.
389. Kui kohaldatava õiguse alusel vastutavat isikut ei ole kindlaks tehtud või teda ei saa kohustada kulusid kandma, võib anda riigiabi kõigi erakorraliste keskkonnakulude katmiseks. Liikmesriik peab tõendama, et vastutava isiku kindlakstegemiseks on tehtud kõik mõistlikud jõupingutused. Kui saastumise või muu keskkonnakahju põhjustanud isik on kindlaks tehtud, peab liikmesriik tõendama, et on võetud kõik õiguslikud meetmed, sealhulgas kohtulikud meetmed, et püüda kohustada saastajat kulusid kandma. Komisjon võib leida, et ettevõtjat ei saa kohustada kandma tema põhjustatud saaste heastamise kulusid, kui seda ettevõtjat enam õiguslikult ei eksisteeri ja ühtegi teist ettevõtjat ei saa pidada tema õigusjärglaseks ning/või kui heastamiskulude katmiseks puudub rahaline tagatis või see ei ole piisav.
390. Abisumma peab piirduma abisaaja erakorraliste kulude katmisega ega tohi ületada tegelikult kantud kulusid. Komisjon nõuab, et liikmesriigid määraksid selgelt ja eraldi kindlaks abisumma iga abikõlblike kulude kategooria kohta, mis on loetletud II lisas. Kui liikmesriik katab sellised kulud prognooside alusel enne, kui abisaaja need tegelikult kannab, peab ta tegema kantud kulude järelkontrolli, mis põhineb abisaaja poolt abi määranud asutusele esitatud üksikasjalikel aruannetel, sealhulgas arvetel või tõenditel kantud erakorraliste kulude kohta, ning korrigeerima vastavalt eraldatud summasid.

¹²³ Vt komisjoni teatis „Suunised, mis tagavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/35/EÜ (keskkonnastatusest keskkonnakahjustuste ärahoidmise ja parandamise kohta) artiklis 2 määratletud mõiste „keskkonnakahjustus“ ühtse tõlgendamise“ (2021/C 118/01) (ELT C 118, 7.4.2021, lk 1).

4.12.2.5 Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatult negatiivse mõju vältimine

391. Eeldusel, et abi piirdub abisaaja kantud erakorraliste kulude katmisega, leiab komisjon, et sellel on piiratud moonutav mõju konkurentsile ja kaubandusele.
392. Saadud abi tuleks näidata abisaaja kasumiaruandes eraldi tuluna, mis ei ole seotud käibega. Kui abisaaja jätkab kauplemist või tegevust pärast söe, turba ja põlevkiviga seotud tegevuse lõpetamist, peab ta pidama nende tegevuste kohta täpset ja eraldi arvestust. Antud abi tuleb hallata nii, et seda ei oleks võimalik üle kanda sama ettevõtja muule majandustegevusele.

4.13 Abi keskkonnakaitse- ja energiaalasteks uuringuteks või nõustamisteenusteks

4.13.1 Kohaldamisala ja toetatav tegevus

393. Käesolevat jagu kohaldatakse abi suhtes, mida antakse käesolevate suunistega hõlmatud projektide või tegevustega otseselt seotud uuringuteks või nõustamisteenusteks. Abi võib anda olenemata sellest, kas uuringule või nõustamisteenusele järgneb käesolevate suunistega hõlmatud investeering.

4.13.2 Ergutav mõju

394. Lisaks jaos 3.1.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktis 395 esitatud nõuet.
395. Direktiiviga 2012/27/EL nõutavateks energiaaudititeks antaval abil võib olla ergutav mõju üksnes sel määral, mil energiaaudit lisandub kõnealuse direktiivi kohasele kohustuslikule energiaauditile. Kui energiaaudit tehakse lisaks kõnealuse direktiivi kohasele kohustuslikule energiaauditile, võib täiendava energiaauditi jaoks antavat abi käsitada ergutava mõjuga abina.

4.13.3 Proportsionaalsus

396. Abikõlblikud kulud on käesolevate suunistega hõlmatud projektide või tegevustega seotud uuringute või nõustamisteenuste kulud. Kui ainult osa uuringust või nõustamisteenusest on seotud käesolevate suunistega hõlmatud investeeringutega, on abikõlblikeks kuludeks nende investeeringutega seotud uuringu või nõustamisteenuse osade kulud.
397. Abi osakaal ei tohi ületada 60 % abikõlblikest kuludest.
398. Abi osakaalu võib suurendada 20 protsendipunkti võrra väikeettevõtjate jaoks läbiviidavate uuringute või osutatavate nõustamisteenuste puhul ning 10 protsendipunkti võrra keskmise suurusega ettevõtjate jaoks läbiviidavate uuringute või osutatavate nõustamisteenuste puhul.

5. HINDAMINE

399. Selleks et konkurentsile ja kaubandusmoonutusi veelgi piirata, võib komisjon nõuda teatamiskohustuslike abikavade järelhindamist. Hinnata tuleks kavasad, millega võivad kaasneda eriti suured konkurentsile ja kaubandusmoonutused, s.t kavasad, millega võib

kaasneda konkurentsi märkimisväärse piiramise või moonutamise oht, kui nende rakendamist õigel ajal läbi ei vaadata.

400. Järelhindamine on nõutav abikavade puhul, mille eelarve on suur või millel on uudseid omadusi, või kui on ette näha olulisi muutusi turul, tehnoloogias või õigusnormides. Igal juhul on järelhindamine nõutav kavade puhul, mille riigiabieelarve või arvestatud kulud ületavad 150 miljonit eurot mis tahes aastal või 750 miljonit eurot kava kogukestuse jooksul. Kavade kogukestus hõlmab kava ja võimaliku sellele eelnenud, sarnast eesmärki ja geograafilist piirkonda hõlmava kava kogukestust alates 1. jaanuarist 2022. Võttes arvesse hindamise eesmärke ning selleks, et mitte koormata ebaproportsionaalselt liikmesriike ja väiksemaid abiprojekte, kohaldatakse järelhindamise nõuet üksnes selliste abikavade suhtes, mille kogukestus on pikem kui kolm aastat alates 1. jaanuarist 2022.
401. Võttes arvesse hindamise nõude eesmärke ning selleks, et mitte koormata ebaproportsionaalselt liikmesriike ja väiksemaid abimeetmeid, kohaldatakse teatamiskohustuslike abikavade järelhindamise nõuet ainult suure eelarvega või uudsete omadustega abikavade suhtes või kui on ette näha olulisi muutusi turul, tehnoloogias või õigusnormides.
402. Järelhindamise nõudest võib loobuda abikavade puhul, mis vahetult järgnevad sarnast eesmärki ja geograafilist piirkonda hõlmavale kavale, mida on juba hinnatud, mille kohta on esitatud komisjoni heakskiidetud hindamiskavale vastav lõplik hindamisaruanne ning mille kohta ei ole tehtud mingeid negatiivseid järeldusi. Kava, mille lõplik hindamisaruanne ei ole kooskõlas heakskiidetud hindamiskavaga, tuleb viivitamata peatada.
403. Hindamise eesmärk peaks olema kontrollida, kas täidetud on kava kokkusobivuse aluseks olevad eeldused ja tingimused, eelkõige abimeetme vajalikkus ja tõhusus, võttes arvesse selle üld- ja erieesmärke, ning anda teavet kava mõju kohta konkrentsile ja kaubandusele.
404. Liikmesriik peab teatama hindamiskava projektist, mis moodustab olulise osa komisjoni hinnangust kavale, järgmiselt:
 - (a) koos abikavaga, kui selle riigiabieelarve ületab mis tahes aastal 150 miljonit eurot või kava kogukestuse jooksul 750 miljonit eurot, ning
 - (b) 30 tööpäeva jooksul pärast olulist muudatust, millega suurendatakse kava eelarvet rohkem kui 150 miljoni euronis mis tahes aastal või 750 miljoni euronis kava kogukestuse jooksul, ning
 - (c) 30 tööpäeva jooksul pärast eelmise aasta kohta 150 miljonit eurot ületavate kulutuste kajastamist ametlikus raamatupidamisarvestuses.

405. Hindamiskava projekt peab olema kooskõlas komisjoni esitatud ühiste metoodiliste põhimõtetega¹²⁴. Komisjoni heakskiidetud hindamiskava tuleb avalikustada.
406. Järelhindamise peab hindamiskava alusel tegema abi andvast ametiasutusest sõltumatu ekspert. Iga hindamise kohta tuleb koostada vähemalt üks vahearuanne ja vähemalt üks lõplik hindamisaruanne. Mõlemad aruanded tuleb avalikustada.
407. Kui abikava jääb grupierandi määruse kohaldamisalast välja üksnes suure eelarve tõttu, hindab komisjon selle kokkusobivust üksnes hindamiskava alusel.
408. Lõplik hindamisaruanne tuleb esitada komisjonile aegsasti, et oleks võimalik hinnata abikava võimalikku pikendamist, ja hiljemalt üheksa kuud enne abikava lõppemist. Seda tähtaega võidakse lühendada kavade puhul, mida tuleb hinnata nende kahe viimase rakendamisaasta jooksul. Iga hindamise täpne ulatus ja kord esitatakse abikava heakskiitmise otsuses. Võimalike järgnevate sarnase eesmärgiga abimeetmete puhul tuleb kirjeldada, kuidas on hindamise tulemusi arvesse võetud.

6. ARUANDLUS JA JÄRELEVALVE

409. Vastavalt määrustele (EL) 2015/1589 ja (EÜ) nr 794/2004 peavad liikmesriigid esitama komisjonile aastaaruanded.
410. Liikmesriigid peavad säilitama üksikasjalikud andmed kõikide abimeetmete kohta. Need andmed peavad sisaldama kogu teavet, mis on vajalik selleks, et näidata abikõlblike kulude ja abi ülemmäära suhtes kehtestatud tingimuste täitmist. Neid andmeid tuleb säilitada 10 aastat alates abi andmise kuupäevast ja need tuleb nõudmise korral esitada komisjonile.

7. KOHALDAMINE

411. Komisjon kohaldab käesolevaid suuniseid alates 1. jaanuarist 2022.
412. Käesolevate suunistega asendatakse keskkonna- ja energiaalase riigiabi suunised aastateks 2014–2020¹²⁵.
413. Komisjon kohaldab käesolevaid suuniseid, et hinnata sellise teatatud abi kokkusobivust siseturuga, mille kohta ta peab tegema otsuse pärast 1. jaanuari 2022. Ebaseaduslikku abi hinnatakse vastavalt abi andmise ajal kehtinud eeskirjadele.
414. Komisjon teeb liikmesriikidele ettepaneku võtta aluslepingu artikli 108 lõike 1 alusel järgmised asjakohased meetmed:
- (a) liikmesriigid peavad vajaduse korral muutma oma olemasolevaid keskkonna- ja energiaalaseid abikavasid, et viia need käesolevate suunistega vastavusse hiljemalt 31. detsembriks 2023;

¹²⁴ Komisjoni talituste töödokument riigiabi hindamise ühise metoodika kohta, 28.5.2014 (SWD(2014) 179 final).

¹²⁵ Komisjoni teatis „Keskkonna- ja energiaalase riigiabi suunised aastateks 2014–2020“ (ELT C 200, 28.6.2014, lk 1).

- (b) liikmesriike kutsutakse üles väljendama oma selget ja tingimusteta nõusolekut punkti 414 alapunktis (a) esitatud asjakohaste meetmetega kahe kuu jooksul alates käesolevate suuniste avaldamisest *Euroopa Liidu Teatajas*. Vastuse puudumise korral eeldab komisjon, et liikmesriik ei ole kavandatud meetmetega nõus.

8. LÄBIVAATAMINE

- 415. Komisjon võib igal ajal otsustada käesolevad suunised läbi vaadata või neid muuta, kui see on vajalik konkurentsipoliitikaga seotud põhjustel või selleks, et võtta arvesse liidu muud poliitikat ja rahvusvahelisi kohustusi või mis tahes muul põhjendatud juhul.